

Univerzita Karlova
1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví
Studijní obor: Adiktologie

Bc. Marie Hrušková

Trestné činy v dopravě související s užitím návykových látek
Traffic criminal offenses incurred while intoxicated addictive substances

Diplomová práce

Vedoucí závěrečné práce: Mgr. Hana Fidesová, Ph.D.

Praha, 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou závěrečnou práci vypracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze

Marie Hrušková

.....

Identifikační záznam:

HRUŠKOVÁ, Marie. *Trestné činy v dopravě související s užíváním návykových látek*. {Traffic criminal offenses incurred while intoxicated addictive substances}. Praha, 2017. s. 117, 4 příl. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie. Vedoucí práce Fidesová, Hana.

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce Mgr. Haně Fidesové, Ph.D., za profesionální rady, připomínky a velkou trpělivost při vedení práce.

Dále chci poděkovat MUDr. Martině Hradecké a Mgr. Tereze Hubáčkové za velkou oporu při psaní práce.

Abstrakt

Východiska: Stav vylučující způsobilost je třeba v každém konkrétním případě zjišťovat a dokazovat. Ke stanovení závěru o ovlivnění řidiče je nezbytné vyhotovení znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie (Důvodová zpráva k zákonu č. 233/2013 Sb.). Doposud provedené výzkumy poukazují, že návykové látky v dopravě jsou závažným sociálním a bezpečnostním problémem. Pro recidivující řidiče, kteří v minulosti spáchali trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (či přestupek, nebo mají osobní zájem o rehabilitační program), je namísto možnost rehabilitačního kurzu.

Cíle práce: Hlavním cílem této práce je přinést poznatky o rozhodovací praxi soudů ve věci trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Dalším cílem této práce je zmapovat problematiku trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky a následná opatření stanovená soudem při ukládání trestů a jejich vztahu k doporučování rehabilitačních programů či nějaké z forem léčby problémového/závislostního užívání návykových látek.

Metody: Data byla získána analýzou 50 rozsudků a čtyř rozhovorů se soudci z Obvodního soudu pro Prahu 2, které probíhaly v dubnu 2017. Výběr zařízení Obvodního soudu pro Prahu 2 proběhl metodou záměrného (účelného) výběru přes instituce. Tento soud je specializovaný pro trestné činy v dopravě, pokrývající celé území hlavního města Prahy. Získaná data byla vyhodnocena pomocí základní deskriptivní statistiky.

Výsledky: Soud nezvažuje nutnost konfirmačních detekčních metod, jako je hmotnostní spektrometrie, a řídí se informacemi z orientačních, imunochemických vyšetření. Přestože je nutné každý případ individuálně dokazovat. České soudy jsou přehlcné problematikou trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky a pevně stanovené limitní hodnoty, kdy by osoba byla shledána, že řídila ve stavu vylučujícím způsobilost, by soudům velmi ulehčily práci, byť si jsou vědomy problematiky tohoto tématu.

Závěr: Na základě výsledků z analýzy 50 rozsudků a 4 rozhovorů jsem získala potřebné informace pro zpracování odpovědí na výzkumné otázky. Všichni soudci by uvítali pevně ukotvenou legislativní normu/zákon, který by přesně určoval, kdy je řidič ve stavu vylučujícím způsobilost, jako tomu je u alkoholu, neboť by to jejich práci časově zkrátilo, finančně by stát nebyl tolik zatížen a stejně tak i soudy.

Klíčová slova: Návykové látky – alkohol – metamfetamin – MDMA – THC – doprava – trestný čin – rehabilitační programy – soud.

Abstract

Background: The state of exclusivity must be investigated and proven in each particular case. In order to establish the conclusion about the influence of the driver, it is necessary to draw up an expert opinion from the field of health care, the branch of psychiatry (Explanatory Report to Act No. 233/2013 Coll.). Research to date has shown that addictive substances in transport are a serious social and security problem. For recidivist drivers who have committed a criminal offense under the influence of an addictive substance (or a misdemeanor, or have a personal interest in a rehabilitation program), there is a possibility of a rehabilitation course.

Goals: The main aim of this work is to bring knowledge about the decision-making practice of the courts in the case of a criminal offense under the influence of addictive substance. Another aim of this work is to map out the problem of the threat of drug addiction and follow-up measures set by the court in imposing sentences and their relation to the recommendation of rehabilitation programs or some of the forms of treatment of problem / addictive use of addictive substances.

Methods: The data were obtained by analyzing 50 judgments and four interviews with judges from the Prague 2 District Court, which were held in April 2017. Selection of the District Court for Prague 2 was carried out by means of deliberate (purposeful) selection through institutions. This court is specialized in trafficking crimes, covering the whole of the city of Prague. The obtained data were evaluated using basic descriptive statistics.

Results: The court does not consider the need for confirmatory detection methods, such as mass spectrometry, and is guided by information from indicative, immunochemical examinations. Although it is necessary to prove each case individually. The Czech courts are overwhelmed with the problem of the threat of a drug addiction and a fixed limit value where a person was found to be in a state of exclusivity would make the courts very easy to work even though they are aware of the issue.

Conclusion: Based on the results of an analysis of 50 judgments and 4 interviews, I obtained the necessary information to process the answers to the research questions. All judges would welcome a firmly established legislative norm that would accurately determine when a driver is in a state of exclusivity, as it is with alcohol, as it would shorten their work in time, financially would not burden the state, and so would the courts.

Keywords: addictive substances – alcohol – Methamphetamine – MDMA – THC – right – a crime – rehabilitation programs.

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST.....	14
1 Trestné činy v dopravě a jejich obecná charakteristika.....	14
1.1 Trestný čin.....	15
1.1.1 Přestupek	15
1.2 Úmyslné trestné činy v silniční dopravě.....	16
1.2.1 Trestný čin neposkytnutí pomoci řidičem motorového vozidla dle § 151 TZ.....	16
1.2.2 Trestný čin neoprávněné užívání cizí věci dle § 207 TZ	16
1.2.3 Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 TZ .	16
1.2.4 Trestný čin obecné ohrožení dle § 272 TZ.....	17
1.2.5 Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky.....	17
1.3 Nedbalostní trestné činy v silniční dopravě	17
1.3.1 Trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 148 TZ	17
1.3.2 Trestný čin těžké ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147 TZ	18
1.3.3 Trestný čin usmrcení z nedbalosti dle § 143 TZ.....	18
1.3.4 Trestný čin poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti dle § 276 TZ.....	19
2 Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky.....	20
2.1 Ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ.....	20
2.1.1 Návyková látka	21
2.2 Stav vylučující způsobilost	21
2.3 Hranice mezi trestným činem a přestupkem	25
2.4 Zákon o silničním provozu.....	25
2.5 Řízení pod vlivem alkoholu	26
2.6 Řízení pod vlivem jiné návykové látky	28
2.6.1 Přestupek	28
2.6.2 Trestný čin	28
2.7 Řidič odmítá vyšetření	29

3	Detekce návykových látek.....	31
3.1	Postup při vyšetřování řidiče.....	31
3.2	Testování na přítomnost NL.....	34
3.2.1	Orientační detekce.....	34
3.2.2	Laboratorní detekce.....	36
4	Vliv návykových látek.....	40
4.1	Metamfetamin	40
4.2	Amfetamin.....	41
4.3	Kokain.....	41
4.4	Heroin	42
4.5	Marihuana	42
4.6	LSD.....	43
4.7	Alkohol	43
4.8	Těkavé látky	45
4.9	Tabák	45
5	Tresty za trestné činy v dopravě.....	47
5.1	Nepodmíněné odnětí svobody	47
5.2	Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody	48
5.2.1	Podmíněné odsouzení s dohledem	48
5.2.2	Ochranná léčba.....	48
5.3	Peněžitý trest	48
5.4	Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	49
5.5	Zákaz činnosti.....	49
5.6	Obecně prospěšné práce.....	49
6	Řidičské oprávnění.....	51
6.1	Zadržení řidičského oprávnění	51
6.1.1	Zadržení řidičského oprávnění do doby vyřízení přestupku / trestného činu	51
6.1.2	Zákaz řízení jako sankce za přestupek / trestný čin	51
6.2	Navrácení řidičského oprávnění	52
6.2.1	Posuzování zdravotní způsobilosti.....	53
6.3	Dopravně psychologické vyšetření.....	54

6.4	Rehabilitační programy ČR.....	55
6.4.1	Projekt Repado.....	58
VÝZKUMNÁ ČÁST.....		60
7	Cíle výzkumu a výzkumné otázky.....	60
7.1	Cíle výzkumu	60
7.1.1	Hlavní cíl	60
7.1.2	Dílčí cíle	60
7.2	Výzkumné otázky	61
7.3	Etické náležitosti výzkumu	61
8	Popis realizace výzkumu.....	63
8.1	Rozhovor	63
8.2	Obvodní soud pro Prahu 2	64
9	Metody sběru a zpracování dat.....	65
9.1	Metody sběru dat z rozsudků	65
9.2	Metody sběru dat formou rozhovoru	66
9.3	Metody zpracování dat.....	66
9.3.1	Metody zpracování dat získaných z rozsudků	66
9.3.2	Metody zpracování dat získaných rozhovorem	68
10	Charakteristika výzkumného souboru.....	69
10.1	Rozsudky.....	69
10.2	Interview	69
11	Výsledky šetření.....	70
11.1	Výsledky z analýzy rozsudků.....	70
11.2	Výsledky analýzy interview	82
11.3	Shrnutí poznatků z provedených rozhovorů	87
12	Diskuse a závěry.....	90
13	Použitá literatura a zdroje.....	94
14	Seznam tabulek a grafů.....	101
15	PŘÍLOHY.....	103

ÚVOD

Jako téma diplomové práce jsem si zvolila trestné činy v dopravě související s užitím návykových látek, kterou jsem zaměřila na problematiku trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ a úskalí, která česká legislativa při objasňování stavu vylučujícího způsobilost přináší.

Česká republika má k datu 1. 1. 2016 10 553 843 obyvatel (Český statistický úřad, 2016), k datu 1. 10. 2016 je 6 546 982 registrovaných řidičů (osob s platným řidičským oprávněním). Z celkové populace České republiky má tedy 62,03 % platné řidičské oprávnění (MD ČR, 2016a).

Dle policejních statistik, dostupných na webovém portálu Policie ČR, bylo v České republice v roce 2014 zadrženo za řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu 5 368 řidičských průkazů. V roce 2015 bylo zadrženo 4 959 řidičských průkazů za jízdu pod vlivem alkoholu. V České republice v roce 2014 bylo stíháno za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, alkoholu, v silniční dopravě 2 316 osob. Oproti tomu v roce 2015 bylo stíháno za trestný čin ohrožení pod vlivem alkoholu 2 065 osob (Policie ČR, 2016).

Policejní statistiky za rok 2014 uvádějí, že za trestný čin řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky jiné než alkohol bylo zadrženo 1 748 řidičských průkazů. V roce 2015 se jejich počet snížil, zadrženo bylo 1 729 řidičských průkazů za řízení pod vlivem jiné návykové látky (Policie ČR, 2016).

V roce 2014 bylo řešeno v přestupkovém řízení 10 146 přestupků, kde bylo spácháno dopravního přestupku řízení pod vlivem alkoholu. V roce 2015 bylo těchto řidičů 9 003. Rozdíl mezi dvěma roky je tedy 1 143 přestupků. Řidičů, kteří spáchali dopravní přestupek řízení pod vlivem jiné návykové látky, bylo v roce 2014 přesně 3 303 a v roce 2015 jich spáchalo přestupek 3 370 (Policie ČR, 2016).

Přestože v posledních dvou letech mají statistiky trestných činů řízení ve stavu vylučujícím způsobilost klesající charakter, jedná se o velké počty řidičů pod vlivem návykové látky, kteří ohrožují svým chováním bezpečí nás všech, proto je nezbytné se tímto tématem zabývat a nalézat tak možná další řešení, jak tato čísla dále snižovat (například doporučením se léčit u problémových uživatelů alkoholu).

Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky je definován § 274 odst. 1 trestního zákona. K naplnění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem

návykové látky, stačí řízení dopravního prostředku ve stavu vylučujícím řídit. Řidič tedy nemusí nutně spáchat dopravní nehodu či ublížit někomu na zdraví, řízení motorového vozidla ve stavu vylučujícím způsobilost řídit nemusí mít nutně následek, aby se řidič stal pachatelem trestného činu řízení ve stavu vylučujícím způsobilost (Jelínek, 2013).

Pokud jde o otázku působení alkoholu na lidský organismus, zákon hovoří o situaci, kdy je řidič vlivem návykové látky ve stavu, který vylučuje způsobilost bezpečně řídit motorové vozidlo. Hranice stavu, kdy je člověk ještě schopen bezpečně řídit, je u každého jednotlivce zcela odlišná. Na základě lékařských posudků je však prokázáno, že nikdo není schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, pokud hladina alkoholu v krvi je nad 1 promile. Proto bývají běžně jako trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky ve stavu vylučujícím řídit motorové vozidlo posuzovány případy, kdy hladina alkoholu překročí právě tuto stanovenou hranici (Šámal, 2012).

Vavrinčíková uvádí: „*Pro snížení škod způsobených alkoholem v dopravě je za efektivní hard reduction strategii považována zejména kombinace stanovení nejvyššího přípustného množství alkoholu v krvi spolu s jeho namátkovým pravidelným testováním (orientační dechové zkoušky koncentrace alkoholu v krvi u řidičů). Mezi účinné intervence v této souvislosti se v zahraničí zařadila také nařízená léčba řidičů, kteří řídili pod vlivem alkoholu, ta snižuje výskyt opakovaných prohřešků o 8–9 %, a stejně i instalace alkohol testeru zamezujícího nastartovat vozidlo v případě pozitivního testu před jízdou, který také snižuje výskyt opakovaných prohřešků jak u poprvé, tak u opakovaně trestaných, ovšem pouze po dobu, kdy je nainstalován*“ (Vavrinčíková, 2012).

Je důležité, aby řidiči pod vlivem alkoholu neměli možnost usednout za volant vozidla a řídit. Taktéž musím souhlasit s nařízenou povinnou léčbou všech řidičů, kteří řídili pod vlivem alkoholu. Tato zkušenost ze zahraničí snížila výskyt prohřešků až o 9 % a to je podle mě velice důležité a vysoké číslo (Vavrinčíková, 2012).

Jedním z důležitých faktorů na cestě k uzdravení člověka je snižování rizik z jeho případného kriminálního života. Léčba je nejúčinnější prevencí trestné činnosti u mužů i žen (Kalina, 2015).

Motivačními faktory ke změně vedoucí k léčbě u uživatelů alkoholu mohou být různé. Podle lékaře Nešpora (2015) může být motivací se léčit několik:

- 1) Tělesné zdraví
- 2) Duševní zdraví

3) Vztahy k druhým lidem – Lidé pod vlivem alkoholu se častěji dopouštějí trestných činů a častěji se stávají i jejich oběťmi. Mohou být uzavřeni v kolotoči soudů, vězení i bezdomovectví. I toto motivuje osoby k životní změně.

4) Finance

5) Životní styl

6) Práce

Spáchání trestného činu řízení ve stavu vylučujícím způsobilost může být motivačním faktorem pro řidiče, kdy spáchání takového trestného činu v nich vzbudí touhu se změnit, jak je výše zmíněno v bodu 3 (zde po spáchání trestného činu dojde k uvědomění si problému a snaze začít ho řešit). Tuto zkušenost jsem našla i v příběhu Zdeňka Sečky, který abstínuje od roku 2009. K abstinenci od alkoholu ho dovedlo několik životních zkušeností, jednou z motivací, proč přestat pít alkohol, byla právě i trestná činnost, na základě které strávil 4 roky ve vězení (Abstinent Zdeněk, 2017).

Podle mezinárodního projektu DRUID, který shrnuje závěry mezinárodního projektu zaměřeného na zmapování vlivu návykových látek na bezpečnost silničního provozu, je doporučováno jednání, kdy řidiči po spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky alkoholu v dopravě při žádání o navrácení řidičského oprávnění je vystaven řidičský průkaz na principu podmíněného povolení. Řidič tak řidičský průkaz (pokud projde úspěšně vyšetřením u lékaře psychiatra a dopravního psychologa) sice vlastní a může řídit, ale musí se dostavovat na pravidelné kontroly zaměřené na abstinenci od alkoholu a jiných drog (EMCDDA, 2012). Toto je ta správná cesta k prevenci a ochraně nás všech na silnicích, takto řidiči, kteří spáchali trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky alkoholu, mohou být správně motivováni svůj problém řešit. Tudíž je zde spáchání takového trestného činu a následná snaha o získání řidičského oprávnění (sankce) zpět jako motivační faktor k zahájení léčby.

V teoretické části diplomové práce přinesu komplexní rozbor dané problematiky se zaměřením na trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky. Práce přiblíží úskalí, která přináší současná aplikační praxe soudu u dané oblasti, zejména dokazování stavu vylučujícího způsobilost řidiče a postupy toxikologického vyšetření. Dále se budu věnovat popisu problematiky testování návykových látek v dopravě, právním předpisům. Velká pozornost je věnována i samotným návykovým látkám, které řidiči užívají, a jejich účinku na řidiče samotné. Závěrečné kapitoly teoretické části práce se věnují řidičskému oprávnění, jeho zabavení a navrácení a především dopravně psychologickému vyšetření, které je podstatnou součástí procesu navrácení řidičského oprávnění.

Ve výzkumné části se věnuji hlavnímu tématu celé práce, tím jsou úskalí spojená s legislativním rámcem České republiky související s dokazováním stavu vylučujícího způsobilost u řidičů, především tedy problematikou znaleckých posudků a odborných vyjádření v rozsudcích. Dále chci zjistit, zda a v jakém množství se vyskytují v rozsudcích (posudek lékaře psychiatra je součástí soudního spisu vždy až od roku 2016, tedy nebude nutně ve všech rozsudcích znalecký posudek lékaře psychiatra) Obvodního soudu pro Prahu 2 doporučení k léčbě, v jakých případech je lékaři psychiatry doporučena léčba a jakého typu – zdali preferují ve svých doporučeních ambulantní léčbu, nebo ústavní.

Do svého výzkumu jsem zařadila 50 rozsudků z celého roku 2014, které budou splňovat podmínky naplnění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky ve věku od 18 let a budou spáchány na území Prahy. Analýza dat bude provedena statistickými metodami (převod dat do numerických symbolů, které umožní používat statistické funkce programu MS Excel). Analýza bude využívat data získaná z rozsudků vybraných metodou záměrného výběru dostupných na Obvodním soudu pro Prahu 2.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Trestné činy v dopravě a jejich obecná charakteristika

Česká republika má 10 280 968 obyvatel, z toho 6 643 183 registrovaných řidičů (osob s platným řidičským oprávněním). Z těchto údajů vyplývá, že z celkové populace České republiky má 64,62 % platné řidičské oprávnění (MD ČR, 2016a). Policie ČR v roce 2015 evidovala 4 544 nehod zaviněných pod vlivem alkoholu (4,9 % z celkového počtu), při kterých bylo 62 osob usmrceno a 2 267 zraněno. Vliv alkoholu na dopravní nehodovost postupně klesá. V roce 2014, na který je zaměřen výzkum této práce, použila Policie ČR 2 007 248 orientačních testů na alkohol a 128 770 testů na omamné a psychotropní látky (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2014).

V 21. století vykazují trestné činy v silniční dopravě vysoký podíl z celkového objemu kriminality (Zákon č. 379/2005 Sb.). Podle údajů Policie ČR bylo v roce 2013 objasněno celkem 129,2 tis. TČ, z toho bylo 18,2 tis. činů spácháno pod vlivem návykových látek (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2014).

Trestné činy jsou rozsáhlou problematikou. Řadíme sem především tzv. klasické trestné činy, tedy trestné činy výsledečné, především pak trestné činy proti životu a zdraví, z nichž nejčastější jsou trestné činy nedbalostní. Tyto trestné činy bývají spáchány ve formě dopravní nehody (Grivna, Scheinost a Zoubková, 2015).

Vzhledem k počtu dopravních motorových prostředků, hustotě provozu a mnohým dalším faktorům je pravděpodobnější, že se někdo stane pachatelem trestného činu souvisejícího s dopravou, než že spáchá jinou trestnou činnost (Kuchta, Válková et al, 2005).

V této práci se věnuji trestnému činu ohrožení pod vlivem návykové látky, který se řadí k sekundární drogové kriminalitě. Sekundární drogová kriminalita není primární drogovou kriminalitou, ale s užíváním drog přímo souvisí. Mezi sekundární drogovou kriminalitu patří např. krádeže, loupeže, prostituce atd. Pro tuto práci je ale stěžejní kriminalita, která je spáchána pod vlivem drog. Mezi tuto sekundární kriminalitu patří právě řízení pod vlivem drog. Z pohledu trestné činnosti se jedná o trestný čin dle ustanovení § 274 TZ „ohrožení pod vlivem návykové látky“ (Blažejovský, 2015).

Trestným činem je označeno jednání řidiče, který se požitím návykové látky přivedl do stavu vylučujícího způsobilost k řízení vozidla, kdy mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo mohl způsobit značnou škodu na majetku dle § 274 trestního zákoníku. Za trestný čin

v dopravě se zpravidla ukládají tresty, které nejsou spojené s bezprostředním výkonem odnětí svobody, např. podmíněné odsouzení, peněžitý trest nebo zákaz činnosti ve formě zákazu řízení motorých vozidel.

Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky je definován v zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku, v platném znění. Mezi trestné činy hrubě narušující občanské soužití se řadí § 274 TZ, ohrožení pod vlivem návykové látky (Šámal, 2012).

Trestné činy v silniční dopravě lze kategorizovat podle těchto skutkových podstat: těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, usmrcení z nedbalosti, ublížení na zdraví z nedbalosti, neposkytnutí pomoci řidiči dopravního prostředku, neoprávněné užívání cizí věci, maření úředního rozhodnutí a vykázaní a ohrožení pod vlivem návykové látky. Ke spáchání trestného činu dochází pouze v přímé souvislosti se silničním provozem (Vantuch, 1988).

Dalším možným dělením trestných činů v silniční dopravě je dělení na trestné činy úmyslné a nedbalostní.

1.1 Trestný čin

Trestný čin je definován jako „... *protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Z uvedené definice vyplývají dvě obligatorní podmínky, které musí být současně splněny, a to protiprávnost a znaky uvedené v trestním zákoně*“ (Jelínek et al., 2016, p. 130).

Dle § 14 TZ dělíme trestné činy na zločiny a přečiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž TZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou přečiny. Z těchto se ještě vyčleňují zvláště závažné zločiny, kterými jsou úmyslné zločiny, na něž TZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

1.1.1 Přestupek

Dle § 125c zákona o silničním provozu č. 133/2011 Sb. se řidič dopouští správního deliktu, přestupku tím, že „*v rozporu s § 5 odst. 2 písm. b) řídí vozidlo nebo jede na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo po užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, po kterou je ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky*“.

1.2 Úmyslné trestné činy v silniční dopravě

1.2.1 Trestný čin neposkytnutí pomoci řidičem motorového vozidla dle § 151 TZ

Vymezení skutkovou podstatou tohoto trestného činu zní: *„Řidič dopravního prostředku, který po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytne osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na pět let nebo zákazem činnosti“*. Takovýto trestný čin není dokonán, pokud poškozený nebyl vůbec poraněn nebo byl okamžitě mrtev. To však neplatí, jestliže se řidič dopravního prostředku nepřesvědčil o stavu poškozeného a z místa nehody úmyslně ujel (Jelínek, 2013).

1.2.2 Trestný čin neoprávněné užívání cizí věci dle § 207 TZ

Tohoto trestného činu se v souladu s § 207 TZ dopustí ten, *„kdo se zmocní cizí věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla v úmyslu je přechodně užívat, nebo kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli malou tím, že neoprávněně takové věci, které mu byly svěřeny, přechodně užívá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti“*. Nejčastěji se tento čin v praxi objevuje právě ve formě neoprávněného užívání motorového vozidla. Pachatel se buď cizího vozidla zmocnil s úmyslem jej přechodně užívat, nebo způsobil nikoli malou škodu neoprávněným užíváním jemu svěřeného cizího motorového vozidla. K naplnění skutkové podstaty přechodného užívání motorového vozidla je podstatná jak doba užívání, tak i způsob, jak pachatel věc vrátí (Vrchní soud v Praze, 1994).

1.2.3 Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 TZ

Tohoto trestného činu dle § 337 TZ se dopouští ten, *„kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že a) vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu nebo pro kterou takové oprávnění pozbyl, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta“*. K naplnění skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání je nezbytné, aby rozhodnutí zakazující činnost nabylo právní moci (Nejvyšší soud ČR, 1972).

1.2.4 Trestný čin obecné ohrožení dle § 272 TZ

Trestného činu obecné ohrožení se dle § 272 TZ dopouští ten, „*kdo úmyslně způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nebo kdo takové obecné nebezpečí zvýší anebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let*“. Za obecné ohrožení je považováno i jednání, kdy řidič uskutečňuje nebezpečnou jízdu zastavěným a obydleným územím (např. ujíždění policejní hlídce, která chce vozidlo zastavit). Přitom zde není rozhodující, že cílem pachatelova jednání nebylo ohrozit konkrétní osoby pohybující se ve městě, ale stačí, že tímto jednáním sledoval jiný cíl (únik policejní kontrole) (Nejvyšší soud v Praze, 2013).

1.2.5 Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky

Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky je vymezen v trestním zákoníku (§ 274 zákona č. 40/2009). Trestný čin je § 274 TZ definován následovně: „*Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně života a zdraví lidí a majetku před ohrožením plynoucím z výkonu určitých činností pod vlivem návykové látky. Jde tedy o ohrožení stejných zájmů jako u ostatních obecně nebezpečných trestných činů, ale v daném případě je hrozící nebezpečí jen vzdálené. Jedná se o tzv. abstraktně ohrožovací trestný čin. Nebezpečí nemusí konkrétně a bezprostředně hrozit a k naplnění tohoto znaku postačí i pouhá možnost vzniku poruchy. Objektivní stránka záleží v tom, že pachatel vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku (§ 274 odst. 1). Jde o trestný čin, který lze páchat jen konáním*“ (Jelínek et al., 2016, p. 745).

1.3 Nedbalostní trestné činy v silniční dopravě

1.3.1 Trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 148 TZ

Trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 148 TZ se vymezuje následovně: „*Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce uloženou mu podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Kdo z nedbalosti způsobí ublížení na zdraví nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil zákony o ochraně*

životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta“. Tento trestný čin je značně zastoupen v silniční dopravě, jako výsledek dopravních nehod (Jelínek, 2013).

1.3.2 Trestný čin těžké ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147 TZ

Tento trestný čin vymezuje TZ v § 147 takto:

„Kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

Odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci prvním proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce uloženou mu podle zákona. Kdo z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let“.

Rozdíl mezi tímto trestným činem a trestným činem dle § 148 TZ spočívá v míře poškození zdraví, kterým je zde těžké ublížení na zdraví.

1.3.3 Trestný čin usmrcení z nedbalosti dle § 143 TZ

Usmrcení z nedbalosti popisuje TZ v § 143 následovně:

„Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony.

Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 3 smrt nejméně dvou osob“.

K naplnění subjektivní stránky těchto tří výše uvedených nedbalostních trestných činů se vyžaduje nedbalost (§ 16 odst. 1 písm. a), b) trestního zákoníku). Hranice okolností, které řidič nezvládne předvídat, může být charakterizována celou řadou faktorů. Zavinění z nedbalosti znamená, že kromě míry povinné opatrnosti vyplývající z pravidel silničního provozu se vyskytuje i subjektivní vymezení, jež tkví v míře opatrnosti, kterou

je řidič schopen v konkrétním případě vynaložit. „O zavinění z nedbalosti jde pouze tehdy, pokud povinnost a možnost předvídat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem jsou dány současně (srov. NS 11/2002 – T 279)“ (Šámal et al., 2009, p. 1338).

Mezi tzv. nedbalostní trestné činy se řadí i trestný čin poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti.

1.3.4 Trestný čin poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti dle § 276 TZ

Takovým trestným činem může být například odstranění obecně prospěšného zařízení. Významnou roli u tohoto typu trestného činu hraje opět judikatura. Zde je možné poukázat na soudní rozhodnutí, kdy viníci „společným jednáním odstranili obecně prospěšné zařízení – svislé zákazové nebo příkazové dopravní značky upravující přednost. Za toto jednání byl obviněný odsouzen podle § 276“ (Nejvyšší soud ČR, 2015).

Tento trestný čin patří k nejméně častým trestným činům, které mají souvislost s dopravou samotnou, avšak vyskytují se. Trestného činu dle § 276 TZ se dopouští: „(1) Kdo z hrubé nedbalosti zničí, poškodí, odstraní nebo učiní neupotřebitelným obecně prospěšné zařízení nebo ohrozí provoz obecně prospěšného zařízení, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. (2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu nebo b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu“.

Mezi trestné činy, které nepřímou souvislost mají s provozem na pozemní komunikaci, řadíme i násilí proti úřední osobě dle § 325 TZ.

Tato diplomová práce se bude věnovat trestnému činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ. Téma tohoto trestného činu a legislativní úskalí budou objasněny v následující kapitole.

2 Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky

2.1 Ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ

Legislativní zpracování trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky prošlo za posledních několik let mnohými úpravami. Nynější aktuální znění tohoto trestného činu je obsaženo v § 274 TZ. Tento čin je abstraktně ohrožovací, to znamená, že k dokonání takového činu stačí pouhé ohrožení chráněného zájmu, tedy i jen vzdálené nebezpečí (Jelínek, 2013). Doprava je nedílnou součástí našich životů a zasahuje do všech jejich oblastí. Právě život a zdraví jsou při páchání tohoto trestného činu v ohrožení, přestože jsou nejdůležitějšími hodnotami chráněnými trestním právem. Specifický je tento trestný čin tím, že je v mnohých případech závislý na náhodě, na tom, zda řidič bude/nebude kontrolován policejním orgánem, zda dojde k dopravní nehodě, při které řidič byl ve stavu vylučujícím způsobilost, atp.

Ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ: *„(1) Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.*

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek,

b) spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvláště nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek, nebo

c) byl-li za takový čin v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.“

Přesná legislativní úprava tohoto trestného činu se nalézá v hlavě VII. trestního zákoníku, zařazena mezi trestnými činy obecně ohrožujícími, přesněji v ustanovení § 274 trestního zákoníku, který chrání život a zdraví lidí a majetku před ohrožením určitého druhu, zvláště pocházejícím z činností konaných pod vlivem návykové látky.

Tohoto trestného činu se dopouští ten, kdo, byť z nedbalosti, vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil pomocí návykové látky, zaměstnání nebo jinou

činnost, při níž by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

Ten, kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při které může ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na 1 rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

Odnětím svobody na 6 měsíců až 3 léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, způsobí-li ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, havárii, dopravní nebo jinou nehodu (Šámal, 2012).

2.1.1 Návyková látka

Návykovou látkou se ve smyslu výkladového ustanovení § 130 trestního zákoníku rozumí alkohol, omamné a psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti či sociální chování (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).

2.2 Stav vylučující způsobilost

Hlavní podmínkou trestní odpovědnosti je, že „*pachatel jedná ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky. Stav vylučující způsobilost je u řidiče motorového vozidla dán vždy, jestliže hladina alkoholu v krvi dosáhla 1 promile (tzv. absolutní nezpůsobilost k řízení motorového vozidla)*“ (Jelínek et al., 2016, p. 746).

Gřivna (popisuje: „*Spáchat trestný čin lze prakticky v jakémkoli oboru lidské činnosti, jejíž bezpečný výkon vyžaduje soustředěnou pozornost a schopnost správně vnímat a pohotově reagovat na různé situace při tom vznikající. Za stav vylučující způsobilost k řízení motorového vozidla se v České republice vždy považuje stav, kdy má řidič v krvi nejméně 1 promile alkoholu*“ (Gřivna et al., 2015, p. 422).

Jelínek poukazuje: „*Podle poznatků lékařské vědy není žádný řidič schopen v této situaci bezpečně řídit vozidlo. V konkrétním případě však může být hladina alkoholu i nižší – tzv. relativní nezpůsobilost k řízení motorového vozidla. V případě zjištění menšího množství alkoholu v krvi řidiče je třeba vždy prokázat, že jeho schopnost řídit motorové vozidlo byla skutečně snížena v rozsahu, jaký předpokládá ustanovení § 274. Důkazem o míře ovlivnění obviněného alkoholem a snížení jeho schopnosti řidiče mohou být výpovědi spolujezdců, policistů, lékařů, kteří obviněného klinicky vyšetřovali, výpovědi svědků o chování obviněného a o způsobu jeho jízdy. U jiné návykové látky je třeba zjistit*

stupeň ovlivnění a s tímto v praxi ustáleným měřítkem jej porovnávat“ (Jelínek et al., 2016, p. 746).

Stav vylučující způsobilost je dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011 sp. zn. 11 Tdo 1491/2010 třeba v každém konkrétním případě zjišťovat a dokazovat. Podle ustálené soudní judikatury se za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ (dříve § 201 trestního zákoníku) považuje jednání řidiče motorového vozidla v takovém stupni opojení alkoholem v době jízdy, kdy má zpravidla nejméně jedno promile alkoholu v krvi. Podle poznatků lékařské vědy není žádný, ani napřiměrně disponovaný řidič motorového vozidla schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, dosáhne-li hladina alkoholu v jeho krvi nejméně 1,00 g/kg. Dalším důkazem o míře ovlivnění obviněného alkoholem a následného snížení jeho řidičských schopností mohou být např. svědecké výpovědi spolujezdců, policistů a lékařů, kteří prováděli klinické vyšetření, jakož i svědecké výpovědi o chování obviněného a o jeho způsobu jízdy. Trestní stíhání za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ není vyloučeno ani v případě, jestliže se nepodařilo objektivně (odběrem a vyšetřením krve) zjistit přesné množství alkoholu v krvi řidiče v době jízdy. Trestní odpovědnost je dána stavem, který vylučuje způsobilost k výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při které by mohl pachatel ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku. Na tento stav poukazuje především množství alkoholu v krvi řidiče, ale není-li tento údaj k dispozici, je možné a nutné stav vylučující způsobilost vyvodit ze souhrnu ostatních okolností, za nichž byla jízda řidiče motorového vozidla uskutečněna, např. z doby, kdy k požití došlo, způsobu jízdy, chování řidiče, ale i lékařských zpráv či znaleckého posudku, jimiž lze prokázat stav vylučující způsobilost k výkonu činnosti podle § 274 TZ (Nejvyšší soud ČR, 2011).

Způsobilost je tedy dle judikatury vyloučena, pokud hladina alkoholu v krvi dosáhne 1 g/kg. Z poznatků soudně-lékařských věd je ovlivněna každá osoba s hladinou alkoholu v krvi nejméně 1 g/kg natolik, že nemůže být schopna vykonávat řízení motorového vozidla v silničním provozu (Kvapilová a Dogoši, 2017).

Výše uvedená hranice 1 g/kg alkoholu v krvi řidiče pro stav vylučující způsobilost, stanovená na základě lékařských poznatků, je tzv. absolutní nezpůsobilost k řízení motorového vozidla. V mnohých případech může být hladina alkoholu i nižší, tato hranice se označuje jako tzv. relativní nezpůsobilost k řízení motorového vozidla (Jelínek et al., 2013). Proto je vždy nutno prokázat, že schopnost řidiče řídit motorové vozidlo byla skutečně snížena v rozsahu, jaký ukládá ustanovení § 274 TZ. Takovými důkazy mohou

být, jak je uvedeno výše, např. odborné vyjádření či znalecké posudky lékařů (Jelínek et al., 2013).

O tom, že jsou znalecké posudky nezbytné, píše rovněž JUDr. František Púry, Ph.D., v. r., (předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu) ve svém vyjádření pro všechny místopředsedy pro trestní úseky krajských soudů, Městského soudu v Praze a vrchních soudů): „*Trestní kolegium Nejvyššího soudu však nadále trvá na dosud publikované judikatuře (viz rozhodnutí pod. č. 23/2011 Sb. rozh. tr.), která předpokládá, že se v takových případech zpravidla nelze obejít bez odborného vyjádření či přibrání znalce toxikologa, přičemž jejich zpracovatel podle výsledků odběru krve, popřípadně moči, stanoví druh a množství návykové látky, eventuálně její koncentraci, dobu, po kterou ji měl pachatel v těle, dále podle zjištěných reakcí a jednání pachatele znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, určí, zda a jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení motorového vozidla*“ (Púry, 2016). Celé vyjádření je součástí práce v příloze 3.

Trestný čin podle § 274 TZ však nepojednává pouze o řízení pod vlivem alkoholu, avšak rovněž o řízení pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu. Návykovou látkou se ve smyslu § 130 TZ rozumí: „... *alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobí nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování*“.

Podle ustanovení § 5 odst. 2 písmene b) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu: „*Řidič nesmí řídit vozidlo nebo jet na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, kdy by mohl být ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky.*“ Toto ustanovení bylo novelizováno zákonem č. 233/2013 Sb. s účinností od 17. 8. 2013 následovně: „*V případě jiných návykových látek uvedených v prováděcím právním předpisu se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou, pokud její množství v krevním vzorku dosáhne alespoň limitní hodnoty stanovené prováděcím právním předpisem*“ (Švarc, 2014, p. 129).

Prováděcím předpisem, který vstoupil v účinnost 2. 4. 2014, je nařízení vlády ze dne 26. 2. 2014 č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného touto návykovou látkou. Tyto návykové látky jsou uvedeny včetně limitních hodnot níže v tabulce 1 (Nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich

limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou).

Tabulka 1 – Návykové látky a jejich limitní hodnoty dle nařízení vlády č. 41/2014 Sb.

Mezinárodní nechráněný název návykové látky v českém jazyce	Limitní hodnota návykové látky v krevním vzorku (ng/ml)
Delta-9-tetrahydrokanabinol (9-THC)	2
Methamfetamin	25
Amfetamin	25
3,4-Methylenedioxyamfetamin (MDMA)	25
3,4-Methylenedioxyamfetamin (MDA)	25
Benzoylgonin	25
Kokain	25
Morfin	10

Zdroj: Nařízení vlády č. 41/2014 Sb.

Při dosažení stanovené hladiny návykové látky se tedy řidič považuje za ovlivněného, nikoli za řidiče ve stavu vylučujícím způsobilost. Jedná se pouze o přestupkové hranice.

Pro důslednější vysvětlení limitních hodnot bude použit rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky, který uvádí:

„Nařízení vlády č. 41/2014 Sb. tedy nestanovuje arbitrárně, jaké množství návykové látky považuje vláda za přípustné či nepřípustné, nýbrž na základě vědeckého poznání upravuje v souladu se zákonným zmocněním limitní hodnoty množství návykové látky v krevním vzorku, při jejichž dosažení ‚se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou‘. Stručně řečeno skutková podstata řízení pod vlivem návykové látky je zde stanovena přímo v zákoně o silničním provozu; nařízení vlády pouze závazně odráží vědecké poznatky ohledně množství návykové látky v krvi, při jehož dosažení je řidiče nutno pokládat za ovlivněného návykovou látkou“ (Nejvyšší správní soud ČR, 2017).

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2016 uvádí:

„V důsledku této právní úpravy tak podle soudu odpadla potřeba nechat v každém jednotlivém případě zpracovat znalecký posudek z oboru psychiatrie, přičemž pro prokázání viny postačují pouze výsledky toxikologického zjištění. U těch návykových látek, které nejsou v prováděcím právním předpisu vyjmenovány, však k žádné změně oproti předchozímu stavu podle závěru soudu nedošlo, tj. správní orgány musí provést standardní dokazování. Příslušným prováděcím předpisem bylo nařízení vlády

č. 41/2014 Sb., které však nabylo účinnosti až dne 2. 4. 2014“ (Nejvyšší správní soud ČR, 2016).

2.3 Hranice mezi trestným činem a přestupkem

Ten, kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při které může ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

Odnětím svobody na 6 měsíců až 3 léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, způsobí-li ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, havárii, dopravní nebo jinou nehodu (Šámal, 2012). Pro lepší orientaci je důležité uvést následující:

„V případě pachatele, který řídil vozidlo pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, bude nutné vždy zjistit dostatek poznatků nejenom o tom, o jakou látku se jednalo, ale i v jakém množství byla v jeho krvi či moči obsažena. Ani tyto skutečnosti však nestačí pro to, aby bylo možné dostatečně objektivně posoudit, zda obviněný i přes tuto skutečnost naplnil znaky trestného činu podle § 201 tr. zák. (současná úprava je § 274 TZ). V takovém případě se řízení neobejde bez přibrání znalce z oboru toxikologie, který by podle zjištěných hodnot posoudil, jaké množství předmětné omamné látky měl obviněný v době řízení motorového vozidla v těle. Na základě tohoto poznatku pak znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie podle zjištěného množství event. jeho koncentrace, doby, po kterou měl pachatel předmětnou látku v těle, reakcí, které byly jinými důkazy zjištěny, jimiž se jednání obviněného projevovalo, atd. určil, jak dalece byl obviněný v době jízdy zjištěným druhem a množstvím návykové látky ovlivněn (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 60/2001 Sb. rozh. tr.) (Nejvyšší soud ČR, 2010).

2.4 Zákon o silničním provozu

Podle § 2 zákona o silničním provozu je každá osoba, která se přímo účastní provozu na pozemních komunikacích, automaticky účastníkem provozu na pozemních komunikacích.

Řidič je taktéž účastník provozu na pozemních komunikacích, který řídí motorové nebo nemotorové vozidlo anebo tramvaj, řidičem je samozřejmě i jezdec na zvířeti. Takovéto usnesení zahrnuje i cyklisty, kterým často chybí právě takovéto právní povědomí o tom, že jsou účastníky silničního provozu a řidiči nemotorového vozidla.

Dle zákona č. 47/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel, vydává řidičský průkaz příslušný krajský úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností, který je dán místem trvalého pobytu žadatele o řidičské oprávnění, na základě složení zkoušky z odborné způsobilosti podle zvláštního právního předpisu (Kučerová, 2008).

Pro získání řidičského průkazu musí žadatel splňovat mnoho podmínek, jakými jsou například věková hranice nebo zdravotní způsobilost. Podmínkou zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel dle § 82 odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb. se rozumí tělesná a duševní schopnost k řízení motorových vozidel. Takovouto zdravotní způsobilost posuzuje a posudek o zdravotní způsobilosti vydává lékař na základě prohlášení žadatele o řidičské oprávnění nebo držitele řidičského oprávnění. Takový řidič, který je *„nezpůsobilý k řízení motorového vozidla, je ten, kdo má poruchy chování způsobené závislostí na alkoholu anebo jiných psychoaktivních látkách dle posudku o zdravotní způsobilosti, jak je uvedeno v § 84 zákona o provozu na pozemních komunikacích“* (Kovalčíková a Štandera, 2011, p. 181).

Řidiči jsou povinni dodržovat mnoho předpisů. Mezi nejpodstatnější v souvislosti s touto prací patří předpis, že se řidič musí plně věnovat řízení vozidla a sledovat situaci v provozu na pozemních komunikacích. Jakmile je schopnost řidiče řídit vozidlo v důsledku zdravotního stavu nějak snížena, řídit nesmí. Například pokud má zlomenou končetinu, rozkapané oči, taktéž horečku či jiný stav, který může vzniknout v důsledku silného emočního zážitku, jenž nepříznivě ovlivňuje psychiku člověka a jeho schopnost vhodně rozpoznat a vyhodnotit situaci v silničním provozu. Řidiči by se mimo jiné měli vyvarovat užití alkoholu, návykových látek a nově též užívání tabákových výrobků. U všech uvedených komodit je zaznamenán v uplynulých letech nárůst ve spotřebě, snižování věkové hranice uživatelů a stoupající tolerance vůči drogám, tedy s výjimkou tzv. drog tvrdých (Kučerová, 2008).

2.5 Řízení pod vlivem alkoholu

Z hlediska postihu řidičů pod vlivem návykové látky je důležitým pojmem fyziologická hranice alkoholu v krvi člověka. Pokud se při vyšetření zjistí množství 0,2 promile alkoholu v krvi vyšetřované osoby plynovou chromatografií nebo 0,3 promile alkoholu Widmarkovou zkouškou, je vždy prokazatelné, že řidič požil určité množství alkoholických nápojů. Pokud se při vyšetřování zjistí hladina pod fyziologickou hranicí, je

nutné jinými důkazy prokázat, že osoba požíla alkohol, jinak zde platí zásada, že neprokázaná vina je totéž co prokázaná nevina (Kučerová, 2016).

V současné době platí upravený zákon č. 361/2000 Sb., § 125 c/1b, podle něhož je bezprostřední požití alkoholu nebo doba, po kterou je řidič ještě pod jeho vlivem, vyšší než 0,3 promile nebo řízení po užití jiné návykové látky je hodnoceno zabavením 7 bodů. Ministerstvo dopravy dne 2. 11. 2016 podalo návrh změn v bodování a finančních sankcích pro neukázněné řidiče. V návrhu je opětovné snížení bodového hodnocení ze 7 stávajících bodů na 6 bodů za řízení motorového vozidla ve stavu vylučujícím způsobilost z důvodu požití alkoholu nebo jiné návykové látky dle § 125c odst. 1 písm. c) (MD ČR, 2016b).

Dle policejních statistik, dostupných na webovém portálu Policie ČR, bylo v České republice v roce 2014 zadrženo za řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu 5 368 řidičských průkazů. V roce 2015 bylo zadrženo 4 959 řidičských průkazů za jízdu pod vlivem alkoholu. V České republice v roce 2014 naplnilo skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem alkoholu v silniční dopravě 2 316 osob. Oproti tomu v roce 2015 naplnilo skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem alkoholu 2 065 osob (Policie ČR, 2016).

K naplnění skutkové podstaty trestného činu podle § 274 TZ, ohrožení pod vlivem návykové látky, stačí řízení dopravního prostředku pod vlivem návykové látky alkoholu ve stavu vylučujícím řídit nad limitní hodnotu. Pokud jde o otázku působení alkoholu na lidský organismus, zákon hovoří o situaci, kdy je řidič vlivem návykové látky ve stavu, který vylučuje způsobilost bezpečně řídit motorové vozidlo. Tato hranice je u každé osoby jiná. Na základě lékařských posudků je však prokázáno, že nikdo není schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, pokud hladina alkoholu v krvi je nad 1 promile. Proto bývají běžně jako trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky ve stavu vylučujícím řídit motorové vozidlo posuzovány případy, kde hladina alkoholu překročí právě tuto stanovenou hranici (Nejvyšší soud ČR, 2005).

V otázce nadlimitních hodnot u jiných návykových látek než alkoholu dospěl nedávno ve své judikatuře ke stejnému názoru i Nejvyšší správní soud, kdy v rozsudku ze dne 16. 6. 2016, č. j. 4 As 35/2016 – 31, uvedl:

„Pokud správní orgány provedly důkaz znaleckým posudkem znalce z oboru toxikologie, který zjistil takové hodnoty metamfetaminu v krvi obžalovaného překračující minimální hranici dokládající ovlivnění jeho řidičských schopností a který obsahuje nejen závěry o hodnotách zjištěných u obžalovaného, ale i obecné úvahy o ovlivnění metamfetaminem v závislosti na zjištěných hodnotách této látky v krvi, a pokud zároveň

odkázaly na odborné stanovisko České společnosti soudního lékařství a soudní toxikologie České lékařské společnosti J. E. Purkyně, bylo tím dostatečně prokázáno, že obžalovaný byl při řízení motorového vozidla (v rozporu s § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích) ještě pod vlivem této návykové látky. Uvedené stanovisko totiž výslovně uvádí, že v případě některých návykových látek (mezi tyto substance zařazuje metamfetamin) lze řidiče považovat za ovlivněného takovou návykovou látkou, byly-li překročeny arbitrárně dané koncentrační meze této látky v krevním vzorku řidiče, přičemž u metamfetaminu je hraniční mez stanovena na hodnotu 25 ng/ml“. (Nejvyšší správní soud ČR, 2016).

2.6 Řízení pod vlivem jiné návykové látky

2.6.1 Přestupek

Dle § 125c zákona o silničním provozu č. 133/2011 Sb. se řidič dopouští správního deliktu, přestupku tím, že „... v rozporu s § 5 odst. 2 písm. b) řídí vozidlo nebo jede na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo po užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, po kterou je ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky. Za tento přestupek se uloží pokuta od 2 500 Kč do 20 000 Kč, zákaz činnosti od šesti měsíců do jednoho roku, započítává se 7 bodů, je-li zjištěný obsah alkoholu u řidiče vyšší než 0,3 promile nebo jedná-li se o řízení vozidla bezprostředně po užití jiné návykové látky nebo v takové době po užití jiné návykové látky, po kterou je řidič ještě pod jejím vlivem“.

Řidiči pod vlivem návykové látky zvyšují riziko zavinění dopravní nehody, roste i pravděpodobnost závažnější dopravní nehody při rostoucí míře ovlivnění alkoholem či jinou návykovou látkou. V roce 2013 tak bylo evidováno 1 188 dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu s hladinou alkoholu do jednoho promile. Při těchto nehodách bylo usmrceno 11 osob. Gřivna píše: „Za rok 2012 bylo v soudních statistikách evidováno celkem 11 756 přečinů ohrožení pod vlivem návykové látky, z toho pod vlivem alkoholu 7 694 těchto přečinů (tedy asi 2/3, zbývající třetina připadá na jiné návykové látky) (Gřivna et al., 2015, p. 422).

2.6.2 Trestný čin

Pokud je řidič stíhán pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, hrozí mu odnětí svobody na dobu 3 let, zákaz řízení na 1 až 10 let nebo případně peněžitý trest. U jiných návykových látek vyjma alkoholu, uvedených v prováděcím předpisu, je řidič

považován za ovlivněného takovou návykovou látkou, pokud množství v krevním vzorku řidiče dosáhne limitních hodnot stanovených prováděcím právním předpisem. Tímto prováděcím předpisem je nařízení vlády č. 41/2014 Sb., ze dne 26. února 2014, o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou. Pokud dojde ke zjištění, že je řidič ovlivněn jinou návykovou látkou než alkoholem, nejsou žádným právním předpisem a soudní praxí stanoveny limity – hodnoty, které by vykazovaly jasnou hranici mezi přestupkem řízení pod vlivem návykové látky a trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky (Asociace nestátních organizací, 2012).

2.7 Řidič odmítá vyšetření

Každý řidič je povinen podrobit se vyšetření policistou za účelem zjištění přítomnosti alkoholu v krvi. Tato povinnost je definována § 5 odst. 1 písm. f) zákona o silničním provozu. Stejná povinnost je také stanovena ke zjištění ovlivnění jinou návykovou látkou dle ust. § 5 odst. 1 písm. g). Osoba, která odmítne podrobit se vyšetření, zda při řízení vozidla nebyla ovlivněna alkoholem či jinou návykovou látkou, na výzvu policisty, vojenského policisty nebo strážníka obecní policie, se dopouští přestupku dle ust. § 125c odst. 1 písm. d). Mezi objektivní znaky takového přestupku patří odmítnutí výzvy policisty, vojenského policisty nebo strážníka obecní policie k vyšetření, zda byl řidič při řízení ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou. Za řidiče, kterého je možné podrobit vyšetření na přítomnost psychoaktivních látek, se v provozu na pozemních komunikacích považuje i osoba, která právě neřídí vozidlo. Není tedy podmínkou, že řidiče lze vyzvat k vyšetření jen v daný moment, kdy vozidlo opravdu řídí. Řidič smí být vyzván příslušným orgánem k vyšetření těsně po zastavení vozidla, případně v přiměřené době po ukončení řízení vozidla. Příslušný orgán smí řidiče vyzvat k orientačnímu vyšetření i bez existence vážného podezření, že je řidič pod vlivem alkoholu nebo jiných psychoaktivních látek – tedy vyzvat řidiče k vyšetření preventivně (Kučerová, 2011).

Všechny jednotlivé výsledky orientační zkoušky a odborného lékařského vyšetření je nutno brát jen jako dílčí výsledky, které dohromady vytvářejí celek. Pokud osoba odmítne součinnost a nepodrobí se části vyšetření, je toto odmítnutí považováno za nesplnění řádně provedené celé zkoušky (Kučerová, 2011, p. 613). Takovýto řidič se nedopouští přestupku řízení pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky, ale porušuje tak povinnost součinnosti a neumožňuje tak příslušným orgánům zjistit, zda byl pod vlivem. Z takového důvodu se na řidiče pohlíží, jako by byl pod vlivem alkoholu nebo

jiné návykové látky, a stanovené sankce jsou velmi přísné, jako kdyby řídil ve stavu vylučujícím způsobilost. Hranice mezi přestupkem a trestným činem je ale stále velká. Řidiči, pachatelé tak bude dle § 125c odst. 4 písm. a) a odst. 5 zákona o silničním provozu stanovena pokuta ve výši od 25 000 Kč do 50 000 Kč, zákaz řízení na 1 rok až 2 roky a připsáno 7 bodů (Kučerová, 2008).

Za porušení předpisu odmítnutí podrobit se vyšetření podle zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, je řidiči v bodovém systému připsáno 7 bodů.

Tabulka limitních hodnot, kdy je řidič považován za ovlivněného návykovou látkou, je uvedena na straně 29 (Tabulka 1), při jejich zjištění v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného danou návykovou látkou (Nařízení vlády č. 41/2014 Sb.).

3 Detekce návykových látek

Drogy provázely lidstvo po celou dobu jeho existence. Droga je definována jako látka, která má psychotropní efekt, tedy mění to, jak člověk svět vidí a prožívá, a látku, která vzbuzuje potenciál závislosti, protože její dlouhodobé užívání může vést ke vzniku závislosti a tím ke ztrátě kontroly nad jejím užitím (Kalina, 2015).

Droga může lidskou psychiku ovlivnit velmi nepříznivě. Situace, při nichž osoba provádí činnost vyžadující plné soustředění, lze rozdělit do dvou podkategorií. První z nich je situace, kdy osoba pod vlivem drogy nebude vykonávat činnost stejně kvalitně, jako by tomu bylo bez užití drogy. Druhým případem jsou však situace, kdy může užití drogy přímo ohrozit osoby v blízkém okolí. Takovým případem může být například výkon lékaře, který musí být při operaci plně soustředěn, nebo řidiče motorového vozidla v běžném silničním provozu, který musí být zcela soustředěný a pohotový (Blažejovský, Pavlíček & Zámek, 2008).

V současnosti užívá mnoho řidičů motorových vozidel návykové látky, které různým způsobem a rozsahem poškozují schopnost řízení vozidla. Jak bylo již uvedeno výše, jedná se nejen o nelegální návykové látky, ale mohou to být i léky, které způsobují závislost, taktéž tabák či alkohol. Z ilegálních drog se jedná zejména o marihuanu, pervitin, LSD, MDMA atd. Pro zjištění aktuální přítomnosti návykové látky v organismu slouží toxikologické vyšetření krve, moči, dechu, slin, potu a také vlasů. Pro soudní řízení je nejdůležitější hladina návykové látky v krvi, a to i v případech, kdy se jedná o ilegální návykovou látku, jejíž užití je zákonem zakázáno (Hampl, 2002).

3.1 Postup při vyšetřování řidiče

Silniční kontrolu provádí převážně policisté z dopravní policie a také ze služby pořádkové policie. Služba dopravní policie dohlíží zejména na bezpečnost a plynulost silničního provozu, šetří dopravní nehody a projednává přestupky v blokovém řízení a ve správním řízení v oblastech svěřených jí zákonem (Blažejovský, 2015).

Z hlediska kontrol na pozemních komunikacích na území ČR se lze zaměřit na otázku zabývající se počtem takovýchto namátkových kontrol v uplynulých letech. Otázku na množství namátkových kontrol na přítomnost návykových látek jsem proto položila odpovídajícímu oddělení Policie ČR, které odpovědělo následovně: „*Policie ČR neeviduje provádění předmětných namátkových kontrol ani počet ročně provedených*

kontrol na alkohol nebo přítomnost jiných návykových látek statisticky nesleduje, a proto touto informací nedisponuje a považuje ji tedy za neexistující“ (Schimmer, 2017).

Činnost příslušníků policie tkví tedy v dohledu nad bezpečností a plynulostí provozu, ale také v dohledu nad dodržováním zákazu požívání alkoholických a jiných návykových látek podle § 124 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích.

Řidič motorového vozidla nemusí být vždy nápadný způsobem jízdy (kličkování, pomalá či příliš rychlá jízda) ani svým chováním, zejména pokud je to dlouhodobý uživatel drog nasycený svou toleranční dávkou drogy. Výrazné odchylky od běžného způsobu jízdy se vyskytují zejména při akutní otravě, v době bezprostředně po užití drogy nebo v době nedostatku drogy, kdy se dostavuje syndrom z odnětí (Hampl, 2002).

Syndrom z odnětí nebo jinak odvykací stav je jedním ze symptomů závislosti a bývá různě závažnou komplikací. Symptomatologie je různá, z pohledu vegetativní dysregulace je často opačná oproti intoxikačním obrazům (například heroin má odvykací stav s obrazem břišních křečí, průjmů, rozšíření zornic, přičemž v intoxikaci je zúžení zornic) (Kalina, 2015).

Samozřejmě ne každý řidič s výraznými odchylkami ve způsobu jízdy musí být pod vlivem návykové látky. Je proto nezbytné při každém podezření provést orientační vyšetření řidiče a při podezření na užití drogy nechat řidiče vyšetřit lékařem, který pak rozhodne o případném laboratorním vyšetření krve a moče na přítomnost návykové látky. Pokud má tedy *„policista podezření na řízení pod vlivem drog, je nejenom oprávněn, ale i povinen zabránit řidiči v další jízdě a předvést ho k lékařskému vyšetření i bez orientační detekce, neboť nepotřebuje vědět přímo v terénu, čím je řidič ovlivněn. Je povinen pouze nechat lékařem přešetřit své podezření, že řidič není schopen bezpečně řídit“* (Balíková & Valenta, 2002).

Na vyšetření řidiče motorového vozidla podezřelého z užití návykové látky se podílí dopravní policista, lékař a toxikolog. Dopravní policista je prvním vyhledávajícím článkem procesu. Lékař je základním článkem vyšetřujícím a toxikolog článkem potvrzujícím (Hampl, 2002).

Policista je tedy první osobou, která poukáže na podezření na snížení způsobilosti k řízení motorového vozidla a provede orientační detekci v terénu. Mezi dopravní kontroly se řadí namátkové dopravní kontroly, které smí vykonávat pouze příslušníci Policie ČR. Strážníci obecní/městské policie smí provádět dopravní kontrolu pouze při podezření ze spáchání přestupku (Dopravní přestupky, s. r. o., 2016).

V prvním kroku policista konstatuje porušení pravidel silničního provozu při silniční kontrole nebo po havárii. Jestliže policista dojde k názoru, že by mohlo jít o jízdu pod vlivem návykové látky (riskantní jízda, nepřiměřená rychlost, nalezení injekčního materiálu, tablet), řidiče zastaví nebo vyhledá v místě havárie. Pokud policista dospěje k závěru, že řidič mohl užít návykovou látku, zahájí vlastní vyšetřování řidiče. Proveďte dechovou zkoušku na alkohol (detekční trubičkou Detalkol nebo přístrojem Dräger), následně dle možností vyšetření moči na přítomnost drog (pomocí „rapid testů“). Veškeré své nálezy zapíše do vyšetřovacího protokolu. Při pozitivním nálezu nastupuje laboratorní vyšetření biologického materiálu, kde se potvrdí nebo vyvrátí užití drogy (Hampl, 2002).

V zemích Evropské unie platí nulová tolerance drog, na tom se zákonodárci převážně shodli. Jinou než nulovou toleranci k návykovým látkám (vyjma alkoholu) mají Belgie, Dánsko a Norsko (Evropská komise, 2015).

Větší rozdíl je u alkoholu, v některých státech je zavedena nulová tolerance a v některých je posunuta. Zákonodárci jsou si vědomi toho, že jakékoliv množství alkoholu v těle řidiče působí na způsobilost k řízení velmi negativně (Weinberger, 2008).

V České republice mají řidiči motorových vozidel možnost takovou lékařskou prohlídku s odběrem krve odmítnout. Samotné odmítnutí je již přestupkem, samotný zákon č. 361/2000 Sb. totiž v ust. § 5 odst. 1 písm. g) důkladně řidičům ukládá povinnost podrobit se na výzvu policisty odbornému lékařskému vyšetření, není-li ovlivněn návykovou látkou. Řidič je tedy povinen se podrobit lékařskému vyšetření vždy, když je k tomu policistou vyzván. Zákon ale neukládá policistovi žádné restriktivní podmínky pro uplatnění výzvy vůči řidiči, jako tomu je u testování přítomného alkoholu, kde je nezbytný pozitivní výsledek předchozí dechové zkoušky. Řidič tedy může neuposlechnout výzvu policisty a nepodrobit se lékařskému vyšetření ke zjištění, není-li ovlivněn návykovou látkou. Pokud řidič odmítne podrobit se vyšetření ke zjištění přítomnosti alkoholu nebo jiné návykové látky v krvi podle právního předpisu, bude mu v bodovém systému přičteno 7 bodů (Kučerová, 2016).

Policista při dohledu na bezpečnost silničního provozu přikáže řidiči motorového vozidla odstavení vozidla, zabrání mu v jízdě použitím technického prostředku nebo odtaháním vozidla. K tomuto úkonu policistu opravňuje ust. § 118a odst. 1) zákona č. 361/2000 Sb. (Blažejovský, 2015).

Dále § 16 zákona č. 379/2005 Sb. uvádí, že osoba, která „*odmítne orientační vyšetření a odborné lékařské vyšetření, hledí se na ni, jako by byla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky*“.

3.2 Testování na přítomnost NL

Orientační testy prováděné Policií ČR musí být velmi pružné. V první řadě musí být použitelné v místě, kde se řidič motorového vozidla nachází, a stejně tak musí být k dispozici ihned. Při takovéto detekci se využívá nejmodernějších detekčních bezpečnostně dopravních technologií. Pro policistu testujícího řidiče je důležité zjistit, zda řidič je pod vlivem nelegální látky a jaké. V případě pozitivního výsledku testu je nutné, aby následně lékař odebral potřebné vzorky krve, které odešle do laboratoře (Blažejovský, 2015).

3.2.1 Orientační detekce

Základním předpokladem detekce je dostupnost biologického materiálu, který bude testován na přítomnost návykové látky. Takovýmto biologickým materiálem smí být moč, krev, pot, vlasy či sliny. Testování je možné rozdělit do dvou skupin. Prvním typem je testování, kdy testovaná osoba poskytne biologický materiál a tento materiál je následně řádně zapečetěn a odeslán do specializované laboratoře na detailní analýzu. Nevýhodou takovéto detekce je dlouhá čekací doba na výsledek laboratoře a také vyšší cena. Do druhé skupiny se řadí screeningové testy, které mají podobu papírových proužků či destiček, které jsou napuštěny sloučeninami, které chemicky reagují s určitou návykovou látkou. (Blažejovský, 2015).

Jak již bylo uvedeno výše, testovat je možné biologický materiál, tedy sliny, pot, vlasy, moč, krev a samozřejmě drogu samotnou. Jednotlivé typy screeningových testů budou popsány dále.

3.2.1.1 Slinné drogové testy

Velkou výhodou drogových testů založených na vzorku slin je jejich velmi obtížné falšování, další výhodou je snadné odebrání vzorku. Princip detekce přítomnosti návykové látky ze slin využívá i orientační detekční sada typu DrugWipe, kterou využívá k orientační detekci drog Policie ČR (Blažejovský, 2015). Samotné testování probíhá nasliněním testovací houbičky a následným vložením houbičky do určeného místa na testu.

Tento jednorázový test lze provést odběrem jak slin (DrugWipe 5S), tak i potu (DrugWipe 5A) (LT Sezam, s. r. o., 2016).

Výsledek je znám do deseti minut a rozpozná až pět druhů užívaných drog. Výrobce garantuje spolehlivost výsledku na 99,0 %. Přístroje i testy mají příslušné certifikáty pro používání. Policie České republiky neeviduje chybovost těchto testů. U těchto jednorázových testů DrugWipe se řeší pouze případné reklamace s dodavatelem, zejména pokud se na testu nezobrazí kontrolní linie pro správnost výsledku testu (Policie ČR, 2016).

3.2.1.2 Potní drogové testy

Tyto testy mohou mít podobu speciálních náplastí, které se připevní na pokožku a po určitou dobu je tak odebírán pot. Tento typ se však nejčastěji využívá v dětských ochranných zařízeních, sociálních ústavech, drogových léčebnách a podobných zařízeních, kde je nutná kontrola užívání drog po delší časové období. Princip detekce přítomnosti návykové látky z potu využívá již výše zmíněný orientační test od firmy DrugWipe 5A (Blažejovský, 2015).

3.2.1.3 Močové drogové testy

K tomuto typu testu je nezbytné mít vzorek moči. K provedení testu na přítomnost drog se používají testovací proužky či destičky, které slouží k okamžité orientační detekci. Jedná se o imunologické testy, které slouží ke kvalitativní detekci konkrétního typu drogy. Orientační drogové testy DrugWipe mají zkušební proužek obsahující membránu, která je obalená drogovým konjugátem určeným pro testování konkrétní skupiny drog. Na jedné ze stran membrány je ploška obsahující roztok drogové monoklonální koloidní protilátky. Blažejovský píše, že pokud „*droga není v moči přítomna, barevné protilátky – koloidní zlatý konjugát – a sekret či moč chromatograficky vzlínají skrz membránu. Výsledný roztok pak migruje do imobilizované drogově-proteinové zóny konjugátu, kde vytvoří viditelnou barevnou čáru, která vznikne reakcí protilátky s drogově-proteinovým konjugátem. To znamená, že pokud se v testovací oblasti drogového testu vytvoří viditelný útvar, testovaný vzorek moči neobsahuje testovanou drogu a výsledek testu je negativní.*“ (Blažejovský, 2015, p. 95).

Policie ČR, zejména dopravní policie, nejčastěji využívá k orientačnímu testu na přítomnost drog jednorázové testy DrugWipe na detekci ze slin nebo potu. Jedná se o světově patentovaný výrobek. Testování probíhá pouhým dotykem jazyka kontrolované

osoby stěrovými čtverečky testu DrugWipe. Testování z potu probíhá velmi obdobně. Tyto drogové testy DrugWipe se používají po celém světě. DrugWipe využívá dopravní policie v řadě států Evropské unie, Švýcarsku atd. Vzhledem k vysoké přesnosti těchto testů například australská dopravní policie nepovažuje potvrzení pozitivního výsledku odběrem a zkoumáním krevního vzorku za nutné (Blažejovský, 2015).

Drogové jednorázové testy DrugWipe 5A zvládají testovat jak z potu, tak i ze slin a stejně tak z pevných povrchů. Tento typ DrugWipe 5A je schopen při jednorázovém použití orientačně určit přítomnost až 5 typů drog. Dokáže odhalit drogy typu cannabis (marihuana, THC), amfetamin a metamfetamin (extáze a pervitin), kokain a opiáty. Cena tohoto jednorázového testu je různá, na webovém portálu www.drogovetesty.cz ho lze zakoupit za 678 Kč (LT Sezam, s. r. o., 2016).

3.2.2 Laboratorní detekce

Pro úplnost orientačních testů na přítomnost návykových látek je třeba uvést i laboratorní metody vyšetřování přítomnosti návykových látek. Tyto metody jsou používány pro detekci z lékařem odebraných materiálů (krev a moč) od řidičů během lékařského vyšetření. Následně toxikologové určují konkrétní návykovou látku a také koncentraci této látky, která je obsažena v odebraném kontrolním vzorku. Na základě hodnot stanovených toxikologem lze určit míru ovlivnění řidiče návykovou látkou. Míru ovlivnění u konkrétního řidiče určuje lékař psychiatr, nikoli toxikolog. Psychiatr mimo jiné určuje anamnézu řidiče, toleranci na návykové látky, dobu užití, množství aplikované drogy atd. Policista by měl mít o metodách detekce přehled, včetně těchto laboratorních (Blažejovský, 2015).

Z farmakologického hlediska je krev vhodným materiálem k detekci drog jen několik hodin po dávce, moč i několik dní (Balíková & Valenta, 2002).

Užívané látky, nebo později jejich metabolity, se v moči dají prokázat od několika hodin až po dobu jednoho měsíce. Vždy záleží na typu látky a biochemických vlastnostech. Látky přetrvávají v organismu dlouhou dobu a nemusí již mít účinky na chování či jednání člověka (Kalina, 2015).

3.2.2.1 Imunochemické metody

Tyto metody testování jsou jednoduché a cenově dostupné. Prodávají se v podobě komerčních setů od různých firem. Sety jsou standardizovány a validovány výrobcem a jsou určeny pro analýzu v moči nebo séru (Blažejovský, 2015).

K imunochemickým metodám testování se zřetelně vyjadřuje i metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví pro postup při toxikologickém vyšetření specifikovaných návykových látek v krvi nebo moči následovně:

„Imunochemické screeningové metody jsou vhodné pro počáteční vyšetření, pro prvotní informaci o vzorku. Jsou cíleně zaměřené na záchyt vybraných skupin NL nejčastěji v moči. Tyto metody mají charakter pouze orientační, nerozlišují individuální NL ve vybrané skupině a nezaručují odlišení případných interferencí zcela jiných nepředpokládaných látek, ani nevyklučují výskyt tzv. falešné positivity“ (MZ ČR, 2006).

Pro účely konfirmační jsou nutné specifické chromatografické metody v kombinaci s hmotnostní spektrometrií, které se věnují níže. Přestože imunochemické metody nejsou konfirmační, jsou velmi podstatné a hrají důležitou roli v testování řidičů na přítomnost návykových látek.

Největší výhoda imunochemické metody spočívá v práci s velmi malým množstvím vzorku, postačí několik mikrolitrů, bez nutné předchozí úpravy. Provedení imunochemické metody vyžaduje malé množství materiálu, např. méně než 0,1 ml krve. Pro vysokou citlivost se hodí i k toxikologické analýze krevních skvrn a skvrn od moče (Štefan & Mach, 2005).

Tuto jednoduchou aplikaci lze snadno automatizovat. Imunochemické analyzátory produkují výsledky za několik minut po aplikaci vzorku a spuštění analýzy. Rychlá odezva analýzy je vítána hlavně v klinické toxikologii, zde je lékaři poskytnut alespoň orientační výsledek, tím je umožněn rychlý terapeutický zásah. Je ale důležité mít na zřeteli, že imunochemické testy poskytují stále pouze orientační, nespecifické výsledky. Abychom mohli interpretovat nálezy, je třeba použít specifičtější konfirmační metody, nejlépe chromatografické metody spojené s hmotnostní detekcí. Takovéto techniky jsou finančně náročné a pro bezchybný chod i interpretaci naměřených spekter vyžadují zkušeného a specializovaného analytika (Habrová, Voříšek & Černíková, 2009).

Touto metodou se měří množství vázané protilátky buď na značený analyt, nebo na zbytkové množství volného značeného analytu ve vztahu ke koncentraci měřeného analytu ve vzorku. Analyt, tedy droga, je detekována podle své schopnosti blokovat nebo vytěsnit fixní množství značeného analytu z vazby na protilátku (Blažejovský, 2015).

Imunochemická metoda se nejčastěji používá pro screeningové vyšetření metabolitů THC v moči. U těchto imunochemických metod může docházet k interferenci stanovení, například s nesteroidními antiflogistiky (ibuprofen). Takovýto pozitivní test

musí být potvrzen konfirmačním testem, kterým bývají chromatografické techniky, nejčastěji GC-MS.

3.2.2.2 Chromatografické metody

K provedení chromatografické metody již potřebujeme více upravené biologické vzorky, nejčastěji spojené s extrakcí návykových látek z biologického kmene. Tento zvolený způsob extrakce má dominantní dopad na konečné výsledky analýzy. Pokud tedy nejsou precizně zvoleny postupy a dobře provedeny, nepomůže ani špičková přístrojová technika. Následující metody jsou rozděleny dle Blažejovského (2015).

Chromatografie na tenké vrstvě je velmi flexibilní a účinný systém zachytu a identifikace neznámých návykových látek, který není finančně náročný. Samotná identifikace analytů, tedy drog, je založena na extrahovatelnosti z kyselého nebo bazického prostředí a na shodě chromatografického chování se standardy, barevných reakcích a také souboru odpovídajících metabolitů.

Plynová chromatografie

Na rozdíl od předešlých metod je mobilní fází v plynové chromatografii nosný inertní plyn, nejčastěji to bývá dusík, helium a ve speciálních aplikacích také vodík. Průtok plynu je tak přesně regulován. Separace analytů (drog) ve směsi je v plynové chromatografii ovládána polaritou stacionární fáze. Tato plynová chromatografie je ideální analytická metoda pro těkavé látky. Její princip je založený na změně hodnoty elektrického proudu při eluci organických spalitelných analytů, které se registrují a jsou úměrné koncentraci. Tento princip se nejčastěji využívá ke zjištění koncentrace etanolu (alkoholu) v krvi (Blažejovský, 2015).

Metoda plynové chromatografie je nutnou metodou při vyšetřování přítomnosti návykových látek v krvi pachatele. Metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví ČR udává:

„Vzorek krve musí být vyšetřen dvěma na sobě nezávislými laboratorními metodami, z nichž jedna musí být přísně specifická. V tomto případě je metoda plynové chromatografie nezastupitelná. Jako druhé ověřovací metody může být použito jakékoliv jiné, sice nespecifické, nicméně však přesné metody (Widmarkova, enzymatická apod.). Plynovou chromatografií je nutno provést z téhož vzorku nejméně dvakrát, ověřovací zkoušku nejméně jedenkrát“ (MZ ČR, 2006, p. 15).

Hmotnostní spektrometrie

Hmotnostní spektrometrie je metoda, která je účelná k přesnému stanovení koncentrací látek. Tato metoda potvrzuje výsledky z vyšetření screeningových. Provádí se laboratorním stanovením GC-MS (plynové chromatografie s hmotnostní spektrometrií) (Kalina, 2015).

Tato metoda spočívá v určení hmotnosti atomů (iontů), kdy se nejprve analyzovaný vzorek převede do plynné fáze v izolovaném vakuu, nejčastěji dopadem elektronového paprsku. Ionty se následně odseparují dle náboje a hmotnosti. Po separaci jsou ionty registrovány detektorem zaznamenávajícím dopad iontů (Beneš, Jirák & Vitek, 2015).

Hmotnostní spektrometrie je zcela bezchybná. Analýza krevního vzorku tedy probíhá prostřednictvím specifických chromatografických metod v kombinaci s hmotnostní spektrometrií a následnou interpretací zjištěných výsledků formou znaleckého posudku. Vypracování znaleckého posudku ale zdaleka není poslední úkon nutný k objasnění, zda kontrolovaná osoba byla zjištěnou návykovou látkou skutečně ovlivněna. Znalecký posudek jen konstatuje zjištění určitého množství zakázané látky, z tohoto zjištění však není ještě možné učinit závěr, zda kontrolovaná osoba byla, nebo nebyla pod vlivem návykové látky. Ke 100% stanovení závěrů o ovlivnění kontrolované osoby a jeho míře je nutné vyhotovit další znalecký posudek, nezbytně nutný je posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie (Důvodová zpráva k zákonu č. 233/2013 Sb.).

Znalecký posudek z oboru psychiatrie je dle judikatury nutné vypracovat vždy, pokud byl pachatel ovlivněn jinou návykovou látkou, než které nařízení vlády stanovilo limitní hodnoty. Nařízení vlády, které stanovilo limitní hodnoty, č. 41/2014 Sb. nabylo účinnosti dne 2. dubna 2014.

4 Vliv návykových látek

Současnou drogovou scénou ve střední Evropě a především tedy v České republice ovládl metamfetamin (pervitin). V souvislosti s řízením vozidel je užívání této drogy velmi nebezpečné. Ve velké oblibě je v ČR také marihuana. Přehled užívaných drog v ČR bude uveden dále.

4.1 Metamfetamin

Metamfetamin, jeho derivát amfetamin a taktéž MDMA (extáze) jsou látky patřící do skupiny budivých aminů (Hirt, Vorel a kol., 2016).

Metamfetamin neboli pervitin je stimulační droga. V České republice je nejčastěji užívaným stimulačním preparátem právě pervitin. V ČR je pervitin vyráběn téměř z 95 % z pseudoefedrinu, ten se extrahuje z volně prodejných léčiv, jako jsou Modafen nebo Nurofen. Řidič pod vlivem pervitinu se vyznačuje rychlou jízdou. Neodhadne své schopnosti a jízda může skončit např. dopravní nehodou. Pervitin je pro své stimulační účinky vyhledávanou drogou u řidičů kamionů. Vyčerpání z dlouhých cest často sahají po metamfetaminu. S řidiči ovlivněnými metamfetaminem se na silnicích setkáváme v kteroukoliv denní dobu (Blažejovský, 2015).

Hlavní účinek metamfetaminu tedy spočívá ve stimulaci centrální nervové soustavy. Uživatelé někdy začínají pervitin užívat šňupáním – tedy v podobě sniffingu. Později přecházejí na injekční užívání do žíly. Objevuje se i užívání per os – tedy ústně. Akutní intoxikace metamfetaminem se projevuje nervozitou, podrážděností, úzkostí, agresivitou. Objevují se i pocity pronásledování (Hampl, 2002).

Řidiči pod vlivem pervitinu mají tendence přeceňovat své schopnosti k řízení vozidla, dopouštějí se velmi často dopravních chyb v různých dopravních situacích. Vlivem mydriázy (rozšíření zorniček) mají zrak velmi citlivý na světlo, takže zde hrozí prudká reakce na oslnění protijedoucím vozidlem. Ve fázi akutní intoxikace je nabitý energií, nevnímá bolest, myslí si, že dokáže vše. U dlouhodobých uživatelů pervitinu se můžeme setkat i se stavem toxické psychózy, kdy takoví řidiči trpí bludy, mají halucinace a mohou být celkově pro společnost nebezpeční (Blažejovský, 2015).

Metamfetamin se z těla vylučuje močí z velké části nezměněn po řadu dní, detekovatelnost v moči je možná 3–21 dní (Kalina, 2015).

4.2 Amfetamin

Extáze (MDMA – 3,4-methylenedioxyamfetamin) se zpravidla v ČR užívá na taneční scéně. Účinek této drogy spočívá v efektu stimulace centrální nervové soustavy s doprovodem účinků psychedelických. Tato droga navozuje snadnou komunikaci, empatické pocity a také halucinogenní stavy. Dalším z účinků je hyperaktivita, mydriáza a pocení (Blažejovský, 2015).

Vizuální podobou extáze jsou bílé tablety, které obsahují účinnou látku MDMA. Původně byla tato látka vyrobena jako léčivo, které omezuje chuť k jídlu. Extázi se také někdy říká pilulka lásky „Love Pill“ (Weinberger, 2008, p. 12).

Řidič pod vlivem takovéto látky ztrácí soustředěnost, má silné poruchy koordinace pohybů. Řidič pod vlivem extáze může mít sluchové, zrakové i dotykové halucinace a nedokáže tedy rozlišit realitu od fantazie. Řízení vozidla v takovémto stavu je vyloučeno, není možné. Velmi nebezpečné jsou i flashbacky, kdy dojde k neschopnosti řidiče řídit vozidlo i bez aktuálního užití této drogy (Hampl, 2002, p. 159).

4.3 Kokain

Kokain v posledních letech v ČR na drogové scéně zažívá boom. Dříve byla cena kokainu velmi vysoká, počet řidičů ovlivněných touto drogou byl proto nižší. V současnosti je kokain dostupnější i méně solventním uživatelům, mohou jej získat téměř všechny příjmové skupiny. Přestože má kokain podobné stimulační účinky jako amfetamin, nebývá užíván řidiči kamionů (Blažejovský, 2015).

U řidičů může jeho užití vést k riskantní jízdě, navyšování rychlosti, velmi agresivnímu chování na silnici a také ke snížení pozornosti. Při mydriáze je zde vyšší pravděpodobnost ozáření protijedoucím vozidlem, jako tomu je u amfetaminu. Kokain způsobuje euforii a vede k hyperaktivitě. Může ale též vyvolat špatnou náladu, paranoii až halucinace (Hampl, 2002, p. 157).

Pokles účinku drogy je již po 30 minutách. Kokain se dá v moči detekovat až po dobu 12–24 hodin (Kalina, 2015).

Kokainu se jinak říká „sníh“, je to bílý prášek. Obvykle se šňupá nebo se žlutavé úlomky cracku kouří v malých dýmkách. Způsobu užívání je mnoho, jednak per os (ústý), i injekčním podáním (Weinberger, 2008, p. 12).

4.4 Heroin

Uživatelé heroinu si velmi rychle na této látce vytvoří jak psychickou, tak i fyzickou závislost. Takoví uživatelé mají málokdy dostatek finančních prostředků, aby mohli vlastnit automobil. Pokud uživatel heroinu vozidlo řídí, bývá toto zpravidla ve velmi špatném technickém stavu a na silnici by často ani nemělo vyjíždět (Blažejovský, 2015).

Otázka substituční léčby této závislosti je velmi komplikovaná a provázená mnohými spory. Substituční léčba probíhá výhradně v ambulantních podmínkách ve zdravotnických zařízeních (Richterová Těmínová, 2008).

Principem substituce je nahrazení zneužívaných opioidů látkami ze skupiny úplných agonistů (metadon) či částečných agonistů receptorů (buprenorfin). V České republice mohou být k léčbě používány pouze metadon (ve formě roztoku pro perorální aplikaci) a buprenorfin (ve formě sublingválních tablet) (Kalina, 2015).

Na komplikovanost substituční léčby a řízení upozorňuje v článku o komplikacích substituční léčby z adiktologické konference i MUDr. Hampl: *„Při substituční léčbě Subutexem může dojít ke snížení pozornosti při řízení motorových vozidel. Je proto nezbytně nutné, aby na tuto okolnost byl pacient upozorněn v terapeutické smlouvě nebo v informovaném souhlasu, které podepisuje před zahájením substituční léčby“* (Hampl, 2009, p. 3).

Řidiči pod vlivem heroinu jsou nebezpeční pro okolí. Uživatel heroinu má bohatší vjemy, představy jsou lákavější. Intoxikovaný mívá pocit neuvěřitelných schopností. Uživatel má po užití velmi zpomalené psychomotorické schopnosti (Weinberger, 2008).

Bohužel přímý důkaz přítomnosti heroinu je možné získat pouze v krátkém časovém úseku. Obvykle do 24 hodin. Později jsou prokazatelné metabolity morfinu – to trvá maximálně týden (Kalina, 2015).

4.5 Marihuana

Marihuana je přírodní drogou vyráběnou z konopí. Patří mezi látky s halucinogenním účinkem. Účinnou látkou jsou kanabinoidy – tou nejúčinnější psychotropní látkou je THC neboli tetrahydrocannabinol. Hlavním očekávaným účinkem drogy při intoxikaci je zklidnění, euforie a veselost. Ovšem působení drogy závisí na setu a settingu, jako tomu je i u jiných halucinogenů. Při odeznívání účinků drogy nastává zmatenost, otupělost a únava (Kalina, 2015).

Řidiči, kteří jsou intoxikováni marihuanou, mají silně narušené prostorové vidění. Vše, co vidí a slyší, je zintenzivněno. Zvýší se i vnímání intenzity barev, mění se vnímání času, naopak ustoupí vnímání prostoru a vzdálenosti. Při intoxikaci marihuanou se snižuje kvalita pozornosti, zpomalují se reakce, vyskytuje se bezdůvodný smích. Látka, která vzniká při odbourávání marihuany z organismu, kyselina karboxylová, je v moči prokazatelná ještě po několika týdnech (Weinberger, 2008, p. 12).

Po odeznění intoxikační euforie se řidič projevuje celkovým útlumem, cítí se ospale, je zpomalený, při řízení vozidla si nevšímá značení, nerespektuje chodce na přechodech, může být nápadný velmi prokrvenými spojivkami – takovému řidiči hrozí oslnění protijedoucím vozidlem (Blažejovský, 2015).

4.6 LSD

Nejpopulárnější ze syntetických halucinogenů je LSD neboli dyethylamid kyseliny lysergové. Intoxikovaný uživatel LSD má poruchy vědomí, zkresleně vnímá okolí, má změněné sluchové vjemy (intoxikovaný slyší nereálné zvuky), má změněné vizuální vidění (vidí věci, jak mění tvary, jak se jinak pohybují). Má natolik pozměněný stav vnímání reality, že není pravděpodobné, že by byl schopný řídit vozidlo. Vzhledem k halucinacím, změněnému vnímání času a prostoru by takový řidič nebyl schopen ujet souvisle ani několik set metrů. Takovýto řidič by byl ihned nápadný. Pokud se setká policie s intoxikovaným řidičem, je to zpravidla při vyšetřování dopravní nehody, kterou zavinil (Blažejovský, 2015).

Účinek drogy po intoxikaci nastupuje do 30 minut. Vrchol nastává po 3 hodinách a za 6 až 12 hodin účinek odezní. U člověka pod vlivem LSD – řidiče zejména – je vysoké riziko v nepředvídatelnosti chování (Kalina, 2015).

4.7 Alkohol

Česká republika se společně s Andorrou a Estonskem řadí mezi největší konzumenty alkoholu světa. Za rok zde připadne až 14,97 litru čistého alkoholu na osobu. V obecné populaci se vyskytuje přibližně 10 % abstinentů, 11–20 % konzumuje alkohol ohrožujícím způsobem, 2–3 % české populace konzumuje alkohol s problémy, které by vyžadovaly odbornou pomoc a dosahují charakteru syndromu závislosti. Dle dotazníku CAGE více pijí muži než ženy, muži také pijí větší množství alkoholu. Pouze malé procento lidí s poruchami vyvolanými užíváním alkoholu vyhledá odbornou pomoc (Vondráčková & Šťastná, 2012).

Alkohol je v České republice na pozemních komunikacích nejvíce testovanou látkou u řidičů. Přítomnost dalších návykových látek, zejména tedy ilegálních, se v organismu řidičů zjišťuje podstatně méně. Tak může nastat situace, že řidič s negativním vyšetřením na alkohol odjíždí od policejní kontroly pod vlivem jiné návykové látky. Řidič může ztratit schopnost bezpečného řízení motorového vozidla nejen ve stavu zjevné opilosti, ale i při přítomnosti alkoholu v krvi bez zjevných příznaků opilosti či při syndromu z odnětí alkoholu i při nulové hladině alkoholu v krvi (Hampl, 2002).

Výsledky laboratorní diagnostiky mohou poukázat na nadměrné požívání alkoholu. Ve výsledcích se projeví zvýšená hladina bilirubinu, jaterních enzymů AST (aspartátaminotransferáza), ALT (alaninaminotransferáza), GMT (glutamatdehydrogenáza) a ALP (alkalická fosfatáza). Z moči se prokazuje etylglukuronid (EtG), který detekuje přítomnost neoxidačního metabolitu ethylalkoholu až čtyři dny po požití. Nejspecifičtější biochemický marker chronického užívání alkoholu je CDT (karbohydrát-deficientní transferin). Ke zvýšení CDT dochází až při konzumaci více než 60 g alkoholu/den po dobu minimálně dvou týdnů (Hosák, Hrdlička, Libiger et al., 2015).

Po užití alkoholu se na člověku projevuje opilost. Menší dávky alkoholu působí budivým efektem, vyšší naopak tlumivým. Krátce po užití se dostavuje stav zlepšené nálady doprovázený pocitem sebedůvěry a energie, později dochází ke ztrátě zábran a větší kritičnosti. S delším časovým odstupem se dostavuje pocit únavy, celkový útlum a spánek.

Kalina (2015, p. 52) popisuje 4 stadia intoxikace v závislosti na hladině alkoholu v krvi:

- 1) *Lehká opilost – excitační stadium (alkoholemie do 1,5 ‰, tedy do 1,5 g/kg).*
- 2) *Opilost středního stupně – hypnotické stadium (alkoholemie 1,6 ‰).*
- 3) *Těžká opilost – narkotické stadium (alkoholemie více než 2 ‰).*
- 4) *Těžká intoxikace se ztrátou vědomí, hrozící zástavou dechu a oběhu – asfyktické stadium (alkoholemie nad 3 ‰).*

Kalina dále uvádí: „Po užití alkoholu se člověk projevuje poruchami chování s agresivitou a sníženou sebekritičností, toto může vést k riskantnímu chování s následnými úrazy (Kalina, 2015, p. 53).

Hampl píše, že: „... po požití alkoholu dochází u řidiče k euforii, ke snížení koncentrace, soustředění pozornosti, prodloužení reakční doby, k nekritickému hodnocení situace a podceňování rizik. To vede často k rychlé, agresivní jízdě, nebezpečnému předjíždění a ignorování ostatních účastníků dopravy. Ve stadiu útlumu pak řidič

nereaguje na vzniklou situaci, je zpomalený, nepozorný, projede na ‚červenou‘, neužívá signalizace k odbočení, vjede do protisměru, sjede mimo silnici, i když někdy v útlumu jede pomalu. Stane se, že i během jízdy usne“ (Hampl, 2002, p. 155).

Výzkum prováděný oddělením pro transport v Londýně ve Velké Británii taktéž potvrzuje, že s užitím i velmi malého množství alkoholu/drog rapidně roste počet dopravních nehod (Zákon č. 379/2005 Sb.).

4.8 Těkavé látky

Rozpouštědla, lepidla, ředidla jsou v obchodech dostupná. Patří mezi méně obvyklé látky užívané řidiči motorových vozidel. Takovými látkami jsou toluen, aceton, éter. Mají halucinogenní účinky, objevují se jak zrakové, tak i sluchové halucinace. Při dlouhodobějším užívání se nevratně poškodí mozek, periferní nervový systém i ledviny. U řidiče motorového vozidla se po užití dostavuje euforie, poruchy koncentrace, pozornosti, snění a ospalost. Pokud je řidič v psychické zátěži, může dojít k nečekané poruše řízení motorového vozidla i v době, kdy není přímo pod vlivem prchavé látky (Hampl, 2002).

Osoba, která užila těkavých látek, zapáchá po užití těkavé látky. V chování se projevuje labilita, osoba se hádá, je hrubá, až agresivní. Při chronickém užívání těkavých látek se projevuje skutečnost, že se jedná o rozpouštědla lipidů. Lidský mozek je složen z velké části z tukové tkáně. Při dlouhodobém užívání dochází tedy k atrofii mozku a demenci (Hosák, Hrdlička, Libiger et al., 2015).

Intoxikace těkavými látkami bývá obdobná jako u opilosti. Začátek intoxikace se projevuje excitací, následuje euforická fáze s poruchami vnímání – živé, barevné zrakové a sluchové halucinace, stav přechází postupně ve spánek. Po odeznění účinku se dostavuje kocovina (Kalina, 2015).

4.9 Tabák

Mezi hlavní a nejvíce nebezpečné látky obsažené v cigaretovém kouři patří oxid uhelnatý, nikotin a dehty (Svobodová & Kozák, 1986).

Chronické působení oxidu uhelnatého ovlivňuje nervový systém a také vytváří podmínky pro vznik srdečně-cévních onemocnění, především ischemické choroby srdeční, srdečního infarktu a mozkové mrtvice. Oxid uhelnatý (CO) se pevně váže na červené krevní barvivo hemoglobin přenášející kyslík. Navázáním CO na hemoglobin vzniká

karboxyhemoglobin, na který se kyslík díky vazbě CO a hemoglobinu nemůže navázat. Tím dochází ke stavu snížení efektivity přenosu kyslíku (Svobodová & Kozák, 1986).

Hoření cigarety a následné znečištění vzduchu v uzavřeném prostředí mohou vést k hypoxii u osoby v daném prostředí, tedy řidiče ve vozidle. Hypoxie je stav nedostatku kyslíku. K hypoxii dochází, pokud hemoglobin nemůže navázat kyslík nebo při otravě oxidem uhelnatým. Ve vozidle, ve kterém řidič kouří, je riziko vzniku hypoxie u řidiče vyšší. Nedostatkem kyslíku je ohrožen hlavně mozek a srdce, snížený přísun kyslíku má za následek snížení jejich funkční schopnosti a výkonnosti (Bartlová, 1997).

Dehet má podobu tmavé melasovité hmoty. Tvoří se během chladnutí a kondenzace kouře. Tato látka má karcinogenní účinky (způsobuje vznik zhoubného bujení, tedy rakoviny) a je nositelkou specifické chuti a vůně cigarety. Mezi dehty patří především polycyklické aromatické uhlovodíky, nitrosaminy a hydraziny (Svobodová & Kozák, 1986).

Nikotin zvyšuje bdělost, soustředivost a paměť, potlačuje podrážděnost a agresivitu. Také snižuje chuť k jídlu a brání přírůstkům tělesné hmotnosti (Kalina, 2015). Nikotin dále způsobuje zvýšení psychické výkonnosti, má euforizující účinek, zvyšuje tepovou frekvenci (Hosák, Hrdlička, Libiger et al., 2015).

Tabákový kouř se skládá jak z tuhých částic (10 %), které obsahují hlavně dehet, tak i z plyných (90 %). Patofyziologickým mechanismem nepříznivého vlivu kouření je oxidační stres, na jehož základě se v těle tvoří volné radikály exogenního i endogenního původu. Vliv oxidačního stresu se připisuje k hemodynamickým změnám se zvýšenou spotřebou kyslíku (Golán, 2007).

Velmi podstatným následkem oxidačního stresu je vysoký parciální tlak kyslíku, který snižuje srdeční výdej a prokrvení ledvin a mozku. Klinickými následky jsou i závratě a křeče. Podráždění dýchacích cest může způsobit kašel a bolest v plicích (Silbernagl & Lang, 2012).

5 Tresty za trestné činy v dopravě

Každý řidič si musí být vědom, čeho se při vykonávání činnosti spočívající v řízení motorového vozidla může svým protiprávním jednáním dopustit. Tresty postihují bezprostředně jen pachatele. Vyslovuje se tím společenské odsouzení za spáchaný trestný čin, jehož smyslem je především ochrana společnosti, kdy je zabráněno opětovnému páchání trestné činnosti. Dále se jedná o prostředek výchovy řidiče k tomu, aby vedl řádný život, a způsob, jakým lze ovlivnit i ostatní členy společnosti. Pouze státní moc může uložit pachateli trest dle článku 90 Ústavy, tedy soudy, které zákonem stanoveným způsobem poskytují ochranu právům tím, že rozhodují o vině a trestu za trestné činy.

Podle trestního zákoníku (TZ) může být pachatel odsouzen převážně k těmto druhům trestů:

- a) nepodmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody,
- b) podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody,
- c) podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem,
- d) peněžitý trest,
- e) obecně prospěšné práce,
- f) zákaz činnosti,
- g) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Od data účinnosti trestního zákoníku lze uložit také trest domácího vězení nebo trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Domnívám se však, že v souvislosti s trestnými činy v dopravě tento typ trestu nebude soudem užíván. Trest za trestný čin v dopravě nebývá zpravidla spojen s odnětím svobody. Pachatelé jsou z větší části sociálně integrovanými jedinci, výjimečně se jedná o jedince, kteří páchají trestnou činnost s motivací pomsty či jinými zavrženíhodnými pohnutkami (Kuchta & Válková et al., 2005).

5.1 Nepodmíněné odnětí svobody

U pachatelů dopravních nehod spáchaných pod vlivem alkoholu se tohoto trestu nevyužívá, přestože jde o velmi vážná porušení dopravních předpisů a bezpečnosti provozu (Novotný, Vanduchová et al., 2007). Tento typ trestu je považován za nejpřísnější druh trestu a je nutné vždy zvážit všechny okolnosti tak, aby nebylo pachateli zbytečně způsobeno trauma z vlivu vězeňského prostředí, přerušení pracovních aktivit a vztahů.

5.2 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody

Podstata tohoto trestu spočívá v tom, že soud vynese rozsudek a uloží trest odnětí svobody, ale samotný výkon trestu se odloží s podmínkou, že se odsouzený bude v průběhu zkušební doby řádně chovat a vyhoví uloženým omezením (Jelínek et al., 2009).

5.2.1 Podmíněné odsouzení s dohledem

V případě opakovaného spáchání trestného činu dle § 274 TZ je důležitým krokem náprava pachatele. Jednou z cest může být právě soudem uložené podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem. Výkon dohledu zajišťuje Probační a mediační služba, prostřednictvím svých pracovníků. Ti kontrolují vedení řádného života pachatele a plnění uložených přiměřených povinností a omezení. Takovým omezením může být i zdržení se užívání omamných a psychotropních látek, ale také docházení do dalších organizací (psychologické, psychiatrické, K-centra atd.) (Probační a mediační služba ČR, 2016).

5.2.2 Ochranná léčba

Ochranná léčba se ukládá, pokud se pachatel dopustí trestného činu v souvislosti s chorobou nebo v souvislosti se zneužíváním návykových látek. Nejčastěji se jedná o ochranné léčení protialkoholní a protitoxikomanické, sexuologické, psychiatrické atd. Ochranná léčba může probíhat ambulantní formou, kdy odsouzený pravidelně dochází k odbornému lékaři, nebo formou léčby ústavní, kdy je odsouzený léčen v ústavu. Tento typ trestu lze uložit samostatně, ale i vedle trestu. Ochranné léčení musí skončit do dvou let. Pokud se u jedince diagnostikuje závislost na psychoaktivní látce a je mu navrhována léčba, vždy se přihlíží i k motivaci k léčbě. Pokud chybí, léčba se nedoporučuje, neboť její výsledek bude pravděpodobně nulový. Z tohoto důvodu může soud ochrannou léčbu předčasně ukončit (Pavlovský et al., 2012).

5.3 Peněžitý trest

Jak již bylo zmíněno výše, za trestné činy v dopravě se zpravidla neukládají tresty bezprostředně spojené s výkonem odnětí svobody, ale např. peněžitý trest či zákaz činnosti řízení motorových vozidel. Pachatel trestného činu tak musí zaplatit státu podle § 68 odst. 7 trestního zákoníku peněžitou částku v korunách určenou pravomocným rozsudkem soudu. Zároveň musí soud stanovit výši denní sazby v rozmezí od 100 Kč do 50 000 Kč (Jelínek et al., 2009).

Peněžitý trest má jistě smysl, nejen když pachatel trestné činnosti poškodil cizí věc, ublížil někomu na zdraví, ale vždy, kdy pro sebe nebo pro jiného úmyslným trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch (§ 67 odst. 1 TZ).

5.4 Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Tento trest soud ukládá samostatně anebo se sankcí jinou, zpravidla s peněžitým trestem. Takovýmto trestem lze postihnout toho, komu daná věc patří, kdo spáchal trestný čin a daná věc byla ke spáchání trestného činu užita nebo trestným činem získána. V případě, že policejní hlídka v průběhu dopravní kontroly zjistí, že řidič řídí vozidlo pod vlivem alkoholu a má nejméně 1 g/kg alkoholu v krvi, může ho vyzvat k vydání vozidla, které řídil. Pokud takové výzvy neuposlechne dobrovolně dle § 78 trestního řádu, policie přistoupí k odnětí vozidla dle § 79 trestního řádu.

V případě, že policisté mají důvodné podezření, že řidič je pod vlivem návykové látky alkoholu, kdy při orientačním vyšetření naměří nejméně 1 g/kg alkoholu v krvi řidiče, je jistě správnou cestou zabránění řidiči pokračovat v jízdě odebráním vozidla.

5.5 Zákaz činnosti

Tento trest spočívá v zákazu činnosti – zákaz řízení motorového vozidla. Soud může uložit zákaz řízení na dobu 1 rok až 10 let. V případě uložení trestu zákazu řízení všech motorových vozidel nemůže taková osoba řídit motorová vozidla, dokud uložený trest trvá. Trest zabraňuje páčání dalších trestných činů prováděných v souvislosti se zakázanou činností, taktéž je i výchovným prostředkem.

Tento trest je možné označit za nejpodstatnější ve vztahu k řízení pod vlivem návykové látky. Řidič by měl získat povědomí o účinku návykových látek při řízení motorových vozidel. V případě zákazu činnosti bych se též přikláněla k povinnosti (nedobrovolné volbě) účastnit se rehabilitačních programů, které se zaměřují nejen na informovanost řidičů, kteří řídili pod vlivem návykové látky. O těchto rehabilitačních programech bude pojednáno níže.

5.6 Obecně prospěšné práce

Jedná se o univerzální trest, jelikož jej lze uložit za všechny trestné činy a může být uložen samostatně nebo i vedle jiného trestu. Při výkonu tohoto trestu odsouzený zůstává na svobodě a může tak vykonávat dál své zaměstnání, stýkat se se svými blízkými

a nepřetrhá si tak sociální vazby. Soud může trest obecně prospěšných prací uložit na dobu od 50 do 300 hodin podle § 63 odst. 1 trestního zákoníku. Výkon tohoto trestu spočívá ve spolupráci s obecními úřady a Probační a mediační službou, která zajišťuje výkon ve spolupráci s dalšími organizacemi.

6 Řidičské oprávnění

6.1 Zadržení řidičského oprávnění

Pokud řidič závažným způsobem poruší pravidla silničního provozu, je policista oprávněn takovému řidiči zadržet jeho řidičský průkaz (dále ŘP). Pouze zákon vymezuje důvody pro zadržení ŘP. Zadržet ŘP smí policista dle § 118a zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, řidiči, který mimo jiné je podezřelý, že požil alkoholický nápoj nebo užil jinou návykovou látku během jízdy, nebo je podezřelý, že řídil motorové vozidlo bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, kdy ještě byl pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky (Dopravní přestupky, s. r. o., 2016).

6.1.1 Zadržení řidičského oprávnění do doby vyřízení přestupku / trestného činu

Policista smí dle výše (a dalších) uvedených důvodů zadržet řidičský průkaz. Po jeho zadržení oznámí policista zadržení řidičského průkazu do registru řidičů. Po dobu zadržení nesmí držitel řidičského oprávnění řídit motorové vozidlo. Policista vydá potvrzení o zadržení řidičského průkazu majiteli průkazu. Dále policie oznámí zadržení průkazu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, která do 5 pracovních dnů ode dne doručení oznámení o zadržení řidičského průkazu zahájí řízení. Obecní úřad vrátí zadržený řidičský průkaz bez odkladu, jestliže nerozhodne o zadržení řidičského průkazu, nebo pravomocně skončí řízení o skutku, pro který byl řidičský průkaz zadržen, pokud nebyl uložen trest nebo sakce zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel (§ 118b,c zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích).

6.1.2 Zákaz řízení jako sankce za přestupek / trestný čin

Pokud se řidič dopustí přečinu řízení ve stavu vylučujícím způsobilost, je takovému řidiči přičteno 7 bodů v rámci bodového systému. Takovýto přečin je vždy projednáván soudem. V trestním řízení pak hrozí sankce odnětí svobody na dobu až 3 let i peněžitý trest. Za spáchání tohoto přečinu se obvykle udělí i zákaz činnosti. V tomto případě zákaz řízení motorových vozidel na dobu 1 až 10 let (Kučerová, 2016).

Zákaz řízení je trestem, který je ukládán za přestupek úřadem, nebo za trestný čin soudem. Důsledek této sankce je ztráta řidičského oprávnění, kdy je řidič povinen odevzdat do pěti pracovních dnů svůj řidičský průkaz obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Řidiči

je uložen zákaz řízení, ale nebyl mu zadržen řidičský průkaz, ten musí do 5 dnů odevzdat na příslušném úřadě obce s rozšířenou působností. Řidič po dobu zákazu řízení nesmí řídit motorová vozidla, jinak se dopouští trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí. Pokud řidič neodevzdá řidičský průkaz do pěti dnů od uložení sankce zákazu řízení motorových vozidel, tak se řidič dopouští přestupku, za který lze uložit pokutu do 30 000 Kč dle § 46 zákona 200/1990 České národní rady o přestupcích s účinností ode dne 1. 7. 1990 do 1. 7. 2017 (Zákon č. 200/1990 Sb.).

6.2 Navrácení řidičského oprávnění

O navrácení ŘP vždy rozhoduje příslušný úřad obce s rozšířenou působností na žádost osoby, která pozbyla ŘP. Žádost o navrácení ŘP lze podat po výkonu trestu nebo sankce zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel. Tresty zákazu řízení motorových vozidel uložené soudem nemohou plynout současně. Před podáním žádosti o vrácení ŘP a absolvováním autoškoly se tedy doporučuje nechat si ověřit u příslušných soudů, zda uložené zákazy řízení již uplynuly (Praha.eu, 2016).

Žádost o vrácení ŘP podává osoba – řidič, kterému byl ŘP zabaven, u příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností. K této žádosti musí být přiloženo:

1) Platný doklad totožnosti žadatele.

2) Rozhodnutí, kterým byla žadateli uložena sankce, nebo rozsudek, kterým byl žadateli uložen trest zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel, trest, v jehož rámci bylo žadateli uloženo přiměřené omezení spočívající ve zdržení se řízení motorových vozidel nebo jímž bylo upuštěno od potrestání s dohledem, v jehož rámci bylo uloženo přiměřené omezení spočívající ve zdržení se řízení motorových vozidel.

3) Doklad o psychické způsobilosti k řízení motorových vozidel (dopravně psychologické vyšetření). Tento doklad o psychické způsobilosti k řízení motorových vozidel je platný od doby účinnosti novely zákona č. 48/2016 s účinností ode dne 20. 2. 2016. Rozumí se, že do tohoto data doklad o psychické způsobilosti k řízení motorových vozidel nebyl vyžadován. Zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, byl novelizován zákonem č. 48/2016 Sb. a změny vstoupily v účinnost 20. 2. 2016. Do té doby dle zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, platilo znění účinné do 19. 2. 2016: „Žadatel musí prokázat zdravotní způsobilost, pokud žádá vrácení řidičského oprávnění, které pozbyl v důsledku...“ (MD ČR, 2016c).

4) Doklad o zdravotní a odborné způsobilosti (přezkoušení z odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel se koná jako zkouška v autoškole před zkušným komisařem) (Praha.eu, 2016).

6.2.1 Posuzování zdravotní způsobilosti

V této oblasti posuzování zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel došlo ke změně, která je upravena vyhláškou č. 277/2004 Sb., o stanovení zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel. Zdravotní způsobilost k řízení je vyloučena i v případě nemoci – závislosti na alkoholu a jiných psychoaktivních látkách. U žadatelů o řidičský průkaz nebo u stávajících řidičů tato vyhláška kladla podmínku zdravotní způsobilosti bezpečného období abstinence v délce dvou let. S platnou účinností od 5. 11. 2015 byla tato doba zkrácena řidičům, kteří byli v minulosti závislí na alkoholu, na jeden rok, u řidičů závislých na jiných psychoaktivních látkách zůstala podmínka dvouleté abstinence (Vláda ČR, 2015).

Posudek o zdravotní způsobilosti vydává posuzující lékař po zhodnocení zdravotního stavu. Lékař posuzuje zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel, zdravotní způsobilost k řízení vozidel s podmínkou a náležitosti lékařského potvrzení osvědčujícího zdravotní důvody, pro něž se za jízdy nelze na sedadle připoutat bezpečnostním pásem ze zdravotních důvodů. Lékařský posudek ke způsobilosti k řízení motorového vozidla musí mít u sebe každý řidič, který dovršil věku 65 let u sebe vždy při řízení motorového vozidla (MD ČR, 2017).

Zkušenosti ze zahraničí i z ČR se věnuje metodika práce s řidiči, jimž bylo odebráno řidičské oprávnění pro opakované páchaní závažných dopravních přestupků: „*Dlouhodobé evaluace (Bartl et al., 2002 in MVCR, 2015, s. 7) ukazují snížení recidivy zhruba o 50 %. Největší evaluace v evropském kontextu, která byla provedena v rámci projektu DRUID na devadesáti různých rehabilitačních programech ve dvanácti státech EU (Anglie, Belgie, Francie, Itálie, Maďarsko, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko), ukázala v závislosti na zvoleném typu programu 15–71% snížení recidivy. Přičemž nejvyšší efektivity dosahují programy v kombinaci s odebráním řidičského oprávnění (Masten & Peck, 2004 in MV ČR, 2015, s. 7) nebo s alkoholovým zámkem (alkoholový zámek pro vybrané skupiny řidičů preferuje 70 % české populace). Nulovou efektivitu vykazují programy postavené pouze na edukaci. Nejčerstvěji byly rehabilitační programy zavedeny na Slovensku pro řidiče jezdící pod vlivem alkoholu s efektem snížení recidivy minimálně o 30 % (MV ČR, 2015, p. 7).*

6.3 Dopravně psychologické vyšetření

Dle § 87a zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, který byl novelizován zákonem č. 48/2016 Sb.:

(3) Dopravně psychologickému vyšetření je povinna se podrobit osoba, která žádá o vrácení řidičského oprávnění, které pozbyla v důsledku:

- a) dosažení celkového počtu 12 bodů v bodovém hodnocení řidičů,*
- b) soudem uloženého trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel,*
- c) správním orgánem uložené sankce zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, byla-li tato sankce uložena na dobu nejméně 6 měsíců, nebo*
- d) podmíněného odložení podání návrhu na potrestání nebo podmíněného zastavení trestního stíhání, v průběhu jehož zkušební doby se zavázala zdržet se řízení motorových vozidel.*

Dle § 87b téhož zákona „... se dopravně psychologickým vyšetřením zjišťuje psychická způsobilost k řízení motorových vozidel (dále jen ‚psychická způsobilost‘).

2) Osoba, která se podrobuje dopravně psychologickému vyšetření podle § 87a odst. 3, předloží psychologovi provádějícímu vyšetření posudek o zdravotní způsobilosti, který není starší než 30 dní.

3) O výsledku vyšetření vydá psycholog posuzované osobě písemný posudek. Dle závěru posudku musí být zřejmé, zda osoba je, či není způsobilá k řízení motorových vozidel, psychicky způsobilá k řízení motorových vozidel s podmínkou anebo psychicky nezpůsobilá k řízení motorových vozidel.

4) Psycholog vede evidenci o všech provedených dopravně psychologických vyšetřeních.

5) Rozsah, obsah a způsob provádění dopravně psychologického vyšetření a vzor posudku o výsledku dopravně psychologického vyšetření stanoví prováděcí právní předpis (vyhláška č. 75/2016 Sb., kterou se mění vyhl. MDS č. 31/2001 Sb., o řidičských průkazech a o registru řidičů, ve znění pozdějších předpisů – účinná od 14. 3. 2016)“ (MD ČR, 2016c).

Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 31/2001 Sb., o řidičských průkazech a o registru řidičů, ve znění pozdějších předpisů ze dne 9. března 2016, stanovuje přesné normy pro rozsah, obsah a způsob provádění dopravně psychologického vyšetření. Součástí dopravně psychologického vyšetření je rozbor

anamnestických údajů o posuzované osobě, údaje o řidičské praxi, rozhovor, vyšetření posuzované osoby standardizovanými metodami, případně projektivními metodami a pozorováním.

Takovéto dopravně psychologické vyšetření se skládá ze tří částí:

1) Do první části náleží úvodní rozhovor, při kterém se posuzovaná osoba seznámí s podmínkami, průběhem a účelem dopravně psychologického vyšetření, taktéž písemně potvrdí, že tělesný a psychický stav umožňuje provedení dopravně psychologického vyšetření a oznámí veškeré údaje o případných předchozích dopravně psychologických vyšetřeních.

2) Ve druhé části se dopravní psycholog zabývá vyšetřením psychické výkonnosti z hlediska kvality a kvantity. Zaměřuje se na oblast vnímání, pozornosti, zejména koncentrace a intelektu. Také posuzuje senzomotorickou reaktivitu a koordinaci, zejména pokud jde o rychlost a přesnost senzomotorických reakcí na série vizuálních, popřípadě akustických podnětů za vystavení časové tísní.

3) Tato část se zaměřuje na vyšetření osobnostních vlastností zahrnující zejména vyšetření emocionální stability, lability a impulzivity, přizpůsobivého chování posuzované osoby, její tendenci k riskování, odolnost vůči zátěži, psychopatologickou symptomatiku a dalších vlastností v případě potřeby (MDS ČR, 2016).

Podle vyhlášky č. 75 ze dne 9. března 2016, kterou stanovilo Ministerstvo dopravy, se dopravní psychologové dle přesně stanovených postupů vyšetření nemusí zabývat problematikou závislosti/problematického užívání návykových látek, protože tato informace ve vyhlášce není uvedena. Přestože je ve vyhlášce uvedeno výslovně, že by se vyšetření v případě potřeby mělo zaměřit i na posouzení dalších vlastností posuzované osoby, nemusí se dopravní psychologové touto informací zabývat až tak do hloubky, aby na základě této zmínky ve vyhlášce prováděli vyšetření zabývající se problematickým/závislostním chováním u uživatele návykové látky (MDS ČR, 2016).

6.4 Rehabilitační programy ČR

V České republice jsou rehabilitační programy prozatím nepovinné. Rehabilitační programy pro řidiče zajišťují systematické opatření právě takovým řidičům, kteří porušují dopravní předpisy. Tyto programy jsou sestaveny zejména pro řidiče pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek a pro řidiče, kteří překračují rychlost. Rehabilitační programy jsou zaměřené na změnu chování za účelem prevence dalších přestupků. Cílem těchto programů je dodržování předpisů a zvyšování sociální odpovědnosti (Bartl at al., 2002).

Lze potvrdit, že míra snížení recidivy u skupinových kurzů rehabilitačních programů se pohybuje okolo 50 % a u individuální formy rehabilitační práce pak toto číslo rapidně vzrůstá až k 90 % (Himmelreich, 1998). Jednoznačně je tedy individuální forma efektivnější. Problém však spočívá v tom, že je několikanásobně dražší, proto se ve většině zemí provádí právě skupinová forma rehabilitačních programů. V České republice se v minulých 10 letech objevil program Slech a Repado.

Program Slech byl zahájen v roce 2005 a ukončen v roce 2009. Tento program sledoval chování řidičů a možnosti jejich cílené nápravy. Výstupem tohoto programu je obecná metodika „Metodika rehabilitačních programů pro řidiče motorových vozidel s problematickým průběhem řidičské praxe“. Projekt Repado se zabývá snižováním recidivy u pachatelů trestných činů a přestupků v dopravě. Tento projekt byl financovaný v rámci Programu bezpečnostního výzkumu MV ČR (VG20102015047), zahájen byl v říjnu 2010 a končil v srpnu 2015. Cílem projektu bylo vyvinout programy, které následně dlouhodobě sníží recidivu u pachatelů trestných činů a přestupků v dopravě.

Dalším programem pro dospělé pachatele trestné činnosti spojené s dopravou, zejména řízení pod vlivem alkoholu (Program pro agresivní a nedbalé řidiče) byl zaměřený na řešení a usměrňování rizikového chování osob, které jsou stíhány či odsouzeny za trestné činy související s dopravou, včetně tedy užití návykové látky – alkoholu. Tento program byl pilotně ověřen ve třech okresech – Mladá Boleslav, Ostrava a Praha – a následně rozšířen dál po ČR. Realizaci programu zajišťovala organizace Centrum dopravního výzkumu, v. v. i. Tématem programu byla problematičnost řízení pod vlivem alkoholu, reflexe spáchaného deliktu v dopravě, postoj pachatele k bezpečnému způsobu řízení, sebekontrola při řízení a prevence dalších deliktů v dopravě. Program byl v ČR nový, i proto byl přístup klientů k účasti v programu odměřený. Ve většině případů svoji účast v programu vnímali jako nepotřebnou povinnost, trest navíc apod. V průběhu programu se jejich přístup k práci a postoj k programu pozitivně měnil, uvědomovali si přínos setkání pro jejich budoucnost a efektivitu týmové práce. Úspěšně tento program absolvovalo 250 klientů, z toho 216 mužů a 34 žen. Posuzována a sledována byla skutečnost, jestli úspěšný účastník programu byl znovu pravomocně odsouzen za trestnou činnost související s dopravou (maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, ohrožení pod vlivem návykové látky, ublížení na zdraví), a to v období po 3, 6, 12 a 18 měsících. Recidiva byla sledována ze záznamů z rejstříku trestů.

- Recidiva do 3 měsíců od absolvování – u celkem 232 sledovaných absolventů nebyla zjištěna recidiva.

- Recidiva od 3 do 6 měsíců – z celkem 124 sledovaných absolventů byla recidiva zjištěna u 1 osoby.

- Recidiva od 6 do 12 měsíců – u celkem 65 sledovaných absolventů nebyla zjištěna žádná recidiva.

- Recidiva od 12 do 18 měsíců – z celkem 23 sledovaných absolventů byla recidiva zjištěna u 1 osoby.

Úspěch tohoto programu pro agresivní a nedbalé řidiče je rozhodně nezanedbatelný (Probační a mediační služba ČR, 2016).

Programy DUI (driving under impairment) představují formu prevence s cílem změnit chování účastníků v oblasti pití a řízení pomocí vzdělávání a terapie směřující k oddělení pití a řízení. V těchto DUI programech tak lze nalézt více edukace než u ostatních programů. Je to podstatné v oblasti výpočtu aktuálního stavu promile alkoholu, doby střízlivění či k celkovému přehledu o konzumaci alkoholu. Jádrem programu však zůstává terapeutické, neboť edukační programy nemají potenciál ke snižování recidivy ani k dosažení jiných benefitů pro účastníky. Některé studie přisuzují nejvýznamnější efektivitu pro řidiče chycené několikrát – opakovaně s koncentrací 1,5 g/kg a vyšší. Bohužel ale u vyšších koncentrací je vyšší riziko pravděpodobnosti závislosti, která je vzhledem k povahám rehabilitačních programů kontraproduktivní, protože zvládnutí závislosti není cíl kurzu (Ferguson et al., 2001).

Za nejúčinnější formu programů se považují ty, které jsou založené na terapeutickém působení. Výše uvedené 50% snížení recidivy můžeme najít v mnoha studiích, zejména z Německa a Velké Británie (Bartl et al., 2002). Výborný přehled zaznamenal projekt DRUID, který byl v Evropě nejrozsáhlejší a nejdéle trvající svého druhu vůbec. Na základě analyzovaných studií z 12 zemí Evropy (Belgie, Francie, Itálie, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko a Velká Británie) byl vyvozen závěr, že průměrně došlo ke snížení recidivy o 45,5 % při rozptylu 15–71 % (Schulze, 2012).

Dle nejnovějšího návrhu změn zákona o silničním provozu by rehabilitační programy měly být povinné, pokud žadatel o vrácení řidičského oprávnění pozbyl právě toto řidičské oprávnění podle § 123c odst. 3 v posledních šesti letech. Podmínkou pro vrácení řidičského oprávnění by bylo absolvování rehabilitačního kurzu (MD ČR, 2016b).

Tuto skutečnost o povinnosti rehabilitačního programu pro žadatele o vrácení řidičského oprávnění bych v legislativě uvítala, domnívám se, že tyto programy by snížily trestnou činnost páchanou v silniční dopravě.

6.4.1 Projekt Repado

Tento projekt se zabývá snižováním recidivy u pachatelů trestné činnosti a přestupků v dopravě. Tým tohoto projektu se více zabýval problematikou jízdy pod vlivem alkoholu. V rámci velké snahy o implementaci na poli legislativy byl projekt zatím neúspěšný, neboť poslanecký výbor zamítl zařadit rehabilitační programy do novely zákona č. 361, a to hlavně z důvodu potřeby rychlého uzavření jednání o novele zákona, která vešla v platnost 20. února 2016.

Dle závěrečné zprávy projektu Repado ze dne 6. 11. 2015 „rehabilitační intervencí v průběhu let 2011–2015 prošlo 90 osob. 30 osob absolvovalo individuální sezení, 60 osob úspěšně absolvovalo skupinová sezení a bylo zařazeno do závěrečné evaluace. Kombinace individuální a skupinové práce je organizačně nejnáročnější nastavení. Umožňuje lepší reflexi konkrétních potřeb každého z klientů, na druhé straně s sebou také přináší vyšší náklady.

Recidiva účastníků programu byla zjišťována vždy s odstupem 0,5 a 1 rok. Dle možností byli klienti dotazováni v rámci individuálních hloubkových rozhovorů nebo při telefonickém interview. Na základě self-reportingu můžeme v době trvání projektu u absolventů programů konstatovat:

- 5 % převážně jednorázového rizikového chování, které však nevedlo k odhalení a odebrání ŘP.*
- 85 % klientů bez tendencí k recidivě.*
- 0 % prokázané recidivy vedoucí k odhalení policií.*
- 10 % účastníků nezjištěno (Centrum dopravního výzkumu, 2015, p. 16).*

Tyto programy mají dlouholetou tradici téměř ve všech státech EU a USA. Na základě zahraničních zkušeností byly rehabilitační programy upraveny a opilotovány i na prostředí v ČR v rámci projektů Slech a Repado. Po pětileté pilotáži jsou projekty připraveny pro implementaci do českého legislativního systému jako doplněk k bodovému systému. Zavedení takového projektu do legislativy je doporučeno Evropskou komisí, odbornými asociacemi, mezinárodními projekty i policií.

Projekt Repado řeší dopad rehabilitačních programů v oblasti snižování recidivy v páchaní trestné činnosti a přestupků v dopravě a v návaznosti na to snížení zátěže Policie

ČR a dalších složek bezpečnostního systému. Dále vede absolvování rehabilitačního programu, kurzu, ke snížení pravděpodobnosti nehody a rizikového chování k ní vedoucího. V rámci rehabilitačního programu je věnována pozornost zejména problému alkoholu za volantem i v životě celkově. To má za následek lepší schopnost kontrolovat pití alkoholu a předcházet jeho negativním důsledkům.

U řidičů, kteří řídí pod vlivem návykových látek, je nutné před účastí vyloučit závislost, proto je nezbytné mít potvrzení vylučující závislost od lékaře psychiatra. V případě, že by řidič byl závislý, musí doložit potvrzení o absolvování odvykací léčby a rok abstinence. Celý program si budou hradit řidiči sami.

Rehabilitační programy pro řidiče jsou především převýchovným kurzem, jehož náplní je zabývat se příčinami a následky dopravních nehod. Pakliže nastane povinnost absolvovat program v souvislosti s řízením pod vlivem drog či alkoholu, budou muset žadatelé o program doložit posudek lékaře vylučující závislost (Centrum dopravního výzkumu, 2015).

VÝZKUMNÁ ČÁST

7 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

7.1 Cíle výzkumu

Cílem této práce je přinést poznatky o rozhodovací praxi soudů ve věci trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Dalším cílem této práce je zmapovat problematiku trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky a následná opatření stanovená soudem při ukládání trestů a jejich vztahu k doporučování rehabilitačních programů či nějaké z forem léčby problémového/závislostního užívání návykových látek.

7.1.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem této práce je zjistit, jak funguje aplikační praxe soudu, která přináší současná legislativní úprava dané oblasti, zejména určování stavu vylučujícího způsobilost. Dalším cílem této práce je zmapovat problematiku trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky a následná opatření stanovená soudem při ukládání trestů a vztahu soudů k doporučování rehabilitačních programů či nějaké z forem léčby problémového/závislostního užívání návykových látek. Z širšího úhlu pohledu se zaměřím i řidiče, kteří spáchali trestnou činnost v dopravě opakovaně, a s tím související doporučování/ukládání rehabilitačních programů a jiných léčebných opatření, která soud může uložit (ochranné léčení anebo v rámci výkonu trestu v podmíněném odložení trestu podmínka s dohledem, kdy Probační a mediační služba stanoví dohled nad pachatelem, např. povinnou ambulantní léčbu).

Taktéž chci zjistit, zda a v jakém množství se vyskytují v rozsudcích nařízení k ochranné léčbě (ambulantní, ústavní).

Pomocí rozhovorů se soudci bych ráda objasnila problematiku legislativy a její úskalí z polehu soudců. Cílem bude zjistit, jaké změny by uvítali a jak se staví k pachatelům trestného činu dle § 274 TZ. Vést tyto rozhovory nebylo prvotně v plánu výzkumu, ale po důkladném zpracování dat ze soudních spisů bylo nezbytné pro výzkumné účely získat další informace, které pomohou hlouběji nahlédnout do této problematiky přímo z pohledu těch, kteří s ní přicházejí denně do kontaktu.

7.1.2 Dílčí cíle

Dále se pokusím zjistit, na základě jakých důkazů a zda a jak se případně ve svých hodnoceních a rozsudcích soudci liší. Soud podle trestního zákoníku ukládá dle § 99

ochranné léčení dle odst. 2, kdy může uložit ochranné léčení i tehdy, jestliže pachatel zneužívající návykovou látku spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo spáchal trestný čin v souvislosti s jejím užitím. Ochranné léčení soud neuloží, je-li u osoby pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout (Polišenská et al., 2016). Budu sledovat, zda soud ukládá ochranné léčení, případně podmíněné odložení trestu s dohledem či rehabilitační programy. Taktéž se chci na základě provedených rozhovorů dovědět, za jakých okolností a jak často ukládají podmíněné odsouzení s dohledem Probační a mediační služby, případně i rehabilitační programy pro řidiče.

Významnou pro adiktology je i otázka, zdali se řidiči po spáchání trestného činu řízení pod vlivem návykové látky ve stavu vylučujícím řídit následně léčili (ambulantní či ústavní péčí) i bez doporučení/uložení takového trestu (zda u hlavního líčení při výpovědi obžalovaný řekl, že by rád podstoupil léčbu). Taktéž se chci zabývat otázkou, zda řidiči po spáchání trestného činu řízení pod vlivem návykové látky uložil soud podmíněný trest s absolvováním rehabilitačního programu pro řidiče.

Na tyto dílčí cíle budou formulovány odpovědi prostřednictvím analýzy 50 rozsudků a 4 rozhovorů se soudci.

7.2 Výzkumné otázky

V rámci výzkumu byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- a) Je v rozsudcích za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky zaznamenána přítomnost recidivy činu?
- b) Jaká délka zákazu řízení za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky?
- c) Vyskytuje se v rozsudcích uložení soudu k ochranné léčbě / rehabilitačnímu programu?
- d) Které typy testů prováděných laboratorně při posouzení přítomnosti návykových látek v krvi (imunochemické orientační nebo hmotnostní spektrometrie s plynovou chromatografií jako konfirmační metoda) převažují?
- e) Jakou legislativní změnu by soudci uvítali?

7.3 Etické náležitosti výzkumu

V průběhu realizace studie budou dodržovány následující etické principy, které chrání účastníky výzkumu. Mezi hlavní etické normy patří (Miovský, 2006): Ochrana

soukromí a osobních údajů, ochrana před újmou či poškozením účastníků, informovaný souhlas.

Pravomocné rozsudky a rozhovory se soudci jsou citlivá skupina respondentů pro výzkum. V této diplomové práci jsou respektovány všechny etické náležitosti výzkumu v sociálních a zdravotních vědách. Všechny osobní údaje získané z rozhovorů jsou nyní přísně anonymní a je s nimi nakládáno dle zákona o ochraně osobních údajů (č. 101/2000 Sb.). Já jako autorka výzkumu jsem zavázána mlčenlivostí ve věcech osobních údajů respondentů. Informovaný souhlas pro soudce, kteří poskytli rozhovor – informovaný souhlas zaručuje ochranu práv a soukromí účastníků výzkumu, byl podepsán každým soudcem na Obvodním soudu pro Prahu 2 a v rámci rozhovorů probíhal následovně. Byl podepsán přímo na místě Obvodního soudu pro Prahu 2, vždy před zahájením rozhovoru. V hlavičce dotazníku bylo uvedeno poučení o účelu výzkumu a stručné informace diplomové práci.

Po důkladném zvažování, zda-li využít možnosti přímé citace soudců, či zmínit v práci jejich postoj jmenovitě, jsem se rozhodla, že výsledky rozhovorů uvedu anonymně, abych žádného soudce nemohla poškodit. Zpracování rozhovorů probíhalo již anonymně a získané údaje již není možné spojit s konkrétní osobou.

K 50 rozsudkům nebyl vytvořen informovaný souhlas, ale poskytnutí anonymních rozsudků bylo vyjádřeno formou vyjádření předsedy soudu, v němž bylo definováno, za jakých podmínek budou rozsudky poskytnuty. Všechny rozsudky, které jsem obdržela od soudu, byly anonymizované (nebyla použita jména, adresy, data narození, nebyly uvedeny informace, které by mohly vést k identifikaci osob).

8 Popis realizace výzkumu

Již v květnu 2015 vznikl ideový plán této diplomové práce, která se poměrně dlouhou dobu vyvíjela, než se ustálila do této podoby. Dále v roce 2017 vytvořena tabulka pro zápis dat. Sběr dat probíhal po získání 50 rozsudků od Obvodního soudu pro Prahu 2, který je specializovaný na věci v dopravě. Soud zaslal anonymizované kopie rozsudků Českou poštou do vlastních rukou. Přestože jsem cenné informace měla celou dobu u sebe, nebylo lehké z rozsudků vyčíst informace důležité pro účely práce. Na základě důkladného čtení rozsudky proběhl zápis dat do tabulky. Rozsudky mi byly k dispozici po celou dobu výzkumu. Do konce měsíce března jsem zpracovávala data získaná z rozsudků jednotlivých případů, které naplňovaly podmínky k výzkumu.

Zabývat se rozhovory se soudci nebyl prvopočáteční úmysl. Po vyhotovení analýzy dat z rozsudků se však rozhovory jeví jako nutný krok k nalezení vysvětlení získaných výsledků z analýzy rozsudků.

8.1 Rozhovor

Pro účely práce byly provedeny 4 rozhovory se soudci. Se soudci jsem se dostala do kontaktu na základě mé emailové žádosti o účast ve výzkumu pro diplomovou práci. Tento email jsem odeslala všem soudcům z Obvodního soudu pro Prahu 2. Rozhovory proběhly v dubnu 2017. Rozhovor první probíhal 4. 4. v čase 7:45–8:18 hodin. Ihned následoval rozhovor druhý v 8:20–8:35 hodin. O dva dny později byly uskutečněny další dva rozhovory. Dne 6. 4. v čase 16:38–17:03 hodin a poslední čtvrtý rozhovor v 17:10–17:30 hodin.

Všechny rozhovory proběhly rychleji, než jsem se domnívala, bohužel nebylo ani tolik času na doptávání se a vytváření dalších otázek, neboť soudci byli velmi časově vytížení a nemohli si pro mě najít více času. Přesto jsem i za tak krátký čas získala mnoho cenných informací, které budu interpretovat níže.

Se soudci jsem navázala prvotní kontakt pomocí emailu s žádostí o rozhovor pro účely zpracování diplomové práce prostřednictvím správkyně soudu, která oslovila všechny trestní soudce a požádala je o spolupráci se mnou. Bohužel se paní správkyni soudu ozval pouze jeden soudce a já tak musela využít internetových stránek portálu Justice a dohledat si všechny soudce z daného soudu a oslovit je prostřednictvím emailu přímo. Na mou žádost o rozhovory, kterou jsem odeslala všem 32 soudcům z Obvodního

soudu pro Prahu 2, kde mi kladně s možností rozhovoru odpověděli již jen 3. Celkem byly tedy realizovány 4 rozhovory se soudci.

S těmito soudci jsem již neměla žádný větší problém při navazování kontaktu a další domluvě o termínu a místě rozhovoru. Rozhovory jsem vždy dělala v místě výkonu zaměstnání soudců přímo na Obvodním soudu pro Prahu 2, v místě, jež je označováno jako „kavárnička“. Jednalo se o poklidnou místnost, kde vždy proběhl nejdříve jeden rozhovor a po jeho skončení následoval druhý.

8.2 Obvodní soud pro Prahu 2

Tento soud byl vybrán, neboť má specializovanou působnost na trestné činy v dopravě, a svolil poskytnout 50 rozsudků ve věci trestného činu dle § 274 TZ. Navíc se tento soud jevil pro potřeby práce jako ideální, neboť se zde věnují právě trestným činům v dopravě. Budova Obvodního soudu pro Prahu 2 se nachází na adrese Francouzská 19, Praha 2. Veškerá domluva, která se vztahovala k přípravě dokumentů-rozsudků, byla realizována pouze s tiskovou mluvčí soudu, která mi rozsudky připravila a odeslala ke zkoumání. Následná spolupráce při zjišťování dostupnosti soudců k rozhovorům byla taktéž zprostředkována tiskovou mluvčí.

9 Metody sběru a zpracování dat

9.1 Metody sběru dat z rozsudků

Výběr zařízení proběhl metodou záměrného (účelného) výběru přes instituce. Je to nepravděpodobnostní metoda, kdy využíváme určitého typu služeb nebo činnosti instituce, která je určena pro požadovanou cílovou skupinu (Miovský, 2006).

Vzhledem k reprezentativitě výběru, která: „*znamená takovou kvalitu výběru a dalších postupů metodiky výběrového šetření, díky níž dotázaný soubor jednotek získá rozložení charakteristik, jež můžeme považovat za shodné s populací, ze které vybraný soubor pochází*“ (Krejčí, 2011, p. 3), se nejedná o reprezentativní výběr, neboť zkoumaný vzorek 50 trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky na území Prahy představuje pouze 2,95 % z celkového počtu trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky na území České republiky (v roce 2014 bylo spácháno v ČR 12 850 takovýchto trestných činů, na území Prahy v daný rok 1 696, což odpovídá 13,2 % z celkového počtu spáchaných trestných činů v České republice).

Z hlediska reprezentativity lze vydedukovat, že reprezentativní bude z nepravděpodobnostních výběrů maximálně kvótní výběr. U těchto nepravděpodobnostních výběrů platí, že při práci s daty nelze automaticky používat statistické testy, neboť nelze vyčíslit výběrovou chybu. Přesto lze bez problémů využívat nástroje popisné statistiky. Z hlediska velikosti lze pro získávání výsledků či generování hypotéz doporučit provádění nepravděpodobnostních výběrů spíše menších, např. do 150 jednotek (Disman, 2002).

Výzkumný soubor byl tvořen 50 rozsudky, kde oblast spáchání trestného činu je na území Prahy. Ve zvažovaném roce 2014 bylo za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky v Praze odsouzeno 1 257 osob (z celkového počtu odsouzené populace v ČR za rok 2014 pro trestný čin dle § 274, za nějž bylo odsouzeno 11 651 osob), výzkumný soubor 50 rozsudků (velikost výběru) tedy činí 0,43 % z celkového počtu odsouzených pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky v roce 2014 spáchaných v ČR.

Tyto okolnosti mohou představovat jisté omezení v získaných poznatcích z výzkumu ve smyslu jejich komplexnosti v souvislosti se zkoumanou problematikou (Walker, 2013).

Ve vybraných 50 rozsudcích jsem vyhledávala informace o ukládání/případně doporučení k léčbě od soudních znalců – psychiatrů, informace zaměřené na druh zneužití návykové látky, její množství, věk a pohlaví pachatele, dobu odnětí svobody, podmíněčné

odsouzení, alternativní tresty, dobu zákazu řízení a zdali pachatel byl již trestán v minulosti v souvislosti s užitím návykové látky. Veškeré tyto informace jsem získávala pouze z rozsudků.

Hlavním zdrojem informací budou rozsudky s informacemi o ukládání/doporučování k léčbě od soudních znalců – lékařů psychiatrů. Spektrum získávaných údajů bude zúženo pouze na získání údajů o spáchání trestného činu v dopravě ohrožení pod vlivem návykové látky, důkazů, které vedou soud k přesvědčení, že byl řidič ve stavu vylučujícím způsobilost, typů testů prováděných laboratorně (imunochemické orientační nebo hmotnostní spektrometrie s plynovou chromatografií jako konfirmační metoda), ale i věk pachatele.

Výběr 50 rozsudků byl proveden tiskovou mluvčí soudu, na mou žádost na základě požadovaných proporcí (věk nad 18 let, rok spáchání trestného činu 2014, trestný čin dle § 274, území Praha), kdy byla dotázána na náhodný výběr systematický, z rozsudků měla být vybrána vždy třetí jednotka.

9.2 Metody sběru dat formou rozhovoru

Polostrukturované rozhovory byly uskutečněny přímo na pracovišti v místě „kavárničky“ na Obvodním soudu pro Prahu 2. V této místnosti jsem v době rozhovoru byla vždy pouze já a soudce. Prostory k interview byly tiché, intimní, aby nedocházelo k rušení. Rozhovory byly vedeny pod časovým tlakem, neboť soudci spěchali zpět ke své činnosti a rozhovor se mnou byl jen přítěžující v jejich časově náročné práci.

Před zahájením rozhovoru vždy soudce obdržel informovaný souhlas k přečtení a podepsání. Poté následoval samotný rozhovor s předem danými otázkami a případně doplňujícími – doptávajícími se k dané věci.

9.3 Metody zpracování dat

9.3.1 Metody zpracování dat získaných z rozsudků

Tyto dokumenty jsem získala po oslovení tiskové mluvčí Obvodního soudu pro Prahu 2. Na základě mé žádosti, již předseda soudu vyhověl, mi mohly být anonymizované rozsudky poskytnuty. Na schválení žádosti jsem čekala dva týdny a další dva týdny trvalo, než byly rozsudky doručeny, jelikož pracovat s rozsudky v místě soudu nebylo vzhledem k nedostatku vhodného místa a dohledu možné. Celkem 50 dokumentů a rozhodnutí o poskytnutí těchto 50 rozsudků bylo doručeno ve složce, vtištěné na bílých formátových

A4 papírech prostřednictvím České pošty, která mi zásilku doručila ke dni 1. 3. 2017. Dokumenty byly zcela v pořádku, poštou ČR mi byla doručena nepoškozená obálka s 50 anonymizovanými rozsudky a vyjádření předsedy soudu o poskytnutí rozsudků.

Veškerá kvantitativní data byla zpracována prostřednictvím deskriptivní analýzy písemných dokumentů, dat rozsudků vybraných metodou náhodného výběru, dostupných na Obvodním soudu pro Prahu 2. Zde bohužel mohlo dojít k pochybení – přestože jsem tiskovou mluvčí soudu požádala, aby výběr byl náhodný-systematický a aby vybrala vždy každý druhý spis, nemohu s jistotou říci, že tomu tak bylo, neboť jsem u výběru souboru osobně nebyla přítomna.

Deskriptivní analýzou bylo znázorněno prosté rozložení četností u jednotlivých proměnných. Analýza dat byla provedena statistickými metodami (data převedena do numerických symbolů, které umožní používat statistické funkce MS Excel) v programu Microsoft Excel 2010. Podle obecných teorií statistiky je jednalo v tomto výzkumu o metodu popisné statistiky (Schels, 2008).

Při takovémto statistickém zkoumání jsem se zaměřila na popis sledovaného statistického znaku (typ zneužití návykové látky, množství návykové látky, metody detekce návykové látky v krvi, věk pachatele, pohlaví, doba odnětí svobody, podmíněčné odsouzení, doba zákazu řízení, zda byl pachatel trestán v minulosti v souvislosti s užitím návykové látky) prostřednictvím tzv. četností. Absolutní četností se rozumí informace o tom, kolikrát byla každá jedna obměna obsažena v souboru. Informace o těchto četnostech jsou zpracovány v tabulkách a vyjádřeny pomocí grafů (Neubauer, Sedlačík & Kříž, 2012). Získaná data byla prezentována v přehledných tabulkách a také pomocí grafů, které vyjadřují vzájemnost četností a frekvence proměnných.

Výběr rozsudků probíhal formou záměrného (účelového) výběru přes instituci Obvodního soudu pro Prahu 2. Je tedy velmi pravděpodobné, že výsledky tohoto výzkumu nebudou zcela reprezentovat všechny pachatele trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky ve stavu vylučujícím řídit motorové vozidlo.

Abych tento fakt upřesnila, dodávám, že v roce 2014 dle statistiky vedené na <http://cslav.justice.cz> bylo spácháno celkem 12 850 trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky. Z toho jich 1 696 bylo spácháno na území Prahy, pod vlivem alkoholu 1 107. Pravomocně odsouzených bylo 1 257 osob. V rámci celkového množství 1 257 odsouzených byly uloženy tresty následovně: odnětí svobody nepodmíněně 26, odnětí svobody podmíněně odložené 1 170, trest obecně prospěšných prací 27, peněžitý

trest 12. Dále trestní opatření uložené ve spojení s jiným trestem s hlavní sankcí následovně: zákaz činnosti 1 195.

9.3.2 Metody zpracování dat získaných rozhovorem

Ani jeden ze čtyř provedených rozhovorů nebyl nahráván, neboť si to soudci nepřáli. Dávali mi však dostatečný prostor pro písemný záznam svých odpovědí. K fixaci kvalitativních dat byl použit pouze papír, přestože by vhodnějším byl audiozáznam. Záznamový arch s dostatečným prostorem pro každou otázku jsem si vytiskla a vzala s sebou pro případ, že by soudci s audiozáznamem nesouhlasili. K tomu také nakonec došlo, tudíž byly záznamové archy využity. Záznamový arch obsahoval hlavičku pro jméno soudce, místo konání rozhovoru, datum, čas a dále samotné polostrukturované interview, které jsem doptáváním se rozšiřovala dle potřeby.

Ke krátkému seznámení se soudci byly použity pouze informace z rozhovoru, k získání bližších informací nebyl čas ze strany soudců.

Z praktického hlediska bylo postupováno následovně:

- V přípravné fázi jsem vytvořila otázky, na které se soudci povedu rozhovor.
- V první fázi jsem rozhovory zapsala ručně na papír. Následně jsem provedla přípravu k analýze textu, v této druhé fázi jsem již informace podstatné pro prováděný výzkum zadávala do textového editoru MS Word a následně vytiskla, abych si je důkladně pročetla.
- Následně jsem zahájila analýzu získaných dat. První analýzou rozhovoru byly získány zásadní informace pro výzkum (Wengraf, 2002). Celý text byl sestaven do kategorií po probíraných tématech, respektive po otázkách z polostrukturovaného rozhovoru a otázkách doplňujících.
- V konečné fázi bylo posledním krokem zpracování jednotlivých rozhovorů v porovnání s dalšími. Celý myšlenkový pochod by bylo možné označit jako hledání odpovědí na otázky skrze interview.

10 Charakteristika výzkumného souboru

10.1 Rozsudky

Pro účely zpracování výzkumu této diplomové práce jsem získala 50 rozsudků, které byly ukončeny pravomocným rozhodnutím soudu. Celkové množství shromážděných rozsudků je podle mého názoru malé, ale pro diplomovou práci dostačující. Jak jsem již zmínila výše v oblasti reprezentativity.

Základním souborem jsou pravomocné rozsudky, které splňují skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. V České republice v roce 2014 naplnilo skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem alkoholu v silniční dopravě 7 311 pachatelů, včetně vlivu jiné návykové látky než alkoholu 12 850 pachatelů. Získat pravomocné rozsudky v takovémto rozsahu by bylo nad rámec této práce, proto jsem se zaměřila na rozsudky, kde pachatelé naplňují skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky na území hlavního města Prahy v rozsahu 50 rozsudků získaných od Obvodního soudu pro Prahu 2.

10.2 Interview

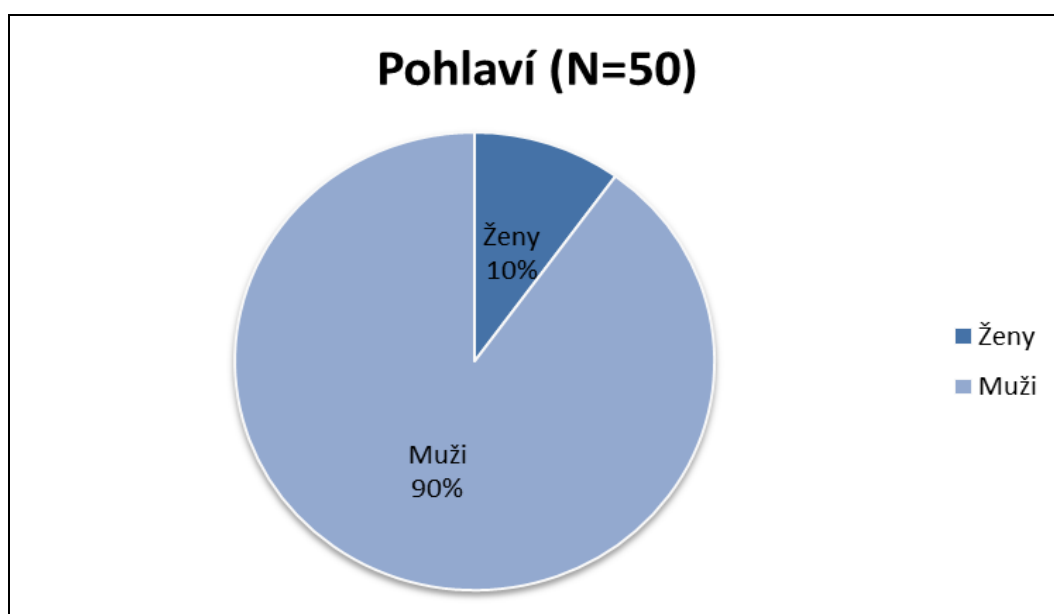
Na mou žádost o rozhovory, kterou jsem odeslala všem 32 soudcům z Obvodního soudu pro Prahu 2, který se specializuje na trestné činy v dopravě a byl zde realizován výzkum 50 rozsudků pro tuto práci. Na emailovou žádost o rozhovor mi kladně odpověděli pouze tři soudci. Jeden rozhovor byl domluven přes tiskovou mluvčí soudu. Celkem byly tedy realizovány čtyři rozhovory se soudci, respektive soudkyněmi, které si na interview se mnou našly čas. Soudkyně působí na Obvodním soudu pro Prahu 2 a mají mnohaleté zkušenosti.

11 Výsledky šetření

11.1 Výsledky z analýzy rozsudků

V rámci 50 rozsudků, v nichž se jednalo o trestný čin dle § 274 TZ, bylo obžalováno 50 osob. Z 50 obžalovaných bylo 45 mužů a 5 žen. Procentuální zastoupení mužů (90 %) a žen (10 %) graficky zpracovává graf 1. V roce 2014 bylo za spáchaný trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky na území Prahy odsouzeno 1257 osob, z tohoto počtu bylo 159 žen, tedy ženy byly v procentuálním zastoupení 12,6 % osob z celkového počtu (<http://cslav.justice.cz>). Dle vlastního výzkumu 50 rozsudků připadá na trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky spáchaný na území Prahy 10 % žen.

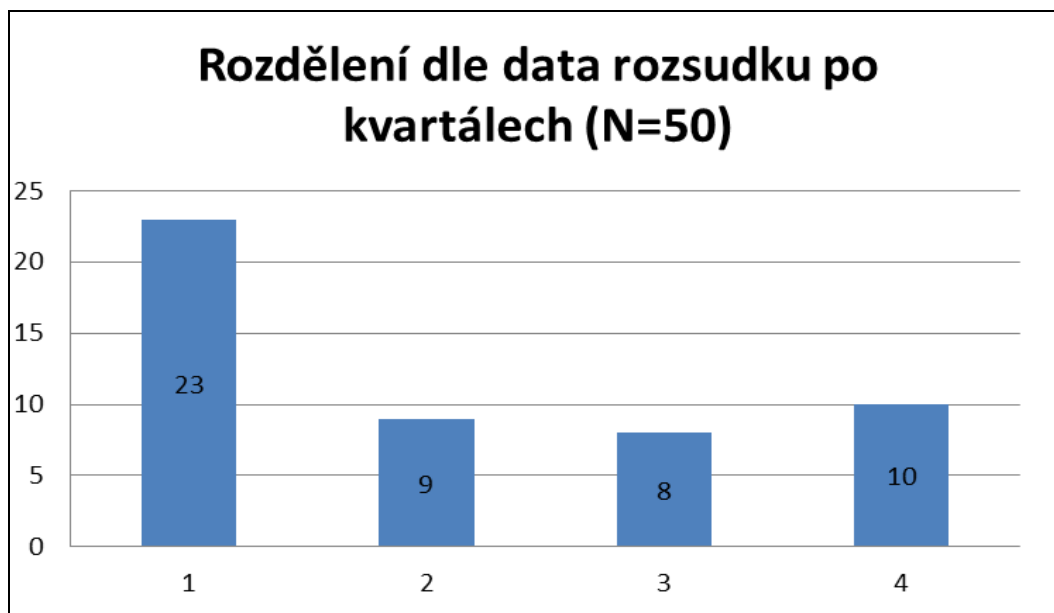
Graf 1 – Procentuální zastoupení mužů a žen v celkovém počtu obžalovaných

Zdroj: vlastní zpracování

Dále jsem analyzovala, kdy došlo k rozsudku daného trestného činu. Rozdělila jsem celý rok 2014 do 4 kvartálů. První kvartál je od 1. 1. do 31. 3., druhý kvartál od 1. 4. do 30. 6., třetí kvartál od 1. 7. do 30. 9. a čtvrtý kvartál od 1. 10. do 31. 12. Tento postup jsem zvolila pro větší přehlednost. Rozdělení rozsudků v rámci jednotlivých kvartálů je zpracováno v grafu 2.

Graf 2 – Rozdělení rozsudků dle data vynesení po jednotlivých kvartálech roku 2014

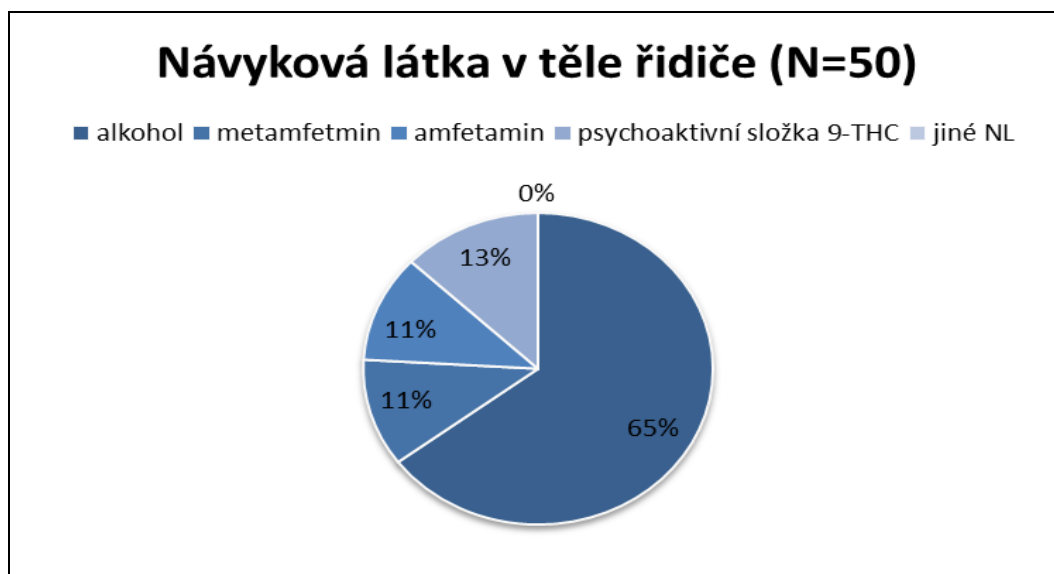

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je patrné z grafu 2, nejvíce rozsudků vydal soud v prvním kvartálu, tedy v období od 1. 1. 2014 do 31. 3. 2014, následuje čtvrtý, druhý a třetí kvartál.

V následujícím grafu 3 je znázorněno procentuální zastoupení dané detekované návykové látky u obžalovaných. Z grafu je zřejmé, že nejvíce zastoupenou návykovou látkou je alkohol v 65 %, dále marihuana a její aktivní složka 9-THC ve 13 % a amfetamin s metamfetaminem mají shodně 11 %. Nejširší zastoupení alkoholu bylo možné předpokládat.

Graf 3 – Procentuální zastoupení detekovaných návykových látek

Zdroj: vlastní zpracování

Alkohol byl zastoupen z celkového počtu 50 obžalovaných u 35 osob. U všech, vyjma 3, byly provedeny odběry krve a následné testování na množství alkoholu v krvi. Krev k detekci byla získána ve zdravotnickém zařízení u 32 obžalovaných. V grafu 4 je znázorněno množství alkoholu v g/kg u jednotlivých obžalovaných. Nejvyšší hodnotu zde zaujímá 2,56 g/kg z rozsudku ze dne 15. 10., obžalovanou je žena. Nejnižší naměřenou hodnotou v krevním séru je hodnota 1,00 g/kg, tedy přesně limitní hodnota pro stav vylučující způsobilost. U tohoto případu byl pro soudce klíčový znalecký posudek z oboru toxikologie. Zcela nejnižší hodnota byla naměřena v případě, u nějž byl rozsudek vynesena 30. 4. V tomto případě bylo naměřeno pouze 0,57 g/kg alkoholu v krevním séru, nicméně řidič měl v krvi ještě aktivní metabolity psychoaktivní 9-THC v množství 10 ng/ml. Průměrná naměřená hodnota u řidičů, kterým byla odebrána krev (32 obžalovaných), činí 1,58 g/kg.

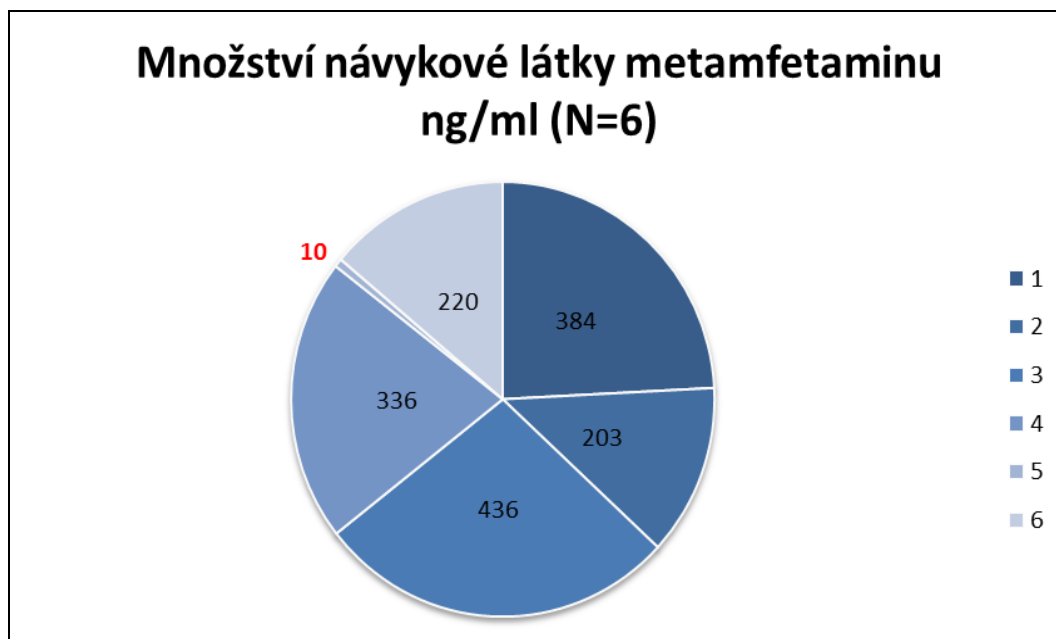
Graf 4 – Naměřené množství návykové látky alkoholu v krvi pachatelů jednotlivých případů

Zdroj: vlastní zpracování

Naměřené hodnoty metamfetaminu v krevním séru znázorňuje graf 5. Metamfetamin byl detekován u 6 obžalovaných.

Graf 5 – Naměřené množství metamfetaminu v krvi obžalovaných řidičů

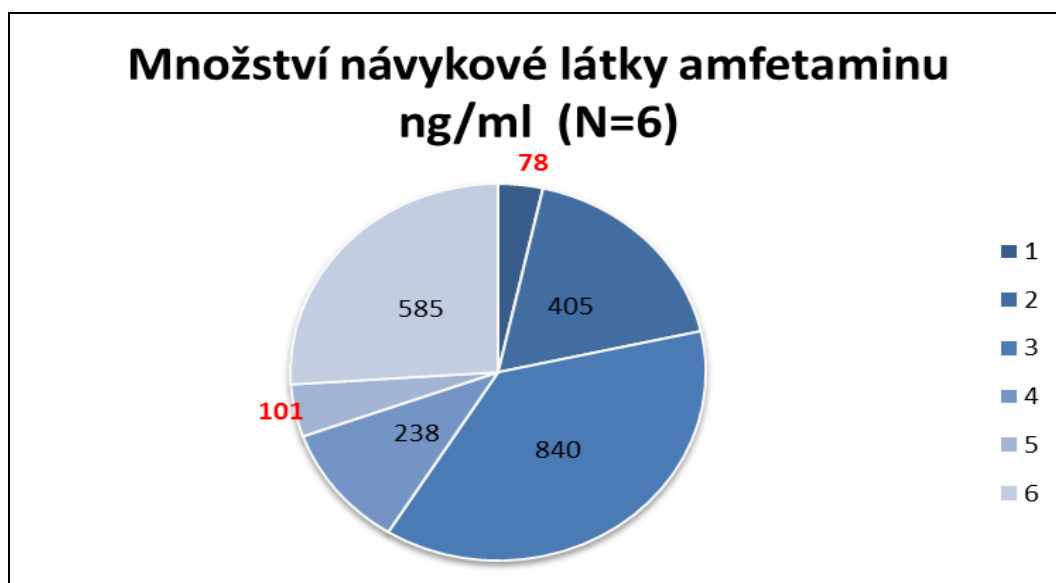

Zdroj: vlastní zpracování

Z rozsudků je patrné, že u 5 obžalovaných byly provedeny orientační detekce. Bylo provedeno laboratorní vyšetření krevního séra, ale pouze orientační metodou imunochemickou, nikoli konfirmační, tedy hmotnostní spektrometrií s plynovou chromatografií, která byla provedena jen u jednoho ze 6 obžalovaných. Soud tedy neinterpretovat toxikologické výsledky správně.

V grafu 6 se zaměřuji na metabolit metamfetaminu - amfetamin a jeho naměřené množství v krevním séru řidičů. Na grafu jsou patrné vysoké hodnoty, které dle rozsudků znamenají využití pouze orientační detekce imunochemické, z těchto 6 případů byla hmotnostní spektrometrie provedena u 2 obžalovaných. Hodnoty naměřené vhodnou konfirmační metodou hmotnostní spektrometrie byly 78 ng/ml a 101 ng/ml. V obou případech se jednalo o muže, kteří nespáchali dopravní nehodu, oběma byl proveden řádný toxikologický rozbor krve metodou hmotnostní spektrometrie a při rozhodnutí soudu měl významný vliv znalecký posudek z oboru toxikologie.

Graf 6 – Naměřené množství metabolitu amfetaminu v krvi obžalovaných řidičů

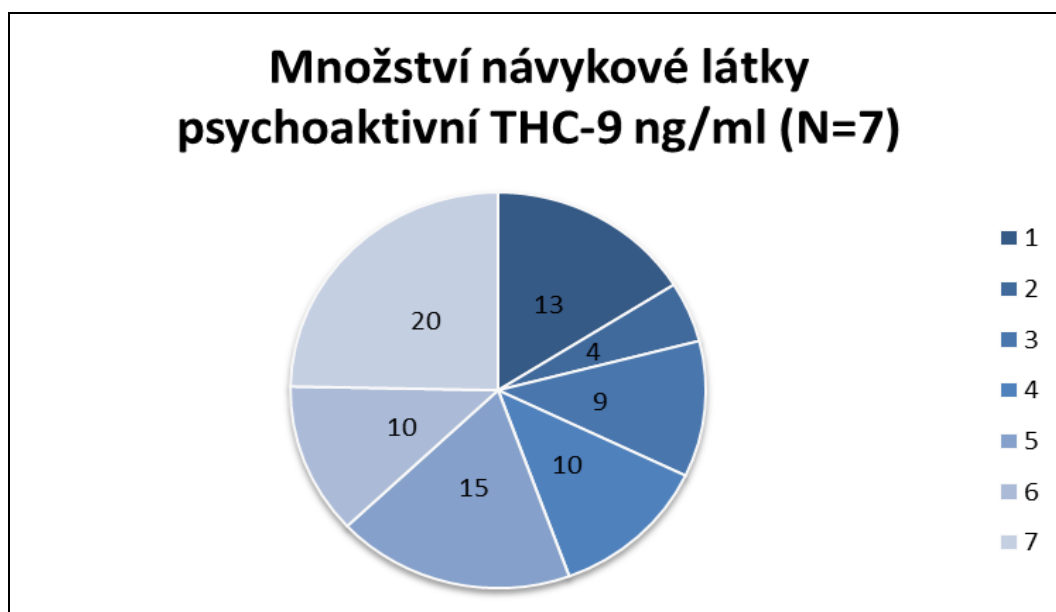

Zdroj: vlastní zpracování

Psychoaktivní složka 9-THC v krevním séru byla detekována u 7 osob. Všechna vyšetření krve byla provedena vhodnou detekční metodou – konfirmační hmotnostní spektrometrií. Nejnižší naměřená hodnota zde je 4 ng/ml a nejvyšší 20 ng/ml. Za pozornost stojí rozsudek ze dne 19. 2., kdy v krevním séru bylo nalezeno 10 ng/ml metamfetaminu, 78 ng/ml amfetaminu a 9 ng/ml aktivní složky 9-THC. Obžalovanému byla zjištěna orientační detekcí na přístroji DrugWipe 5+ přítomnost drog. Obžalovaný tvrdil, že žádný vliv drog nepociťoval. Po toxikologickém vyšetření krve mu byly naměřeny hodnoty: 9ng/ml 9-THC, 10 ng/ml metamfetaminu a 78 ng/ml amfetaminu. Dle znaleckého posudku z oboru toxikologie byl řidič ve stavu vylučující způsobilost. Dle svědecké výpovědi policistů obžalovaný v době spáchání trestného činu se pohyboval nekoordinovaně, byl roztěkaný a měl specifický způsob jízdy. Obžalovaný se ke svému činu doznal a nelitoval svého jednání.

V následujícím grafu 7 jsou hodnoty zaznamenány.

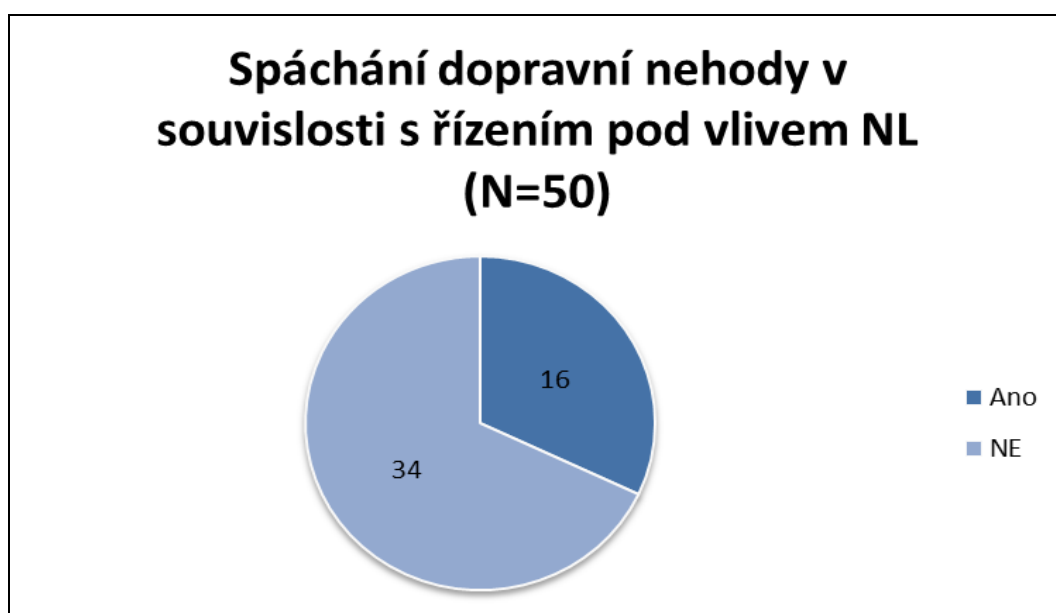
Graf 7 – Naměřené množství psychoaktivního THC-9 v krvi obžalovaných řidičů v ng/ml

Zdroj: vlastní zpracování

Při analýze rozsudků jsem se zabývala i spácháním dopravní nehody u řidičů ve stavu vylučujícím způsobilost. Z 50 rozsudků byla dopravní nehoda spáchána v 16 případech. Ve zbylých 34 případech se řízení ve stavu vylučujícím způsobilost obešlo bez nehody. V následujícím grafu je uveden přehled situace.

Graf 8 – Počet dopravních nehod spáchaných pod vlivem návykové látky v rámci sledovaných rozsudků

Zdroj: vlastní zpracování

Prvotní zachycení toxikovaného návykovou látkou bylo provedeno Policií ČR, která použila k detekci dle podezření na alkohol přístroj Dräger nebo DrugWipe 5S u jiných návykových látek než alkoholu. Přístroj DrugWipe 5S byl použit u 13 případů (orientačně detekuje opiáty, budivé látky, cannabis). V těchto 13 případech vyšly výsledky této orientační zkoušky dle následující tabulky.

Tabulka 2 – Látky detekované prostřednictvím přístroje DrugWipe 5S

Počet	Návyková látka
1.	amfetamin a cannabis
2.	cannabis
3.	amfetamin
4.	amfetamin
5.	metamfetamin, amfetamin, 9-THC
6.	amfetamin
7.	cannabis
8.	metamfetamin
9.	cannabis
10.	amfetamin
11.	amfetamin
12.	cannabis
13.	amfetamin

Zdroj: vlastní zpracování

V následující tabulce jsou výsledky dechové zkoušky provedené přístrojem Dräger, opět zdůrazňuji, jedná se pouze o orientační detekci. Z 35 osob ovlivněných alkoholem byla orientační zkouška přístrojem Dräger provedena u 18 osob, z tohoto počtu u 3 osob bylo rozhodnuto na základě orientační dechové zkoušky. Rozhodnutí na základě dechové zkoušky je možné, neboť odpovědnost za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, je podmíněna stavem vylučující způsobilost, tento stav je v rámci souhrnu provedených důkazů prokazatelný např. dle svědeckých výpovědí či znaleckého posudku. Tento stav lze prokázat výsledkem orientační dechové zkoušky, pokud byla provedena přístrojem, který umožňuje kvantifikovat množství požitého alkoholu (Nejvyšší soud, 2000).

Tabulka 3 – Množství návykové látky zaznamenané pomocí přístroje Dräger

Počet	Návyková látka
1.	1,89
2.	2,38
3.	2,06
4.	2,1
5.	1,65*

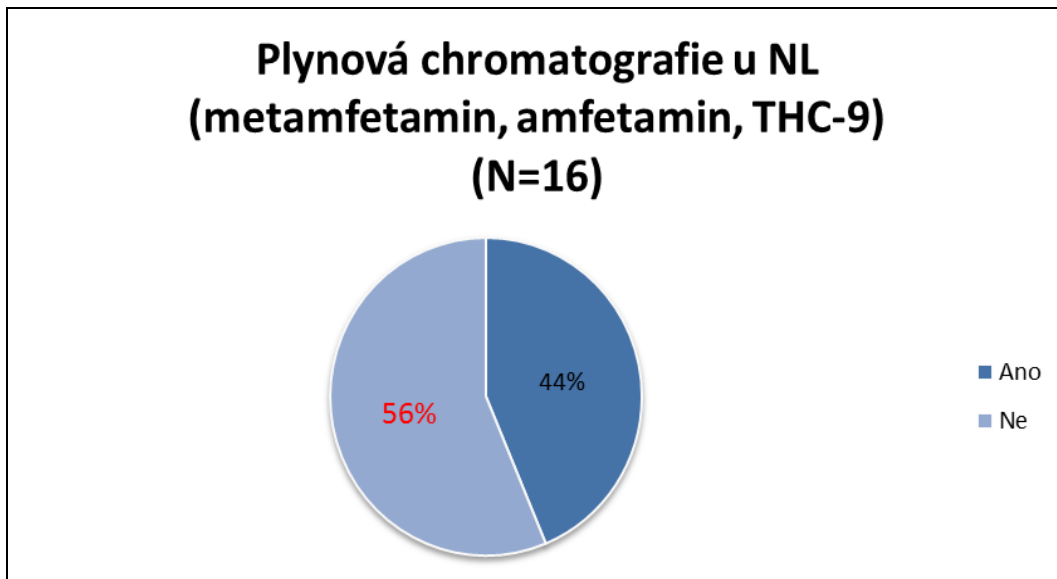
6.	2,72
7.	1,12
8.	2,91
9.	1,22
10.	2,15*
11.	1,38
12.	2,28
13.	1,21*
14.	2,16
15.	2,15
16.	3,32
17.	2,44
18.	2,74

* provedena pouze dechová zkouška

Zdroj: vlastní zpracování

V následujícím grafu poukazují na významný problém soudu, který postupoval ve věci bez adekvátních šetření. Jako konfirmační detekční metoda je brána pouze hmotnostní spektrometrie s plynovou chromatografií, u 16 osob pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu byla tato konfirmační metoda provedena u 7 osob, u 6 ne. U zbylých šesti soudů stačila pouze imunochemická orientační detekce. Vše je znázorněno v grafu 10.

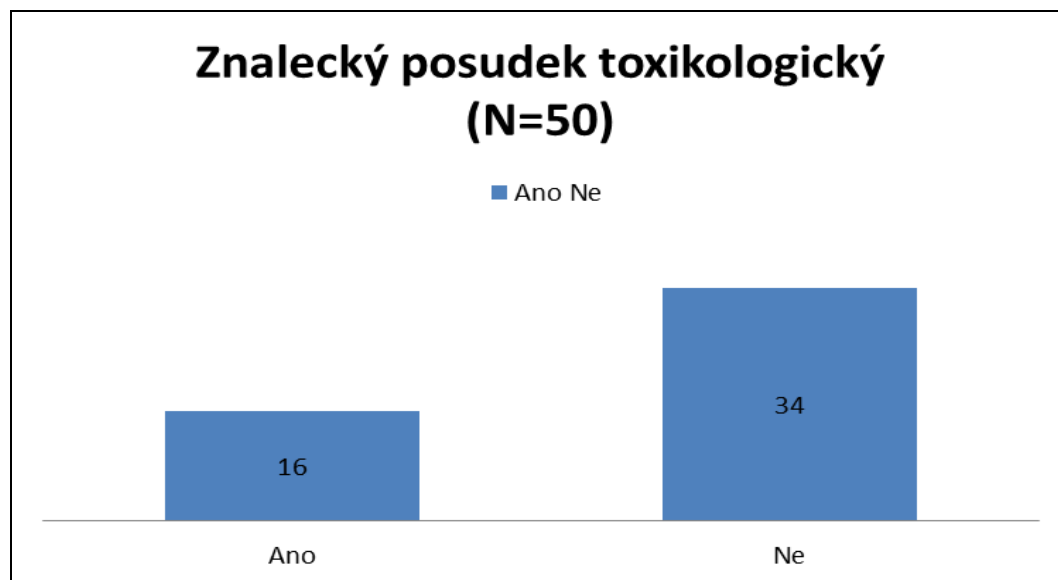
Graf 9 – Plynová chromatografie provedená u jiných návykových látek než alkoholu

Zdroj: vlastní zpracování

Významnou hodnotu v dokazování ovlivnění řidiče hrají znalecké posudky. Znalecký posudek z oboru toxikologie byl proveden v 16 případech, z nichž u 7 obžalovaných byla provedena hmotnostní spektrometrie, viz graf níže.

Graf 10 – Počet případů, u nichž byl proveden znalecký posudek toxikologický

Zdroj: vlastní zpracování

Poměrně významnou vypovídací hodnotu o ovlivnění řidiče, pro rozhodovací praxi soudu, má znalecký posudek z oboru psychiatrie, který byl proveden pouze ve 3 sledovaných případech, tedy u pouhých 6 %, jak je znázorněno níže v grafu 12.

Graf 11 – Procentuální zastoupení případů, u nichž byl proveden znalecký posudek lékaře psychiatra

Zdroj: vlastní zpracování

V dokazování jsou důležité i výpovědi svědků, zasahujících policistů, kteří přišli jako první do kontaktu s obžalovanou osobou. Výslech policistů byl proveden z celkového množství 50 případů u 22 (44 %), u 28 nebyl nutný (56 %).

Typy trestů uložených soudem pro řidiče obžalované z trestné činnosti dle § 274 TZ mohou být různé. V následujících grafech je znázorněno, jaký trest byl ukládán.

Zákazem řízení bylo potrestáno 47 osob. Pouze 3 osoby byly potrestány jiným způsobem, jeden pachatel peněžitým trestem ve výši 11 000 Kč, další osoba byla potrestána 6 měsíci nepodmíněného odnětí svobody, řidič spáchal ve stavu vylučující způsobilost dopravní nehodu. Třetí osoba byla vyhoštěna na dobu 3 let. V následujícím grafu je znázorněna doba zákazu řízení.

Graf 12 – Délka trestu zákazu činnosti v jednotlivých případech

Zdroj: vlastní zpracování

V následujícím grafu je znázorněna doba podmíněného trestu odnětí svobody v měsících, přičemž nejdelší doba je 48 měsíců a nejkratší 12 měsíců. Hodnoty jsem neprůměrovala, neboť v tomto počtu jsou zahrnuty i osoby, které tuto trestnou činnost v minulosti už někdy provedly. Průměrné hodnoty by tento fakt zkreslovaly.

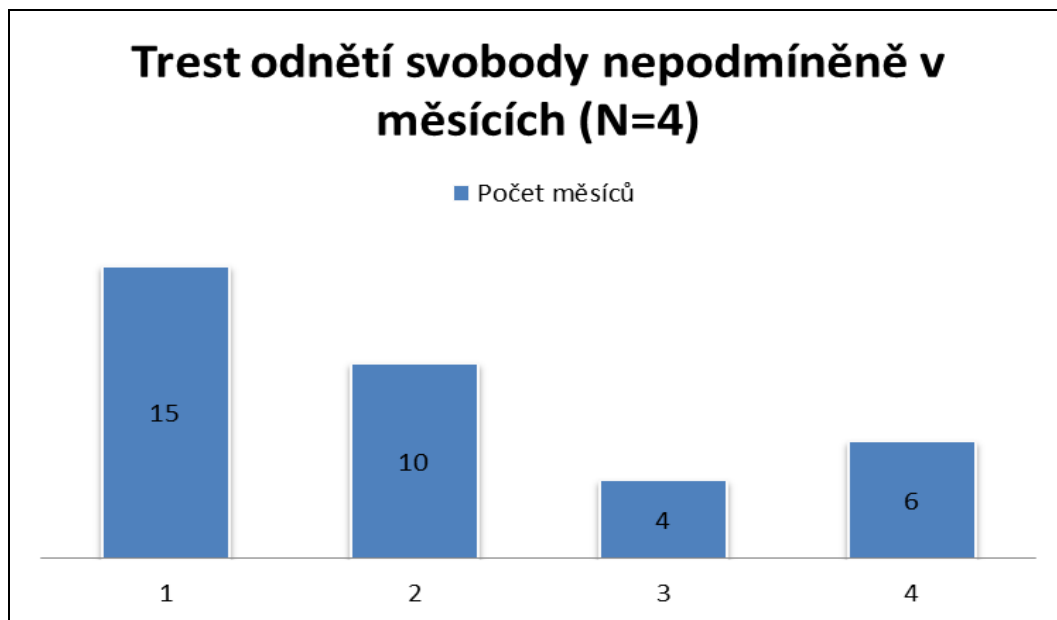
Graf 13 – Trest podmíněného odnětí svobody udělený v rámci sledovaných případů

Zdroj: vlastní zpracování

Nepodmíněným trestem odnětí svobody byly potrestány 4 osoby. Vždy se jednalo o osoby, které tento trestný čin spáchaly poprvé. O jiných trestných činech zmíněno v rozsudcích nebylo. Pouze 1 osoba spáchala dopravní nehodu a 1 řidič již byl trestán za tento trestný čin v minulosti. Délka udělených trestů odnětí svobody je znázorněna v grafu 14.

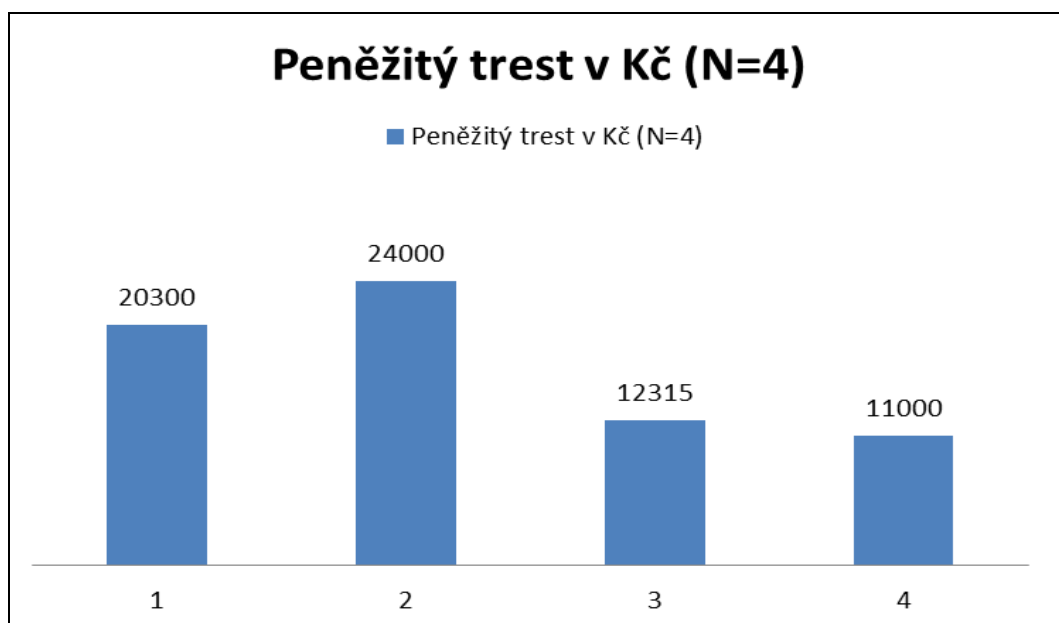
Graf 14 – Délka trestů odnětí svobody udělených v rámci sledovaných případů

Zdroj: vlastní zpracování

Peněžitý trest je také formou trestu pro pachatele. Z 50 rozsudků byli potrestáni peněžitým trestem 4 pachatelé. Nejvyšší peněžitý trest je 24 000 Kč a nejnižší 11 000 Kč. Průměrný peněžitý trest je 16 903,75 Kč.

Graf 15 – Výše peněžitého trestu uděleného ve sledovaných případech

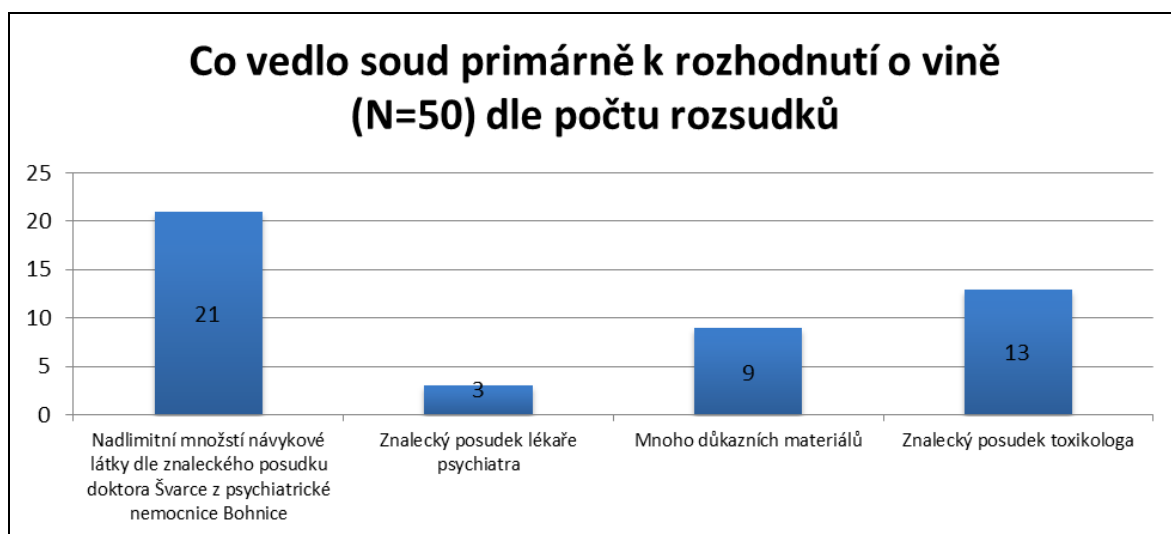

Zdroj: vlastní zpracování

V dalších otázkách jsem se zabývala tím, co primárně vedlo soud k rozhodnutí o vině. Zda se jednalo o nadlimitní hodnoty, dle kterých se daný soud řídil, tedy hodnoty ze znaleckého posudku doktora Švarce z Psychiatrické nemocnice Bohnice, nebo zda rozhodujícím faktem byly toxikologické znalecké posudky či znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie nebo zda je tolik důkazních dalších materiálů, které je přesvědčí.

V následujícím grafu je zobrazeno, co primárně vedlo soud k rozhodnutí o vině obžalovaného. Nejvýraznější zastoupení zde má právě nadlimitní množství návykové látky dle znaleckého posudku doktora Švarce z psychiatrické nemocnice Bohnice, kdy tento posudek vedl soud k rozhodnutí v 21 případech. Další významnou roli v rozhodovací praxi soudů má znalecký posudek toxikologa, kdy byl právě tento posudek ve 13 případech rozhodujícím. V 9 rozsudcích se soud rozhodl dle velkého množství důkazních materiálů, jako jsou výpovědi svědků události, policistů nebo lékařů. V nejmenším zastoupení se soud rozhodoval na základě znaleckého posudku lékaře psychiatra ve 3 případech.

Graf 16 – Faktory, jež rozhodly o vině obžalovaného ve sledovaných rozsudcích

Zdroj: vlastní zpracování

11.2 Výsledky analýzy interview

Rozhovor č. 1

Interview č. 1 probíhalo nejdéle ze všech 4 provedených interview, celých 33 minut. Na začátku byla paní soudkyně obeznámena s informovaným souhlasem, který si přečetla během 2 minut, a podepsala, že si nepřeje interview nahrávat, ale přímé citace uvedené pod jejím jménem být mohou. Tento rozhovor byl domluven s paní soudkyní na den 4. 4. 2017 v 7:45 ráno v budově Obvodního soudu pro Prahu 2. Protože jsem se dostavila dříve, rozhovor začal přesně v tento čas. Rozhovor probíhal v místnosti s označením „kavárnička“, která byla po celou dobu interview zcela prázdná. V místnosti bylo ticho a nic rozhovor nenarušovalo.

První otázka zněla, zda se soudkyně věnuje trestným činům v dopravě. Odpověď byla ano. Doplnující otázka byla, kolik řeší měsíčně případů. Těch bylo přibližně 20 měsíčně. Trestním příkazem rozhodne v polovině případů, druhá polovina pokračuje s hlavním líčením. Při dokazování se rozhoduje na základě znaleckých posudků, které ale nejsou nutné, protože paní soudkyni stačí i dechová zkouška či svědectví policie a výpovědi svědků. V případě provedené toxikologie se rozhoduje na základě znaleckého posudku toxikologa a svého uvážení dle znaleckého posudku, o hodnotách, při nichž je řidič ve stavu vylučujícím způsobilost, doktora Švarce z Psychiatrické nemocnice Bohnice. Přestože tento znalecký posudek není nijak ukotven v legislativě. U hlavního líčení probíhá

klasické dokazování na základě všech možných důkazů, od kamerového záznamu po výpovědi a znalecké posudky.

V další části rozhovoru jsem se snažila zaměřit na otázku trestání obžalovaných. Vždy jsem přepsala po redukci textu jen nejvýznamnější odpovědi, jak je znázorněno v tabulce 4 – Rozhovor č. 1 – otázky č. 1 a 2 v příloze práce. U obžalovaných za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky paní soudkyně nejčastěji ukládá trest zákazu řízení. Pokud tato činnost řidiče neživí, pak se snaží rozhodnout i jinak. U pachatelů opakované trestné činnosti ukládá podmíněné odsouzení s dohledem, kdy už Probační a mediační služba kontroluje obžalovaného. K limitním hodnotám dle nařízení č. 41/2014 Sb. se staví tak, že na Moravě se řídí tímto nařízením vlády, kdežto v Praze jsou pro ni uznávanými hodnotami výsledky znaleckého posudku doktora Švarce z Psychiatrické nemocnice Bohnice, ale i tak se snaží každý případ individuálně dokazovat. Je zde patrné, že se ale nedokazuje každý případ. Jak se staví paní soudkyně ke stavu vylučujícím způsobilost a jeho dokazování z toxikologického rozboru?

Všem řidičům, kteří řídí ve stavu vylučujícím způsobilost, by paní soudkyně vzkázala: „Běda, sednout si za volant!“. Rozhodně by doporučila mít v autě vždy alespoň alkoholtester.

Na otázku zabývající se odborností k toxikologickému vyšetření z krve jsem získala odpověď, že se jako soudkyně účastní školení, které pořádá Justiční akademie, a seminářů z Kliniky adiktologie.

Na další otázku, tentokrát s číslem 6a, jak vysvětluje, že při analýze 50 rozsudků z daného soudu bylo zjištěno, že ne v každém případě řízení pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu bylo provedeno konfirmační vyšetření – toxikologie provedena hmotnostní spektrometrií – ale pouze imunochemické, které je orientační, jsem získala odpověď, že pro ni jsou rozhodující hodnoty ze znaleckého posudku doktora Švarce z Psychiatrické nemocnice. Rozhovor je zaznamenán v příloze práce v tabulce 5 – Rozhovor č. 1 – otázky č. 3a 4. V poslední otázce rozhovoru jsem přešla k tématu možné změny v legislativě. Paní soudkyně by uvítala nulovou toleranci pro všechny návykové látky nebo případně legislativně podložené hodnoty účinných látek, které by znamenaly, že řidič byl ve stavu vylučujícím způsobilost. Rozhovor je znázorněn v tabulce 7 – Rozhovor č. 1 – otázka č.7

Rozhovor č. 2

Na následující rozhovor jsem byla domluvená s paní soudkyní na tentýž den, hned po ukončení rozhovoru s předešlou soudkyní. Rozhovor probíhal tedy také 4. 4. od 8:20 do 8:35 hodin. Zde byla paní soudkyně v časovém presu a nebylo tedy možné pokládat doplňující otázky. Tento rozhovor byl nejkratší, trval jen 15 minut. Opět se odehrával v prostoru „kavárničky“ soudu. Paní soudkyně rovněž souhlasila s přímým citováním v mé práci, ale nesouhlasila s audiozáznamem. Opět jsem tedy byla odkázána rozhovor zaznamenávat na papír s předem připravenými otázkami.

Paní soudkyně se věnuje trestným činům v dopravě a měsíčně soudí 10–15 případů, nedokáže říct přesné číslo, neboť je to každý měsíc jiné. Ve věcech se rozhoduje většinou trestním příkazem, a pokud obžalovaný podá odvolání, je provedeno hlavní líčení s dokazováním. Pokud se rozhodne na základě trestního příkazu, staví jej na základě důkazů uvedených ve spisu. Informace z rozhovoru jsou v tabulce 8 – Rozhovor č. 2 – otázky č. 1 a 2 v příloze práce.

Paní soudkyně uvádí jako nejčastější trest zákaz řízení, dále ukládá trest peněžitý, tak aby byl pro obžalovaného citelný.

K otázce limitních hodnot dle nařízení vlády č. 41/2014 Sb., při kterých je řidič považován za ovlivněného takovou látkou, se paní soudkyně nijak zvláště nevyjádřila, neboť s těmito hodnotami nepracuje, jsou přestupkové. Přesto zmínila důležitý fakt, že by uvítala hodnoty hladiny návykových látek, které by udávaly stav vylučující způsobilost. Tabulka se záznamem rozhovoru je v příloze práce s označením tabulka 9 – Rozhovor č. 2 – otázka č. 3 a 4. Na otázku, jaký má názor na řidiče ve stavu vylučujícím způsobilost, odpověděla, že na ně nahlíží jako na řidiče, kteří provádějí velmi nebezpečnou formu činnosti.

K otázce, zda se v této věci vzdělává, odpověděla, že se pravidelně účastní školení od Justiční akademie s odborníky v daných oborech.

Na předposlední otázku odpověděla, že bez důkladného vyšetření krve by nesoudila, eventuálně by to bylo možné jen u alkoholu, kde je stanovena hodnota 1 promile. Tento rozhovor je popsán v tabulce 10 – Rozhovor č. 2 – otázka č. 5 a 6 v příloze práce.

Zde je pro účely práce velmi významná odpověď na poslední otázku z interview, na možnost úpravy legislativy (kdyby to bylo možné). Paní soudkyně by uvítala přesné určení účinných látek v krvi řidiče, které by stanovilo stav vylučující způsobilost. Tento rozhovor je zaznamenán v tabulce 11 – Rozhovor č. 2 – otázka č. 7 v příloze práce.

Rozhovor č. 3

Třetí rozhovor po předchozí emailové domluvě probíhal dne 6. 4. v čase od 16:38 do 17:03 hodin. Na rozhovor byl vymezený čas 30 minut paní soudkyní, ale nakonec proběhl během 25 minut. I zde paní soudkyně dostala informovaný souhlas, ani zde mi nebyl povolen audiozáznam, ale přímé citování mi umožněno bylo. Paní soudkyně se věnuje trestným činům v dopravě a měsíčně má přibližně 20 případů. Z tohoto počtu se přibližně u 2/3 rozhoduje u hlavního líčení, trestní příkaz je dán u 1/3 obžalovaných. Jako důkazní materiál používá výsledky, výpovědi policie, znalecké posudky, listinné důkazy – lékařská vyšetření.

Dokazování u hlavního líčení v případě, že řidič byl ovlivněn jinou návykovou látkou než alkoholem, má k dispozici v 90 % znalecký posudek toxikologa, ve zbylých 10 % dle jejích slov není třeba, neboť hladiny jsou natolik vysoké, že je zcela zřejmé, že byl řidič ve stavu vylučujícím způsobilost. Spíše uvítá znalecký posudek z oboru psychiatrie, díky kterému se rozhodne o trestu. Chce mít vždy podložené, zda je řidič závislý na návykových látkách. Rozhovor je uveden v příloze práce s označením tabulka 12 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 1 a 2.

Paní soudkyně jako trest vždy zvažuje zákaz činnosti, tedy zákaz řízení, poté podmíněný trest odnětí svobody a někdy i peněžitý trest.

Na otázku, zda ukládá i jiné tresty, odpověděla, že ukládá někdy i podmíněný trest odnětí svobody s dohledem, kdy Probační a mediační služba obžalovanému zajistí povinné docházení do speciálních programů pro řidiče. Výjimečně ukládá i ochranné léčení, ale v takovém případě musí být obžalovaný k léčbě motivován, jinak v tom nevidí smysl. Na mou dodatečnou otázku, zda ví o nějakém rehabilitačním programu, který by řidičům mohla s Probační a mediační službou uložit, odpověděla, že v současnosti žádný neprobíhá.

Dle vlastního zjišťování minimálně Akademie dopravního vzdělávání pořádá jak skupinové, tak individuální lekce pro řidiče po spáchání nehody, ale i pro řidiče, kteří řídili pod vlivem návykové látky.

K nadlimitním hodnotám dle nařízení vlády č. 41/2014 Sb. se vyjádřila tak, že se jedná o limitní hodnoty pro přestupek, a ne pro trestný čin. Pro zjištění, zda byl řidič ve stavu vylučujícím způsobilost, užívá znalecký posudek doktora Švarce z Psychiatrické nemocnice Bohnice, který ve svém posudku sestavil limitní hodnoty pro tento stav. Soudkyně by uvítala hodnoty pevně dané v legislativě, aby se ušetřil čas, peníze, ale i práce soudů. Rozhovor je v příloze práce v tabulce 13 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 3 a 4

Na řidiče ve stavu vylučujícím způsobilost vlivem návykové látky nahlíží jako na lidi, kteří páchají trestnou činností. Tvrdí, že stejně jako se nemá krást, nemá se řídit pod vlivem. Paní soudkyně zde ještě vyřkla zajímavou myšlenku, domnívá se, že by mnozí mladí žadatelé o řidičský průkaz neprošli toxikologickým rozbořem krve.

Na šestou otázku paní soudkyně odpověděla, že pravidelně navštěvuje školení/přednášky Justiční akademie, kde jsou odborníci k danému tématu. Naposledy se účastnila přednášky paní Balíkové, odbornice v toxikologii.

Na otázku, na základě jakých toxikologických testů se soud rozhoduje, odpověděla výstižně, že na základě hmotnostní spektrometrie, tedy na správné, konfirmační metodě. Rozhovor je uvedený v příloze práce v tabulce 14 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 5 a 6

Stejně jako u dvou předchozích rozhovorů by i tato soudkyně uvítala, kdyby se odborná veřejnost shodla na koncentracích NL, při jejichž dosažení by byl řidič ve stavu vylučujícím způsobilost, i když si je plně vědoma, že toto není lehká otázka, neboť na každého NL působí odlišně. Textový záznam je v tabulce 15 – Rozhovor č.3–otázka č.7.

Rozhovor č. 4

Poslední ze čtyř rozhovorů probíhal taktéž jako u první dvojice rozhovorů v návaznosti, tedy po skončení prvního začal rozhovor druhý – zde čtvrtý. Probíhal dne 6. 4. v čase od 17:10 do 17:30 hodin v místě „kavárničky“, kde jsme nebyli ničím rušeni. Toto místo se mi opravdu jevilo jako ideální místo pro rozhovor. Poslední rozhovor trval 20 minut, rovněž z důvodu časové tísně soudkyně.

Paní soudkyně se věnuje trestným činům v dopravě v počtu přibližně 25 případů měsíčně. U většiny případů rozhodne trestním příkazem a u 1/3 dochází k hlavnímu líčení s dokazováním. Dokazování probíhá na základě znaleckého posudku z oboru toxikologie, který je přibližně u 1/3 obžalovaných proveden. Toxikologický rozbor se provádí u těch řidičů, u kterých je hladina nerozhodná, není nijak závratná, aby bylo zřejmé, že byl řidič

ve stavu vylučujícím způsobilost. I zde se paní soudkyně řídí znaleckým posudkem doktora Švarce z Psychiatrické nemocnice Bohnice, přesto má rozhodovací slovo toxikolog. Rozhovor je znázorněn v tabulce 16 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 1 a 2 v příloze práce.

Paní soudkyně ukládá zákaz řízení jako nejvhodnější trest. Pokud řidiči řídili ve stavu vylučujícím způsobilost opakovaně, ukládá vždy podmíněné odsouzení s podmínkou s dohledem Probační a mediační služby.

K limitním hodnotám dle nařízení vlády č. 41/2014 Sb., při kterých je řidič považován za ovlivněného takovou návykovou látkou, se nijak zvlášť nevyjádřila. Rozhovor je uveden v příloze práce v tabulce 17 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 3 a 4

Soudkyně uvádí, že každý, kdo řídí ve stavu vylučujícím způsobilost, provádí nezodpovědný a ohrožující delikt, kdy mnohdy může dojít i k závažné dopravní nehodě, kterou řidič nemůže předpokládat kvůli zhoršeným reakcím.

V otázce, jestli se soudkyně vzdělává ve věci toxikologického vyšetřování, odpověděla, že ano, má mnoho školení, dokonce poslední probíhalo v Kroměříži, kde byli jak odborníci z toxikologie, tak i odborníci z oboru dopravy. Další školení pořádá Justiční akademie.

Na předposlední otázku zabývající se problematikou orientační × konfirmační detekce mi paní soudkyně řekla, že jí v případě enormně vysokých hodnot získaných orientační detekcí stačí spolu s výpovědí policistů toto k rozhodnutí o stavu vylučujícím způsobilost a není nutné provádět drahou hmotnostní spektrometrii. Rozhovor je popsán v příloze práce v tabulce 18 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 4 a 6.

Na poslední otázku vztahující se k možnosti úpravy legislativy paní soudkyně odpověděla, že by uvítala v legislativě ukotvené, pevně stanovené limitní hodnoty u návykových látek, které by znamenaly, že byl řidič ve stavu vylučujícím způsobilost. Nebo by stanovila nulovou toleranci pro všechny návykové látky. Záznam odpovědi na poslední otázku je v příloze práce v tabulce 19 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 7.

11.3 Shrnutí poznatků z provedených rozhovorů

Tento kvalitativně orientovaný výzkum se zaměřil na průběh soudních procesů, dokazování, detekci návykových látek a s tím spojenou legislativní problematiku.

Všechny čtyři dotazované soudkyně, s nimiž byl proveden rozhovor, na první otázku, zda se věnují trestným činům v dopravě, odpověděly ano. Přibližně řeší 20 případů trestných činů v dopravě měsíčně.

V otázce rozhodování se ve věcech pouze trestním příkazem odpověděly respondentky odlišně. První soudkyně udává, že 1/2 případů nabyla právní moci trestním příkazem. Druhá soudkyně uvedla, že 3/4 případů nabyly právní moci trestním příkazem. Třetí soudkyně udává, že ve všech případech se rozhoduje až u hlavního líčení s dokazováním. Čtvrtá odpověděla, že přibližně 2/3 případů nabydou právní moci trestním příkazem.

U druhé otázky, na základě jakých důkazů staví trestní příkaz/hlavní líčení, první soudkyně odpověděla, že u alkoholu při dosažení 1 promile, u jiných NL dle chromatografie, dále i na základě pouze dechové zkoušky, výpovědi svědků/policistů. Dalšími možnostmi jsou kamerový záznam, znalecké posudky – i psychiatrické. Druhá soudkyně rozhoduje na základě informací z celého spisu. Třetí soudkyně se rozhoduje podle výsledků, policie, znaleckých posudků, listinných důkazů. Čtvrtá soudkyně dle znaleckých posudků toxikologických, psychiatrických (zde stojí za uvážení, proč uvádí toxikologické/psychiatrické posudky, když dle jejích slov jsou tyto posudky pouze u 1/3 případů).

Třetí otázka se zabývala typem trestu pro řidiče. V této otázce se všechny čtyři dotazované soudkyně shodly, že nejvhodnější je zákaz činnosti, tedy řízení dopravního prostředku. Soudkyně druhá a třetí ještě často ukládají peněžitý trest. První, třetí a čtvrtá soudkyně se shodly, že často v těchto případech ukládají podmíněný trest odnětí svobody s dohledem Probační a mediační služby. Tři ze čtyř soudkyň tedy zvažují v rozsudcích dohled nad obžalovaným.

Čtvrtá otázka se zabývala stanovením limitních hodnot dle nařízení vlády č. 41/2014 Sb., při kterých je řidič ovlivněn NL. První soudkyně se domnívala, že se jedná o hodnoty, dle kterých se řídí soudy na Moravě, kdy na základě dosažení těchto hodnot vydávají trestní příkaz. Druhá soudkyně se k hodnotám nechtěla vyjádřit. Třetí vhodně uvedla, že se jedná o přestupkové hodnoty, se kterými se nesetkává, ale že by uvítala zpracování limitních hodnot pro trestný čin odborníky. Čtvrtá soudkyně podobně jako třetí uvedla, že se s přestupkovými hodnotami nesetkává.

Pátá otázka měla zjistit názor soudců na řidiče ve stavu vylučujícím způsobilost. Všechny tři respondentky se shodly, že řidiči jsou pachatelé trestné činnosti, která je velmi nebezpečná. Soudkyně třetí zde navrhla zajímavou otázku týkající se toxikologického rozboru krve u žadatelů o řidičské oprávnění.

Otázka číslo šest má objasnit znalosti soudců v oboru toxikologie. Ptala jsem se, zda jsou v tomto ohledu nějak vzdělávány. Všechny čtyři soudkyně uvedly,

že se pravidelně účastní školení/přednášek, které pořádá Justiční akademie, některé navštěvují i semináře na Klinice adiktologie.

Podotázka k tématu toxikologického rozboru krve zjišťovala, proč se soud (dle mého vlastního výzkumu na rozsudcích z daného soudu) rozhoduje v mnohých případech pouze na základě orientačního imunochemického vyšetření krve, když je legislativně upravená povinnost konfirmační metody, tedy hmotnostní spektrometrie. První soudkyně odpověděla, že stačí základní imunochemické vyšetření a dále se rozhodne dle znaleckého posudku doktora Švarce z Psychiatrické nemocnice Bohnice. Druhá soudkyně uvádí, že je vždy provedena konfirmační detekce návykové látky (alkohol je výjimka). Třetí soudkyně taktéž tvrdí, že toxikolog vždy provádí konfirmační metodu, tedy hmotnostní spektrometrii. Čtvrtá soudkyně uvedla, že konfirmační metoda je provedena pouze u případů, kdy je nerozhodná hladina mezi přestupkem a trestným činem. V případě, že orientační detekce projeví enormní hladiny návykové látky, konfirmační metoda již není nutná. Z těchto informací vyplývá, že 2 soudkyně postupují vždy správně, tedy pracují s informacemi podloženými konfirmační analýzou (hmotnostní spektrometrií). A dvě soudkyně nevhodně rozhodují dle orientačních detekcí.

Na poslední otázku, jak by upravily legislativu vztahující se k problematice řízení ve stavu vylučujícím způsobilost, všechny soudkyně odpověděly, že by ideální, stejně jako je stanoveno množství návykové látky pro přestupek, byly i hladiny pro trestný čin, tedy pro stav vylučující způsobilost, i když jsou si vědomy, že návykové látky na každého působí jinak. Soudkyně, s nimiž byl prováděn první a čtvrtý rozhovor, uvádějí, že by bylo vhodné mít buď absolutní nulovou toleranci k návykovým látkám, nebo přesně stanovené limity, které zatím neexistují. Čtvrtá soudkyně ještě uvádí, že stanovení přesných hodnot obsahu návykové látky v krvi pro spáchání trestného činu řízení ve stavu vylučujícím způsobilost, by jejich práci ulehčilo, neboť by se proces urychlil a nebylo by nutné individuální dokazování. Navíc by se na vyšetřování (detekci) i ušetřilo.

Z tohoto plyne, jak uvedla soudkyně třetí, že by bylo vhodné, aby se odborná veřejnost shodla na takových hodnotách, kdy je člověk po požití návykové látky ve stavu vylučujícím způsobilost.

12 Diskuse a závěry

V rámci této diplomové práce proběhl výzkum zaměřený na trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky v dopravě. Studie a odborné články, použité při tvorbě této práce se shodují, že řidiči pod vlivem návykové látky jsou vážným sociálním problémem. Tato práce je zaměřena na problematiku rozhodovací praxe soudů a je zacílena na obžalované ze spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, kteří tento čin spáchali na území Prahy. Výzkum byl zaměřen na Obvodní soud pro Prahu 2, který se specializuje na věci v dopravě. Prvotně proběhla analýza dokumnetů – 50 rozsudků od daného soudu a následně 4 rozhovory se soudci z daného soudu. Jak bylo zmíněno výše, z oslovených 32 soudců mi na žádost rozhovoru kladně vyšli vstříc 4 soudci. Dá se předpokládat, že takto malý počet soudců pro rozhovory byl způsoben časovým nedostatkem a vytížeností soudců.

Co se týče výzkumné části práce, ta je tvořena dvěma částmi – analýzou dat získaných z 50 rozsudků vynesných Obvodním soudem pro Prahu 2 a analýzou čtyř rozhovorů se soudci daného soudu. Toto téma je v současnosti velmi aktuální amohlo by přinést podněty, kterými by budoucí výzkumy tohoto tématu mohly zabývat.

První výzkumná otázka si kladla za cíl zjistit, zda u obžalovaných za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky byla zaznamenána recidiva činu. Během analýzy rozsudků bylo zjištěno, že z 50 obviněných řidičů byli v minulosti stíháni za stejný trestný čin 2 řidiči (4 %). Jeden z těchto řidičů byl potrestán 4 měsíci nepodmíněného odsouzení a druhý řidič 18 měsíci zákazu řízení. Dle vlastního uvážení považuji nepodmíněný trest odnětí svobody za adekvátní trest. Soudkyně, s nimiž byly provedeny čtyři rozhovory, však tvrdily, že řidičům s opakující se trestnou činností ukládají podmíněné odnětí svobody s dohledem, kdy Probační a mediační služba zajistí další práci s obžalovaným. Je otázkou, proč u daných dvou recidivistů nebyl tento trest použit. Stejně tak zvažuji, proč dokonce ani v jednom z 50 rozsudků takový trest zvážen nebyl, přestože se domnívám, že v případě trestného činu dle § 274 by bylo toto potrestání namístě.

Druhá výzkumná otázka měla zjistit, jaká je délka zákazu řízení, jako forma trestu v případě spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Z 50 obžalovaných tento trest zákazu řízení připadl na 47 obžalovaných. Nejdelší dobu 60 měsíců zákazu řízení motorových vozidel měli 2 obžalovaní. První z nich je muž a rozsudek je datován k 7. 1. 2014, tento muž spáchal dopravní nehodu pod vlivem návykové látky alkoholu v množství 1,15 g/ml. V minulosti nebyl trestán. Soud rozhodl o jeho vině a potrestal ho 60

měsíci zákazu řízení a 10 měsíci nepodmíněného odnětí svobody. Druhý obžalovaný s 60 měsíci zákazu řízení dopravní nehodu nespáchal, ani nebyl trestán v minulosti. Tento obžalovaný v době spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky měl v krvi 436 ng/ml. Nejkratší doba zákazu řízení byla 12 měsíců a takto bylo potrestáno 6 obžalovaných.

Třetí výzkumná otázka měla za cíl zjistit, zda-li soud ukládá v rozsudcích ochrannou léčbu/rehabilitační programy. Na základě analýzy rozsudků jsem nedošla k závěru, že by soud ukládal podmínku s dohledem Probační a mediační služby, která by zajistila již zmíněné docházení do léčebného programu (ústavního či ambulantního). Na základě analýzy rozhovorů se soudci ale vyšlo najevo, že soudci v případě aktuálně probíhajícího rehabilitačního programu u recivujících pachatelů takový program ukládají v trestu podmíněného odsouzení s dohledem Probační a mediační služby.

Čtvrtá výzkumná otázka je, které typy testů prováděných laboratorně při posouzení přítomnosti návykových látek v krvi (imunochemické orientační nebo hmotnostní spektrometrie s plynovou chromatografií jako konfirmační metoda) převažují? Na tuto otázku jsem se zaměřila jak v rozsudcích, tak i rozhovorech se soudci. Dle analýzy rozsudků bylo pachatelů trestné činnosti ohrožení pod vlivem návykové látky jiné než alkoholu 16. Z těchto 16 pachatelů byla konfirmační metodou hmotnostní spektrometrie s plynovou chromatografií použita u 7 pachatelů (44 %). U 9 (56 %) pachatelů soud rozhodl na základě imunochemické detekce a dalších důkazních materiálů. Touto otázkou jsem se již zabývala i v rozhovorech. Ze čtyř provedených rozhovorů ve dvou rozhovorech soudkyně tvrdily, že konfirmační metoda hmotnostní spektrometrie je nutná vždy. Další soudkyně uvádí, že stačí orientační imunochemická detekce a dále se řídí posudkem doktora Švarce z psychiatrické nemocnice Bohnice. Čtvrtá soudkyně uvedla, že konfirmační metody se provádí jen tam, kde je hranice mezi přestupkem a trestným činem.

Pátá výzkumná otázka měla zjistit, jakou legislativní úpravu by soudci uvítali? Touto otázkou jsem se již zabývala jen v rozhovorech, všechny soudkyně odpověděly, že by bylo ideální, stejně jako je stanoveno množství návykové látky pro přestupek, kdyby byly i hladiny pro trestný čin, tedy pro stav vylučující způsobilost. Já se domnívám, že by přesně stanovené hodnoty pro stav vylučující způsobilost byly velkou výhodou v legislativě. Nejen že by se ulevilo soudcům s časovou vytížeností, ale ušetřilo by se i za náročné laboratorní testy. A především by bylo jasně stanoveno pravidlo, které by bylo ukotveno v zákoně a soud by tak nemohl být napaden, že se rozhodl špatně. Celý proces by byl mnohem jednodušší. Problém je, že každá návyková látka – dokonce i alkohol, na

každého působí trochu jinak a je tedy velmi obtížné stanovit limitní hranice, kde by byla osoba ve stavu vylučujícím způsobilost.

Na základě výzkumu došlo ke zjištění, že soudkyně považují při své rozhodovací praxi za dostatečné, když mají k dispozici z toxikologického rozboru krve pouze imunochemický rozbor, který je pouze orientační, namísto podstatně důležitějšího rozboru krve konfirmační metodou hmotnostní spektrometrie s plynovou chromatografií. Dále je pro mě zarážející informace, že se soudci v případě nálezů návykové látky rozhodují dle znaleckého posudku doktora Švarce z Psychiatrické nemocnice Bohnice namísto toho, aby každý případ individuálně dokazovali (např. znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví – psychiatrie), přestože byl na Obvodní soud pro Prahu 2 zaslán dopis od předsedy trestního kolegia Nejvyššího soudu JUDr. Františka Púryho, Ph.D., který je obsažen v příloze práce. V dopisu je jasně uvedeno: „... znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, určí, zda a jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení motorového vozidla“. Domnívám se, že soud opomíjí tento důležitý fakt, neboť soudní znalec z oboru psychiatrie určil, do jaké míry byl pachatel ovlivněn návykovou látkou jinou než alkoholem pouze u 3 pachatelů z 16. To znamená, že soud se u 13 případů rozhodl na základě jiných důkazů než právě posudku znalce z oboru psychiatrie.

Přestože zkoumaný soubor nebyl rozsáhlý a nelze získané výsledky interpretovat pro celou populaci, myslím si, že závěry z práce vyplývající jsou podstatné. Důležité informace vyplývají i z rozhovorů se soudkyněmi z Obvodního soudu pro Prahu 2., neboť si jsem jistá, že se jedná o velmi aktuální téma, které je potřeba řešit.

V rámci výzkumu a pátrání po užitečných informacích jsem kontaktovala Policii ČR s otázkou, zda-li by mi poskytli statistické údaje provedených namátkových dopravních kontrol v roce 2014 a provedených orientačních vyšetření přístrojem Dräger na přítomnost alkoholu. Odpověď byla, že Policie si neeviduje tyto náátkové kontroly a tedy statistika neexistuje. Zde mě napadá otázka, jak mohou řešit trendové křivky?

V médiích se téměř denně objevují zprávy, ve kterých hraje hlavní roli návyková látka a problém v dopravě, ať se jedná o dopravní nehodu, ujíždějícího řidiče, hlídkou dopravní policie namátkově zastaveného řidiče pod vlivem návykové látky nebo usmrčené osoby na přechodu pro chodce. Tyto zprávy si nekladou za cíl pohoršovat takovéto řidiče, měly by především varovat před nezodpovědným chováním a být jakousi prevencí před těmito událostmi. Takovéto chování řidičů pod vlivem návykových látek je právem společností odsouzeno, je opravdu bezohledné. Studie uvedené v textu (viz Druid) se shodují, že rehabilitační programy způsobují ve světě až 50% snížení recidivy. Účastníci

kurzu si odnášejí povědomí o první pomoci, prohloubí svoji znalost a zlepší své postoje k řízení a oddělování návykových látek (Schulze, 2012). Domnívám se tedy, že pokud řidič opakuje trestnou činnost dle § 274 TZ, měl by soud ukládat podmíněné tresty s dohledem, kdy by Probační a mediační služba stanovila povinnost rehabilitačního programu pro takové řidiče. Případně pokud by měl řidič hlubší problém s užíváním návykových látek, bylo by vhodné ukládat častěji ambulantní docházení k odborníkovi (lékař psychiatr, psycholog, adiktolog), v případě závislosti samozřejmě léčbu ústavní.

Snad jedním z řešení tak závažného problému v České republice, jako jsou návykové látky v dopravě, je do budoucna návrh změny v zákoně 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, v jehož aktuální novelizaci se se zařazením rehabilitačních programů počítá. V dubnu roku 2016 Ministerstvo dopravy představilo návrh na úpravu tohoto zákona, který upravuje pro řidiče, kteří se v průběhu šesti let podruhé „vybodovali“, povinnost rehabilitačního kurzu. Takoví řidiči se evidentně opakovaně dopouští porušování pravidel silničního provozu a je zřejmé, že ukládané sankce nevedly ke změně chování. Proto se navrhuje pracovat s řidičem hlouběji, zjistit příčinu špatného chování a odstranit nevhodné řidičské návyky. Cílem těchto rehabilitačních kurzů je preventivní výchova řidičů, s kterými se pracuje individuálně na nápravě. Ministerstvo dopravy má návrh zákona legislativně připravený, i tak návrh na změnu čeká celý legislativní proces, kdy Parlament bude o návrhu v několika stupních jednat a dělat v něm změny. Délka legislativního procesu závisí na Parlamentu, ale bude trvat nejméně několik měsíců (www.mdcz.cz).

V případě schválení novely zákona očekávám, že řidiči budou odpovědnější ve svém chování v dopravě. Očekávám tak v budoucnosti menší zatížení soudů z důvodů snížení recidivy u řidičů opakovaně páchajících trestnou činností. Domnívám se, že tato legislativní úprava je jedním z hlavních klíčů k řešení snížení výskytu řidičů pod vlivem návykových látek v silniční dopravě.

13 Použitá literatura a zdroje

- Abstinent Zdeněk. (2017). *Aneb, kariéra alkoholika*. [online] [cit. 2017-08-03]. Retrieved from <http://www.abstinent.websnadno.cz/O-autorovi.html>.
- Asociace nestátních organizací. (2012). *Řízení pod vlivem. Řízení pod vlivem návykové látky*. [online] [cit. 2016-08-15]. Retrieved from <http://poradna.asociace.org/pravni-informace/rizeni-pod-vlivem/>.
- Baliková, M., & Valenta, V. (2002). *Výskyt drog v silniční dopravě – toxikologické důkazy*. Praha: NPDC.
- Bartl, G., Assailly, J.-P., Chatenet, F., Hatakka, M., Keskinen, E., & Willmes-Lenz, G. (2002). *EU-project „Andrea“ – Analysis of driver rehabilitation programmes. Kuratorium für Verkehrssicherheit*. [online] [cit. 2016-08-11]. Retrieved from http://www.kfv.at/fileadmin/webcontent/Publikationen_englisch/ANDREA-FinalReport.pdf.
- Bartlová, E. (1997). *Odvěkání kouření*. Praha: Státní zdravotní ústav.
- Beneš, J., Jiráček, D., & Vítek, F. (2015). *Základy lékařské fyziky*. Praha: Univerzita Karlova.
- Blažejovský, M. (2015). *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer.
- Blažejovský, M., Pavlíček, K., & Zámek, D. (2008). *Drogy v silniční dopravě*. Praha: PA ČR.
- Centrum dopravního výzkumu. (2015). *Závěrečná zpráva projektu REPADO VG20102015047*. Brno: CDV.
- Český statistický úřad. (2016). *Počet obyvatel v obcích*. [online] [cit. 2016-01-12]. Retrieved from <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>.
- Dopravní přestupky, s. r. o. (2016). *Zadržení řidičského průkazu* [online] [cit. 2016-14-08]. Retrieved from <http://www.dopravni-pravo.cz/dopravni-kontrola/zadrzeni-ridicskeho-prukazu/>.
- Disman, M. (2002). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum
- EMCDDA. (2012). *Driving under the influence of drugs, alcohol and medicines in Europe – findings from the DRUID project*. [online] [cit. 2016-01-06]. Retrieved from http://www.lindgrove.com/files/ke_stazeni/driving-under-the-influence-of-drugs-alcohol-and-medicines.pdf.
- Evropská komise. (2015). *Doprava – bezpečnost silničního provozu*. [online] [cit. 2016-2-12]. Retrieved from http://ec.europa.eu/transport/road_safety/going_abroad/ireland/alcohol_limits_cs.htm
- Ferguson, M., Schonfeld, C., & Sheehan, M. (2001). *The impact of the “under the limit” drink driving program on the lifestyle and behaviour of offenders. Road Safety Research Report CR 187*, Centre for Accident Research and Road Safety, Queensland University of Technology.

- Goláš, L. (2007). *Vliv kouření na morfologii a funkci kardiovaskulárního aparátu*. Interní medicína. 9(9), 386–388. [online] [cit. 2016-01-12]. Retrieved from <http://www.internimedicina.cz/pdfs/int/2007/09/06.pdf>.
- Gřivna, T., Scheinost, M., & Zoubková, I. (2015). *Kriminologie 4. – aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer.
- Habrová, V., Voříšek, V., & Černíková, B. (2009). *Výhody, nevýhody a úskalí imunochemických analytických metod v toxikologické praxi*, 233–238. [online] [cit. 2016-03-30]. Retrieved from <http://www.cskb.cz/res/file/KBM-pdf/2009/4-09/KBM-4-09-Habrdova-233.pdf>.
- Hampl, K. (2002). *Sborník ze semináře grantového úkolu G-004*. Praha: Policejní akademie ČR.
- Hampl, K. (2009). *Některé komplikace substituční léčby*. [online] [cit. 2017-08-02]. Retrieved from http://www.adiktologickakonference.cz/wp/wp--content/uploads/04_Hampl_text.pdf.
- Himmelreich, A. (1998). *Verkehrstherapie – kurz oder lang?* In K. Himmelreich (Ed.). *Jahrbuch Verkehrsrecht 1998* (175–217). Düsseldorf: Werner- Verlag.
- Hirt, M., Vorel, F. et al. (2016). *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Hosák, L., Hrdlička, M., & Libiger, J. et al. (2015). *Psychiatrie a pedopsychiatrie*. Praha: Karolinum.
- Jelínek, J. (2013). *Trestní právo procesní*. Praha: Leges.
- Jelínek, J. et al. (2009) *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. Praha: Leges.
- Jelínek, J. et al. (2016). *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část* (5th ed.). Praha: Leges.
- Kalina, K. (2015). *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Kovalčíková, D., & Štändera, J. (2011). *Zákon o provozu na pozemních komunikacích – komentář*. Praha: C. H. Beck.
- Krejčí, J. (2011). *Kvalita výběrových šetření a standardy v sociálním výzkumu*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Kučerová, H. (2008). *Zákon o silničním provozu*. Praha: Leges.
- Kučerová, H. (2011). *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou a předpisy související* (2nd. ed.). Praha: Leges.
- Kučerová, H. (2016). *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou a předpisy související* (3th. ed.). Praha: Leges.
- Kuchta, J., & Válková, H. et al. (2005). *Zásady kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck.
- Kvapilová, H., & Dogoši, M. (2007). *Soudní lékařství pro právníky*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o.

LT Sezam, s. r. o. (2016). Drogové testy. *Drugwipe*. [online] [cit. 2016-03-08]. Retrieved from <http://www.drogovetesty.cz/119-drugwipe.html>.

MD ČR. (2013). Důvodová zpráva k zákonu č. 233/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů. In ASPI.

MD ČR. (2016a). *Počet registrovaných řidičů*. In Ministerstvo dopravy [online] [cit. 2016-22-04]. Retrieved from <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1D82D853-42F0-4580-9898-496E448E444C/0/KPocetregistrovanychridicu20061212.pdf>.

MD ČR. (2016b). *Potřebujeme přehlednější bodový systém a účinné sankce pro piráty silnic, souhlasí odborníci*. In Ministerstvo dopravy [online] [cit. 2016-01-12]. Retrieved from <https://www.mdcz.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Potrebujeme-prehlednejsi-bodovy-system-a-ucinne-sa?returl=/Vyhledavani?searchtext=bodov%C3%A9%20hodnocen%C3%AD%20n%C3%A1vykov%C3%A9%20l%C3%A1tky%26searchmode=allwords%26aliaspath=/Vyhledavani>.

MD ČR. (2016c). Zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, byl novelizován zákonem č. 48/2016 Sb. In *Ibesip*. [online] [cit. 2016-02-12]. Retrieved from <http://www.ibesip.cz/data/web/novela-361-web.pdf>.

MD ČR. (2016). Média a tiskové zprávy. In Ministerstvo dopravy [online] [cit. 2017-04-18]. <https://www.mdcz.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Potrebujeme-prehlednejsi-bodovy-system-a-ucinne-sa?returl=/Vyhledavani?searchtext=rehabilita%C4%8Dn%C3%AD%20kurzy%26searchmode=allwords%26aliaspath=/Vyhledavani>

MD ČR. (2017). Vyhláška č. 277/2004 Sb., o zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel s podmínkou a náležitosti lékařského potvrzení osvědčujícího zdravotní důvody, pro něž se za jízdy nelze na sedadle motorového vozidla připoutat bezpečnostním pásem (vyhláška o zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel. In Ministerstvo dopravy [online] [cit. 2017-04-19]. Retrieved from <https://www.mdcz.cz/Dokumenty/Silnicni-doprava/Ridicke-prukazy,Autoskoly/Potvrzeni-zdravotni-zpusobilosti-k-rizeni-motorovy?returl=/Dokumenty/Silnicni-doprava/Ridicke-prukazy,Autoskoly>

MDS ČR. (2016). Vyhláška č. 75/2016 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 31/2001 Sb., o řidičských průkazech a o registru řidičů, ve znění pozdějších předpisů. In Sbírka zákonů. [online] [cit. 2016-08-15]. Retrieved from <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqge3f6nznvfuya>.

MDS ČR. (2016). Vyhláška č. 75/2016 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 31/2001 Sb., o řidičských průkazech a o registru řidičů, ve znění pozdějších předpisů. In Sbírka zákonů. [online] [cit. 2016-08-15]. Retrieved from <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqge3f6nznvfuya>.

MHMP. (2016). Postup při žádosti o vrácení řidičského oprávnění pozbytého v důsledku uložení zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel nebo v důsledku

rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, v průběhu jehož zkušební doby... In Praha.eu – portál hlavního města Prahy. (2016). [online] [cit. 2016-09-08]. Retrieved from http://www.praha.eu/jnp/cz/potrebuji_resit/zivotni_situace/dopravnespravni_cinnosti/register_ridicu/register_ridicu-postup_pri_zadosti_o_vraceni_ridicskeho_1.html.

Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.

MV ČR. (2014). Nařízení vlády č. 41/2014 ze dne 26. 2. 2014 o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou. In Sbírka zákonů. [online] [cit. 2016-08-15]. Retrieved from <https://www.google.com/url?q=http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx%3Ftype%3Dz%26id%3D26842&sa=U&ved=0ahUKEwiQmf-iq-SAURK8AKHYsyBooQFggTMAY&client=internal--uds--cse&usg=AFQjCNFnpsgXocbpSELitRkhNH-rB0UKWQ>.

MV ČR. (2016). Vyhláška č. 76/2016, ze dne 7. března 2016. In *Sbírka zákonů* (1635). [online] [cit. 2016-22-04]. Retrieved from <https://cse.google.com/cse?cx=015489265366623571386:3bwvsailiyy&ie=UTF-8&q=P%C5%99edpis%2076/2016%20Sb.#gsc.tab=0&gsc.q=P%C5%99edpis%2076%2F2016%20Sb.&gsc.page=1>.

MZ ČR. (2006). Metodický pokyn pro postup při laboratorním stanovení alkoholu (etylalkoholu) v krvi. *Věstník Ministerstva zdravotnictví České republiky*, 7, 15. [online] [cit. 2017-22-03]. Retrieved from <http://www.mzcr.cz/Legislativa/Soubor.ashx?souborID=9334&typ=application/pdf&nazev=V%ECstn%EDk>.

MZ ČR. (2012). Metodický pokyn pro postup při toxikologickém vyšetření specifikovaných návykových látek v krvi a/nebo v moči. *Věstník Ministerstva zdravotnictví České republiky*, 9, 2. [online] [cit. 2017-22-03]. Retrieved from <http://www.mzcr.cz/Legislativa/Soubor.ashx?souborID=16404&typ=application/pdf&nazev=ZDRAVOTNICTVI%2009-12.pdf>.

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. (2014). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2013*. Praha: Úřad vlády ČR. Retrieved from <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/VZ-2013.pdf>.

Nařízení vlády č. 41/2014 Sb. (2014). In *Centrum služeb pro silniční dopravu*. [online] [cit. 2016-08-18]. Retrieved from <http://www.cspsd.cz/narizeni-vlady-c-41/2014-sb>.

Nejvyšší soud ČR (2005). Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. června 2005, sp. zn. 5 Tdo 660/2005. In *nsoud.cz*. Retrieved from http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/B2DD343B7DF9AF16C1257A4E00691AB4?openDocument&Highlight=0,.

Nejvyšší soud ČR (2010). Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. května 2010, sp. zn. 8 Tdo 449/2010. In *nsoud.cz*. Retrieved from http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/984AE3798D586DDDC1257A4E006522B8?openDocument&Highlight=0,.

Nejvyšší soud. (1972). Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. září 1972, sp. zn. 2 Tz 6/72.

- Nejvyššího soud. (2000). Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 5 Tz 202/99.
- Nejvyšší soud. (2011). Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. března 2011, sp. zn. 11 Tdo 1491/2010.
- Nejvyšší soud. (2013). Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. listopadu 2013, sp. zn. 4 Tdo 1094/2013.
- Nejvyšší soud. (2015). Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 4 Tdo 975/2015-25.
- Nejvyšší správní soud ČR (2016). Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 12. ledna 2016, sp. zn. 4 As 35/2016. In Judikatury.cz. Retrieved from <http://www.judikatury.cz/document/czb2yug8>.
- Nejvyšší správní soud ČR (2016). Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 16. června 2016, sp. zn. 4 As 35/2016–31. In Judikatury.cz. Retrieved from <http://www.judikatury.cz/document/czb2yug8>.
- Nejvyšší správní soud ČR (2017). Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 19. ledna 2017, sp. zn. 7 As 302/2016-28. In Judikatury.cz. Retrieved from <http://www.judikatury.cz/document/czv5wlvx>.
- Nešpor, K. (2015). Motivace je mnohem důležitější než vůle – zůstat střízlivý. In *Závislost na alkoholu. Prevence a léčba*. [online] [cit. 2016-05-26]. Retrieved from <http://www.alkohol-alkoholismus.info/lecba/lekari/nespor-prim-mudr-karel-nespor-csc/zustat-strizlivy-prim-mudr-karel-nespor-csc/795-motivace-je-mnohem-dulezitejsi-nez-vule-zustat-strizlivy-prim-mudr-karel-nespor-csc.html>.
- Neubauer, J., Sedlačík, M., & Kříž, O. (2012). *Základy statistiky*. Praha: Grada.
- Novotný, O., & Vanduchová, M. et al. (2007). *Trestné právo hmotné* (5th ed.). Praha: ASPI.
- Pavlovský, P. et al. (2012). *Soudní psychiatrie a psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- Policie ČR. (2016). *Statistické údaje – dopravní nehody, trestné činy pod vlivem alkoholu*. [online] [cit. 2016-19-03]. Retrieved from <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-udaje-dopravni-nehody-trestne-ciny-pod-vlivem-alkoholu.aspx>.
- Polišenská, P. et al. (2016). *Musíš znát... Trestní právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Probační a mediační služba ČR. (2016a). *Dohled nad podmíněně odsouzenými*. [online] [cit. 2016-08-15]. Retrieved from <https://www.pmscr.cz/probace-dohled-nad-podminene-odsouzenymi>.
- Probační a mediační služba ČR. (2016b). *Zpráva o realizaci projektu Rozvoj probačních a resocializačních programů – posílení prevence a ochrany společnosti před opakováním trestné činnosti*. Praha: PMS a VS ČR.
- Richterová Těmínová, M. (2008). *Systém péče a jeho složky*. In K. Kalina et al. *Klinická adiktologie* (281). Praha: Grada Publishing.

- Schels, I. (2008). *Excel 2007 – vzorce a funkce*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Schimmer, D. (2017). *Provádění kontrol na alkohol a jiné návykové látky*. 2017 [cit. 2017-01-20]. Dostupné: <http://www.policie.cz/clanek/provadeni-kontrol-na-alkohol-a-jine-navykove-latky.aspx>.
- Schulze, H. (2012). Druid Project. *Final Report: Work performed, main results and recommendations*. [online] [cit. 2016-11-25]. Retrieved from http://www.druid-project.eu/Druid/EN/Dissemination/downloads_and_links/Final_Report.pdf?__blob=publicationFile.
- Silbernagl, S., & Lang, F. (2012). *Atlas patofyziologie*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Straus, J. (2008). *Zkušenosti ze znalecké praxe ve forenzní biomechanice* (13). Praha: Policejní akademie ČR. [online] [cit. 2017-22-03]. Retrieved from <http://www.mvcr.cz/soubor/straus-forenzbiomech-pdf.aspx>.
- Svobodová, A., & Kozák, J. T., (1986). *Mládež a kouření*. Praha: Ústav zdravotní výchovy.
- Šámal, P. (2012). *Trestní zákoník – Komentář*. Praha: C. H. Beck.
- Šámal, P. et al. (2009). *Trestní zákoník*. Praha: C. H. Beck.
- Štefan, J., & Mach, J. (2005). *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Švarc, J. (2014). *Alkohol a drogy při řízení motorového vozidla a posouzení schopnosti je řídit*. *Psychiatrie pro praxi*. 15(3), 129–133. [online] [cit. 2016-09-08]. Retrieved from <http://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2014/03/08.pdf>.
- Trestni-rizeni.com. (2010). *Trestné činy související s řízením motorových vozidel*. [online] [cit. 2016-26-05]. Retrieved from <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/trestne-ciny-souvisejici-s-rizenim-motorovych-vozidel>.
- TrestniZakonik.cz. (2016). *Trestní zákoník*. [online] [cit. 2016-22-04]. Retrieved from <http://www.trestnizakonik.cz/>.
- Vantuch, P. (1988). K trestným činům v silniční dopravě. *Socialistická zákonnost*, 8, 499.
- Vavrinčíková, L. (2012). *Harm reduction a alkohol*. [online] [cit. 2016-26-05]. Retrieved from https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwj06IbDI_jMAhVPF8AKHS2jDHQQFggiMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.adiktologie.cz%2Fcz%2Farticles%2Fdownload%2F5301%2Fimprim-HarmReduct-alkohol-via-03-pdf&usq=AFQjCNHq9Tyc9vFaksM3U54nbNVyIdkCag&bvm=bv.122676328,d.ZGg.
- Vláda ČR. (2014). Nařízení vlády č. 41/2014, o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou. In *Sbírka zákonů České republiky*. Retrieved from

http://aplikace.mvcr.cz/sbirka--zakonu/SearchResult.aspx?q=41/2014&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

Vláda ČR. (2015). Výroční zpráva o drogové situaci v ČR v roce 2015. [online] [cit. 2017-01-25]. Retrieved from <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-o-drogove-situaci-v-cr-v-roce-2014-138068/>.

Vondráčková, P., & Šťastná, L. (2012). Epidemiologie užívání alkoholu ve světě a v ČR: spotřeba, abúzus, závislost, morbidita a mortalita. *Adiktologie*, 12, 114–120.

Vrchní soud v Praze. (1994). Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. dubna 1994, sp. zn. 11 To 46/94.

Walker, I. (2013). *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada Publishing, a. s.

Weinberger, J. (2008). *Vliv některých drog na způsobilost k řízení motorových vozidel a zkušenosti s kontrolami řidičů prováděnými v cizině*. Praha: MV ČR. Policista, 2008(1), 12–13.

Wengraf, T. (2002). *Historicising the socio, theory, and the constant comparative method*. In P. Chamberlayne, M. Rustin, T. Wengraf. (2002). Biography and social exclusions in Europe (309–327). Bristol: The Policy Press.

Zákon č. 361/2000 Sb. (2000). In *Centrum služeb pro silniční dopravu*. [online] [cit. 2016-04-12]. Retrieved from <http://www.cspsd.cz/storage/files/prestupky.pdf>.

Zákon č. 200/1990 Sb. (1990). In *Portál veřejné správy*. [online] [cit. 2016-04-19]. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=38544&nr=200~2F1990~20Sb.&ft=pdf>

Zákon č. 379/2005 Sb. (2005). In *Portál veřejné správy*. [online] [cit. 2016-04-12]. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=379~2F2005&rpp=15#seznam>.

14 Seznam tabulek a grafů

Graf 1 – Procentuální zastoupení mužů a žen v celkovém počtu obžalovaných	70
Graf 2 – Rozdělení rozsudků dle data vynesení po jednotlivých kvartálech roku 2014	71
Graf 3 – Procentuální zastoupení detekovaných návykových látek.....	71
Graf 4 – Naměřené množství návykové látky v krvi pachatelů jednotlivých případů.....	72
Graf 5 – Naměřené množství metamfetaminu v krvi obžalovaných řidičů.....	73
Graf 6 – Naměřené množství metabolitu metamfetaminu-amfetaminu v krvi obžalovaných řidičů.....	74
Graf 7 – Naměřené množství psychoaktivního THC-9 v krvi obžalovaných řidičů v ng/ml	75
Graf 8 – Počet dopravních nehod spáchaných pod vlivem návykové látky v rámci sledovaných rozsudků	75
Graf 9 – Plynová chromatografie provedená u jiných návykových látek než alkoholu.....	77
Graf 10 – Počet případů, u nichž byl proveden znalecký posudek toxikologický.....	78
Graf 11 - Procentuální zastoupení případů, u nichž byl proveden znalecký posudek lékaře psychiatra	
Graf 12 – Délka trestu zákazu činnosti v jednotlivých případech	79
Graf 13 – Trest podmíněného odnětí svobody udělený v rámci sledovaných případů	80
Graf 14 – Délka trestů odnětí svobody udělených v rámci sledovaných případů	80
Graf 15 – Výše peněžitého trestu uděleného ve sledovaných případech	81
Graf 16 – Faktory, jež rozhodly o vině obžalovaného ve sledovaných rozsudcích.....	82
Tabulka 1 – Návykové látky a jejich limitní hodnoty dle nařízení vlády č. 41/2014 Sb. ...	24
Tabulka 2 – Látky detekované prostřednictvím přístroje DrugWipe 5S.....	76
Tabulka 3 – Množství návykové látky zaznamenané pomocí přístroje Dräger.....	76
Tabulka 4 – Rozhovor č. 1 – otázky č. 1 a 2.....	110
Tabulka 5 – Rozhovor č. 1 – otázky č. 3 a 4.....	110
Tabulka 6 – Rozhovor č. 1 – otázky č. 5 a 6.....	111
Tabulka 7 – Rozhovor č. 1 – otázka č. 7	111

Tabulka 8 – Rozhovor č. 2 – otázky č. 1 a 2.....	111
Tabulka 9 – Rozhovor č. 2 – otázka č. 3 a 4.....	112
Tabulka 10 – Rozhovor č. 2 – otázka č. 5 a 6.....	112
Tabulka 11 – Rozhovor č. 2 – otázka č. 7	113
Tabulka 12 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 1 a 2.....	113
Tabulka 13 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 3 a 4.....	113
Tabulka 14 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 5 a 6.....	114
Tabulka 15 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 7	114
Tabulka 16 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 1 a 2.....	115
Tabulka 17 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 3 a 4.....	115
Tabulka 18 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 5 a 6.....	115
Tabulka 19 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 7	116

15 PŘÍLOHY

Příloha 1 – Otázky k rozhovoru + informovaný souhlas

Polostrukturované interview - otázky

Datum a místo rozhovoru:

Čas:

Jméno soudce:

- 1) Ráda bych se hned na úvod zeptala, zdali řešíte trestné činy v dopravě?
 - a. Pokud odpoví ANO – Dokážete odhadnout počet případů měsíčně? Ročně?
 - b. Rozhoduje se ve věcech pouze trestním příkazem, který nabude právní moci?
- 2) Na základě jakých důkazů v případě spáchání trestného činu dle § 274 TZ stavíte trestní příkaz a jak probíhá hlavní líčení, pokud je nařízeno?
- 3) Ráda bych se zeptala, jaký typ trestu uvažujete jako nejvhodnější pro řidiče páchající trestnou činnost, řízení ve stavu vylučujícím způsobilost?
- 4) Jak se stavíte k nadlimitním hodnotám, které stanovilo nařízení vlády 41/2014 Sb., při kterých je řidič považován za ovlivněného NL?
- 5) Jak jako soudce nahlížíte na řidiče ve stavu vylučujícím způsobilost?
- 6) Ráda bych věděla, zda-li jste jakou soudce měl/a speciální vzdělání/kurz směřující k této problematice, uvádám jako příklad toxikologii a vyšetřování vzorků (imunochemické x chromatografické – hmotnostní spektrometrie), případně odkud čerpáte informace k tématu?
 - a. Jak se stavíte k faktu, že metodický pokyn ministerstva zdravotnictví z roku 2012 (č.9), udává, že pro komplexní vyšetření krve/moči je nutné provést konfirmační metodou jako jsou specifické chromatografické metody v kombinaci s hmotnostní spektrometrií, a soud se rozhoduje (dle předchozího výzkumu soudních rozsudků) dle výsledků imunochemických, přestože jsou pouze orientační?
- 7) Kdybyste mohl/a upravit legislativu k této problematice (řízení ve stavu vylučujícím způsobilost), jakým způsobem by to bylo?

Rozhovor č. 1

Datum a čas rozhovoru..... Jméno soudce

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu

Název pracoviště: Klinika adiktologie 1.LF UK a VFN v Praze, Apolinářská 4, 128 00 Praha 2

Informace o studii:

Název práce: Trestné činy v dopravě související s užitím návykových látek

Cíle práce: Hlavním cílem této práce je přiblížit úskali přiměřující současné legislativní úprava dané oblasti, zejména určování stavu vylučujícího způsobilost. Dalším cílem této práce je zmapovat problematiku trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky a následná opatření stanovená soudem při ukládání trestů a jejich vztahu k doporučení rehabilitačních programů, či nějaké z forem léčby problémového/závislostního užívání návykových látek.

Výzkum: Analýzou 50 rozsudků a 5 rozhovorů proběhne výzkumná práce

Já,, jsem byl/a seznámen/a s podstatou a účelem výzkumu, který je součástí diplomové práce "Trestné činy v dopravě související s užitím návykové látky" na katedře Adiktologie na 1.LF UK. Jsem si vědom/a toho, že mohu od účasti na výzkumu kdykoli odstoupit. Moje účast je dobrovolná. Výzkumník prohlašuje, že osobní údaje, které by mohly účastníka výzkumu identifikovat, nebudou nikomu předány a nebudou se vyskytovat v diplomové práci ani jiných referencích.

Osobní údaje a audionahrávky budou zničeny ihned po dosažení účelu výzkumu, ledaže by dal účastník souhlas s uchováním těchto údajů pro případnou následnou longitudinální studii.

Souhlasím s pořízením audiozáznamu z rozhovoru (ano/ne)

Souhlasím s přímým citováním mého projevu v diplomové práci (ano/ne)

Souhlasím s dlouhodobým uchováním mých osobních údajů pro účely případné následné longitudinální studie, aby bylo možné v případě mé účasti na longitudinální studii propojit data s mojí identitou (ano/ne)

Datum

Podpis.....

Příloha 2 – Rozhodnutí soudu

ve věci č. 40 Si 72/2017

Obvodní soud pro Prahu 2

Francouzská 19, 120 00 Praha 2
tel: 1420 221 510 111

sp. zn. 40 Si 72/2017

Marie Hrušková
Bogic Architects
Revoluční 30
110 00 Praha 1

Rozhodnutí

Žádost Marie Hruškové o poskytnutí informace ze dne 2. 2. 2017, kterou se domáhala poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a to poskytnutí rozsudků Obvodního soudu pro Prahu 2 ve věci trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku, a to v počtu 50 rozsudků za rok 2014, a podle ust. § 15 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a podle ust. § 4 písm. a), § 10 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v části značitelosti chráněných informací v textu rozsudku sp. zn. 1 T 175/2012, sp. zn. 1 T 38/2013, sp. zn. 1 T 203/2013, sp. zn. 1 T 78/2014, sp. zn. 2 T 185/2011, sp. zn. 2 T 222/2012, sp. zn. 2 T 55/2013, sp. zn. 2 T 195/2013, sp. zn. 4 T 297/2013, sp. zn. 4 T 69/2014, sp. zn. 4 T 92/2014, sp. zn. 4 T 56/2014, sp. zn. 4 T 55/2014, sp. zn. 4 T 30/2014, sp. zn. 4 T 166/2014, sp. zn. 4 T 123/2014, sp. zn. 4 T 187/2014, sp. zn. 4 T 186/2014, sp. zn. 5 T 263/2013, sp. zn. 5 T 154/2013, sp. zn. 5 T 82/2013, sp. zn. 5 T 260/2013, sp. zn. 5 T 185/2013, sp. zn. 6 T 269/2013, sp. zn. 6 T 161/2014, sp. zn. 6 T 205/2014, sp. zn. 6 T 64/2014, sp. zn. 6 T 150/2014, sp. zn. 6 T 146/2014, sp. zn. 6 T 271/2012, sp. zn. 7 T 116/2012, sp. zn. 8 T 388/2011, sp. zn. 8 T 93/2012, sp. zn. 8 T 229/2013, sp. zn. 8 T 227/2013, sp. zn. 8 T 218/2013, sp. zn. 8 T 202/2013, sp. zn. 8 T 184/2013, sp. zn. 8 T 161/2013, sp. zn. 8 T 141/2013, sp. zn. 8 T 50/2013, sp. zn. 8 T 254/2013, sp. zn. 8 T 210/2014, sp. zn. 8 T 166/2014, sp. zn. 8 T 100/2014, sp. zn. 9 T 391/2011, sp. zn. 9 T 216/2013, sp. zn. 9 T 98/2013, sp. zn. 9 T 292/2013, sp. zn. 9 T 66/2014, spočívající ve jménu a příjmení fyzických osob, datu narození, v údajích o jejich bydlišti či místě pobytu, v údajích o registračních značkách motorových vozidel, v údajích uvedených v evidenční kartě řidiče, v údajích uvedených ve výpisu či opisu z rejstříku trestů, v údajích o zdravotním stavu fyzických osob, v údajích o osobních a majetkových poměrech, a d m ě ě .

O d u v o d ě n ě í :

Povinnému subjektu byla dne 2. 2. 2017 doručena žádost o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., ve které žadatelka požaduje poskytnutí 50 rozsudků ve věci trestného činu podle ustanovení § 274 tr. zákoníku.

Podle § 5 odst. 4 Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 13/2008-SOSV-ŠP, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, povinný subjekt posuzuje, zda rozsudek obsahuje chráněné informace, jímž jsou zejména osobní údaje (viz. § 8a a § 8b zákona a ustanovení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů); informace o soukromí (viz. § 8a zákona a ustanovení § 11 až 13 občanského zákoníku); utajované informace (viz. § 7 zákona a

ustanovení zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti); obchodní tajemství (viz. § 9 zákona a ustanovení § 17 obchodního zákoníku); další informace, které jsou chráněné podle zákona, např. informace podle ustanovení § 11 odst. 2 písm. a), c) nebo § 11 odst. 5; další informace, které jsou chráněné podle jiných zákonů (např. bankovní tajemství či telekomunikační tajemství); a v rozsahu odpovídajícím výsledku tohoto posouzení veškeré ostatní informace poskytnout. Povinný subjekt provede všechna omezení práva na informace tak, že poskytne požadované informace včetně doprovodných informací po vyloučení těch informací, u nichž to stanoví zákon.

Podle § 6 odst. 7 Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 13/2008-SOSV-SI*, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, pokud povinný subjekt poskytuje text rozsudku, pak v jeho záhlaví i v samotném textu znečitelná příjmení (vyjma iniciály), adresu a datum narození fyzických osob s tím, že jméno v textu rozsudku bude ponecháno. Pokud uvedení jména spolu s částečně anonymizovaným příjmením umožňuje ve vztahu k obsahu rozsudku snadnou identifikaci fyzické osoby, a tato identifikace představuje neoprávněný zásah do ochranného práva, povinný subjekt znečitelná jméno i příjmení fyzické osoby na pouhé iniciály.

Podle § 15 zákona č. 106/1999 Sb. pokud povinný subjekt žádosti, byť i jen zčásti, nevyhoví, vyřadí ve lhůtě pro vyřízení žádosti rozhodnutí o odmítnutí žádosti, popřípadě o odmítnutí části žádosti (dále jen "rozhodnutí o odmítnutí žádosti"), s výjimkou případů, kdy se žádost odloží.

K důvodům částečného odmítnutí žádosti povinný subjekt uvádí, že osobním údajem je jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychologickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu. Při zpracování osobních údajů správce a zpracovatel dbá, aby subjekt údajů neuplul újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti, a také dbá na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů (§4 písm. c), §30 zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů). Podle ust. § 5 odst. 3 zákona č. 101/2000 Sb., provádějí-li správce zpracování osobních údajů na základě zvláštního zákona, je povinen dbát práva na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů. Podle § 8a zákona 106/1999 Sb., informace týkající se osobnosti, projevu osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje povinný subjekt poskytne jen v souladu s právními předpisy upravujícími její ochranu. O částečném odmítnutí žádosti o poskytnutí informací soud rozhodl podle ust. § 15 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., přitom se řídil výše uvedenými právními předpisy. Soud anonymizoval v textu rozsudku sp. zn. 1 T 175/2012, sp. zn. 1 T 38/2013, sp. zn. 1 T 203/2013, sp. zn. 1 T 73/2014, sp. zn. 2 T 185/2011, sp. zn. 2 T 222/2012, sp. zn. 2 T 55/2013, sp. zn. 2 T 195/2013, sp. zn. 4 T 297/2013, sp. zn. 4 T 69/2014, sp. zn. 4 T 92/2014, sp. zn. 4 T 56/2014, sp. zn. 4 T 55/2014, sp. zn. 4 T 30/2014, sp. zn. 4 T 166/2014, sp. zn. 4 T 123/2014, sp. zn. 4 T 187/2014, sp. zn. 4 T 186/2014, sp. zn. 5 T 265/2013, sp. zn. 5 T 154/2013, sp. zn. 5 T 83/2013, sp. zn. 5 T 260/2013, sp. zn. 5 T 185/2013, sp. zn. 6 T 269/2013, sp. zn. 6 T 161/2014, sp. zn. 6 T 205/2014, sp. zn. 6 T 64/2014, sp. zn. 6 T 150/2014, sp. zn. 6 T 146/2014, sp. zn. 6 T 271/2013, sp. zn. 7 T 116/2012, sp. zn. 8 T 288/2011, sp. zn. 8 T 93/2012, sp. zn. 8 T 229/2013, sp. zn. 8 T 227/2013, sp. zn. 8 T 218/2013, sp. zn. 8 T 202/2013, sp. zn. 8 T 184/2013, sp. zn. 8 T 163/2013, sp. zn. 8 T 141/2013, sp. zn. 8 T 59/2013, sp. zn. 8 T 254/2013, sp. zn. 8 T 210/2014, sp. zn. 8 T 166/2014, sp. zn. 8 T 100/2014, sp. zn. 9 T 293/2011, sp. zn. 9 T 216/2013, sp. zn. 9 T 98/2013, sp. zn. 9 T 202/2013, sp. zn. 9 T 66/2014, jméno a příjmení, datum narození.

bydliště či místo pobytu fyzických osob, vzhled osob, výše uplatněného nároku na náhradu škody, údaje o majetkových poměrech fyzických osob, čísla registračních značek motorových vozidel, údaje o zdravotním stavu fyzických osob, záznamy v evidenční kartě řidiče (přestupky, aktuální počet bodů aj.), údaje o řidičském oprávnění fyzických osob, záznamy o odsouzení ve výpisu či opisu z rejstříku trestů, údaje o předchozích odsouzeních, údaje o zaměstnání a zaměstnavateli fyzických osob, bližší označení místa, kde byl spáchán trestný čin (např. číslo popisné nemovitosti apod.). Tyto údaje jsou chráněnými osobními údaji, na jejichž základě by bylo možné fyzické osoby identifikovat. Jejich poskytnutím by tak bylo porušeno právo dotčených osob na ochranu jejich soukromí.

Poučení: Proti rozhodnutí lze podat do 15 dnů ode dne jeho doručení odvolání k Ministerstvu spravedlnosti prostřednictvím Obvodního soudu pro Prahu 2.

V Praze dne 27. února 2017

Za správnost vyhotovení:
Zotková

Mgr. Libor Zhrňvul, v. r.
předseda soudu

JUDr. František Púra, Ph.D.
PŘEDSEDA TRESTNÍHO KOLEGIA
NEJVYŠŠÍHO SOUDU

V Brně dne 16. 11. 2016
Naše sp. zn. Etn 4/2016

Vážený pane místopředsedo krajského soudu, Městského soudu v Praze,
vážený pane místopředsedo vrchního soudu,

trestní kolegium Nejvyššího soudu se na základě svých poznatků z rozhodovací činnosti soudů České republiky a také z podnětu nejvyššího státního zástupce k zaujetí stanoviska v současné době zabývá problematikou sjednocení požadavků soudů na rozsah dokazování trestné činnosti spojené s řízením motorového vozidla pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu a dále na stanovení mezních hodnot takové látky v krevním séru řidiče motorového vozidla během jízdy, při nichž je možno považovat za naplněnou skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku.

Jelikož tuto problematiku nelze řešit bez náležitých odborných podkladů z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie nebo dalších odvětví, požádal jsem dopisem ze dne 18. 8. 2016 pana Mgr. Michala Fraňka, náměstka sekce justiční a legislativní Ministerstva spravedlnosti, o spolupráci při jejich opatření. Jako základ pro další odbornou diskusi jsem mu zaslal opis znaleckého posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice ze dne 8. 12. 2014, z něhož vycházejí některé soudy při svém rozhodování. Zatím nám k tomu dne 3. 10. 2016 sdělil Mgr. Radomír Adámek, vedoucí oddělení personálních záležitostí justice Ministerstva spravedlnosti, že v této otázce byly osloveny všechny znalecké ústavy (mimo Psychiatrické nemocnice Bohnice) registrované ve II. oddílu seznamu znaleckých ústavů pro obor zdravotnictví, s rozsahem znaleckého oprávnění psychiatrie, a dále Česká lékařská komora s tím, aby v dané věci sdělily své stanovisko. Zároveň Mgr. Radomír Adámek předložil již obdržené tři odpovědi a informoval, že v současné době probíhají jednání o ustavení poradního sboru ministra spravedlnosti pro znaleckou činnost v odvětvích psychiatrie, sexuologie a psychologie. Po jeho ustavení mu bude naše žádost předána k posouzení.

Členové evidenčního senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, jemuž jsem předal shora uvedený podnět nejvyššího státního zástupce k posouzení, na zasedání dne 1. 11. 2016 dospěli na základě dosud předložených tří vyjádření znaleckých ústavů, která vážně zpochybnila možnost postupovat v případě ovlivnění řidiče motorového vozidla dalšími návykovými látkami stejně jako v případě jeho ovlivnění alkoholem, k závěru, že zatím není k dispozici dostatek podkladů k přijetí stanoviska k posuzovaným otázkám a že to bude možné až po uzavření a zhodnocení odborné diskuse. Proto nelze učinit ani jakékoli

zobecnující závěry ohledně stanovení konkrétní hranice mezi negativním ovlivněním řídicích schopností v důsledku užití jiné návykové látky než alkoholu a vyloučením schopnosti řidiče k řízení motorového vozidla. Trestní kolegium Nejvyššího soudu však nadále trvá na dosud publikované judikatuře (viz rozhodnutí pod č. 23/2011 Sb. rozh. tr.), která předpokládá, že se v takových případech zpravidla nelze obejít bez odborného vyjádření či přibrání znalce toxikologa, přičemž jejich zpracovatel podle výsledků odběru krve, popřípadě moči, stanoví druh a množství návykové látky v době řízení motorového vozidla. Na základě poznatků o množství a druhu návykové látky, eventuálně její koncentraci, době, po kterou ji měl pachatel v těle, zjištěných reakcích a jednání pachatele znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, určí, zda a jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení motorového vozidla. To platí přesto, že Nejvyšší soud v usnesení ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. 7 Tdo 979/2015, podpůrně odkazoval na citovaný posudek Psychiatrické nemocnice Bohnice. Toto rozhodnutí totiž nebylo právě pro pochybnosti o správnosti názorů vyslovených ve znaleckém posudku schváleno k publikaci v trestní části Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Uvedené skutečnosti Vám sděluji s tím, že jakmile bude zpracován návrh stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ke shora zmíněné otázce, budete se moci k němu vyjádřit v obvyklém připomínkovém řízení.

Závěrem prosím místopředsedy krajských soudů a Městského soudu v Praze, aby s tímto sdělením seznámili i své podřízené okresní (obvodní) soudy. Děkuji.

S pozdravem

JUDr. František Půry, Ph.D. v. r.

Za správnost: Michaela Burianová

**Všem místopředsedům pro trestní úseky
krajských soudů, Městského soudu v Praze
a vrchních soudů**

Příloha 4 – Rozhovory

Tabulka 4 – Rozhovor č. 1 – otázky č. 1 a 2

TRESTNÉ ČINY V DOPRAVĚ A JEJICH DOKAZOVÁNÍ	
1) Ráda bych se hned na úvod zeptala, zdali řešíte trestné činy v dopravě.	Ano.
Dokážete odhadnout počet případů měsíčně?	Od tohoto roku, tedy 2017 jsem jich měla 73, to znamená, že mám přibližně 20 případů měsíčně.
Rozhodujete se ve věcech pouze trestním příkazem, který nabude právní moci?	Ráda bych se tak rozhodovala, ale po legislativní stránce dle § 307b to moc nejde.
Kolik případů rozhodnete trestním příkazem, který nabude právní moci?	Myslím, že by to mohla být i polovina všech případů.
2) Na základě jakých důkazů v případě spáchání TČ dle § 274 TZ stavíte trestní příkaz a jak probíhá hlavní líčení, pokud je nařízeno?	Tak dokazování probíhá na základě znaleckých posudků, u alkoholu i na základě pouze dechové zkoušky můžu vydat pouze trestní příkaz, je to tak, i když není odebraná krev, to mi pak stačí svědectví policie/svědků dalších, kteří dosvědčí, že řidič byl ve stavu vylučujícím způsobilost třeba tím, že se potácel. Jinak když nadýchá, je to jasně dáno 1 promile a u drog na základě chromatografie, zde rozhoduje znalecký posudek, my zde na obvodním soudu se řídíme dle znaleckého posudku doktora Švarce z Bohnic, kde jsou stanoveny hodnoty pro tento stav, a podle nich se řídíme.
A jak to vypadá u hlavního líčení?	Tak důkazy jsou i svědci, kamerový záznam, psychiatrický znalecký posudek – pokud byly odebrány vzorky krve.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 5 – Rozhovor č. 1 – otázky č. 3 a 4

TYPY TRESTŮ A PŘESTUPKOVÉ HODNOTY	
3) Ráda bych se zeptala, jaký typ trestu uvažujete jako nejvhodnější pro řidiče páchající trestnou činností řízení ve stavu vylučujícím způsobilost?	Zákaz řízení, jednoznačně, ale pokud řidiče řízení živí, tak zvažuji i jiné tresty.
Jaký trest ukládáte u pachatelů opakované trestné činnosti dle § 274 TZ?	U těchto osob, pokud vidím, že mají problém s pitím, tak na základě spolupráce s Probační a mediační službou jim mohu uložit trest i s tímto spojený.
4) Jak se stavíte k nadlimitním hodnotám, které stanovilo nařízení vlády č. 41/2014 Sb., při kterých je řidič považován za ovlivněného	Na Moravě se řídí těmito hodnotami a na základě jejich dosažení již píšou trestní příkaz, ale my zde v Praze se řídíme dle hodnot

NL?	z bohnického posudku, ale snažíme se každý případ i tak individuálně dokazovat.
-----	---

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 6 – Rozhovor č. 1 – otázky č. 5 a 6

STAV VYLUČUJÍCÍ ZPŮSOBILOST × TOXIKOLOGIE	
5) Jak jako soudce nahlížíte na řidiče ve stavu vylučujícím způsobilost?	Běda, jestli někdo pod vlivem sedne za volant! Myslím, že každý řidič by měl mít v autě alkoholtester.
6) Ráda bych věděla, zda jste jako soudce měla speciální vzdělání/kurz směřující k této problematice, uvádím jako příklad toxikologii a vyšetřování vzorků (imunochemické × chromatografické – hmotnostní spektrometrie), případně odkud čerpáte informace k tématu?	Na školení a semináře jezdíme pravidelně, které pořádá Justiční akademie, takové školení probíhá i půl dne, pak chodíme i na lékařskou fakultu na adiktologii.
a. Jak se stavíte k faktu, že metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví z roku 2012 (č. 9) udává, že komplexní vyšetření krve/moči je nutné provést konfirmační metodou, jako jsou specifické chromatografické metody v kombinaci s hmotnostní spektrometrií, a soud se rozhoduje (dle předchozího výzkumu soudních rozsudků) dle výsledků imunochemických, přestože jsou pouze orientační?	My se řídíme znaleckým posudkem doktora Švarce z Bohnic, který udal hodnoty.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 7 – Rozhovor č. 1 – otázka č. 7

ŽÁDOUCÍ LEGISLATIVNÍ ZMĚNA	
7) Kdybyste mohla upravit legislativu k této problematice (řízení ve stavu vylučujícím způsobilost), jakým způsobem by to bylo?	Buď bych nastavila nulové hodnoty pro všechny návykové látky, nebo bych chtěla mít legislativně podloženou určitou, jasně danou hladinu účinných látek v krvi, které by značily stav vylučující způsobilost.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 8 – Rozhovor č. 2 – otázky č. 1 a 2

TRESTNÉ ČINY V DOPRAVĚ A DOKAZOVÁNÍ	
1) Ráda bych se hned na úvod zeptala, zdali řešíte trestné činy v dopravě?	Ano.
Dokážete odhadnout počet případů měsíčně?	Měsíčně asi 10–15, je to různé.

Rozhodujete se ve věcech pouze trestním příkazem, který nabude právní moci?	Ve většině případů vydám trestní příkaz.
2) Na základě jakých důkazů v případě spáchání TČ dle § 274 stavíte trestní příkaz a jak probíhá hlavní líčení, pokud je nařízeno?	Trestní příkaz stavím na základě celého spisu, kde jsou všechny důkazní materiály, od výsledků policie po lékařskou zprávu.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 9 – Rozhovor č. 2 – otázka č. 3 a 4

TYPY TRESTŮ A PŘESTUPKOVÉ HODNOTY	
3) Ráda bych se zeptala, jaký typ trestu uvažujete jako nejvhodnější pro řidiče páchající trestnou činností řízení ve stavu vylučujícím způsobilost?	Zejména trest zákazu řízení, pak peněžitý trest, který bude pro obžalovaného citelný.
4) Jak se stavíte k nadlimitním hodnotám, které stanovilo nařízení vlády č. 41/2014 Sb., při kterých je řidič považován za ovlivněného NL?	Asi nijak, jsou přestupkové. Ocenila bych ale hodnoty pro trestný čin.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 10 – Rozhovor č. 2 – otázka č. 5 a 6

STAV VYLUCUJÍCÍ ZPŮSOBILOST × TOXIKOLOGIE	
5) Jak jako soudce nahlížíte na řidiče ve stavu vylučujícím způsobilost?	Považuji je za velmi nebezpečnou formu činnosti.
6) Ráda bych věděla, zda jste jako soudce měla speciální vzdělání/kurz směřující k této problematice, uvádím jako příklad toxikologii a vyšetřování vzorků (imunochemické × chromatografické – hmotnostní spektrometrie), případně odkud čerpáte informace k tématu?	Pravidelně se účastním školení Justiční akademie s odborníky v daných oborech.
a. Jak se stavíte k faktu, že metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví z roku 2012 (č. 9) udává, že komplexní vyšetření krve/moči je nutné provést konfirmační metodou, jako jsou specifické <u>chromatografické metody v kombinaci s hmotnostní spektrometrií</u> , a soud se rozhoduje (dle předchozího výzkumu soudních rozsudků) dle výsledků imunochemických, přestože jsou pouze orientační?	U pachatelů pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu bych neumožnila postup podle § 307 trestního řádu, důkladného vyšetření, eventuálně bych od něj upustila jen u těch pod vlivem alkoholu, kde je to jasně dané 1 promile.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 11 – Rozhovor č. 2 – otázka č. 7

ŽÁDOUCÍ LEGISLATIVNÍ ZMĚNA	
7) Kdybyste mohla upravit legislativu k této problematice (řízení ve stavu vylučujícím způsobilost), jakým způsobem by to bylo?	Uvítala bych přesné určení hladin účinných látek v krvi, které by jednoznačně potvrdily stav vylučující způsobilost.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 12 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 1 a 2

TRESTNÉ ČINY V DOPRAVĚ A DOKAZOVÁNÍ	
1) Ráda bych se hned na úvod zeptala, zdali řešíte trestné činy v dopravě?	Ano.
Dokážete odhadnout počet případů měsíčně?	Mám přibližně 20 případů za měsíc.
Rozhodujete se ve věcech pouze trestním příkazem, který nabude právní moci?	Ne, asi 2/3 jde k hlavnímu líčení.
2) Na základě jakých důkazů v případě spáchání TČ dle § 274 stavíte trestní příkaz a jak probíhá hlavní líčení, pokud je nařízeno?	Jsou to důkazy jako výsledky, výpovědi policie, znalecké posudky, listinné důkazy, jako je lékařské vyšetření.
A jak to vypadá u hlavního líčení?	Vždy pokud se jedná o jinou NL než alkohol, tak je tam v 90 % znalecký posudek toxikologa, ve zbylých 10 % je ta hladina tak vysoká, že je to zcela zřejmé, a u alkoholu je to jasné, tam je to stanoveno jedním promile. A u § 274 je pro mě nezbytný i znalecký posudek z oboru psychiatrie, protože jen výjimečně lze rozeznat, zda obžalovaný je závislý, nebo ne, chci to mít podložené.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 13 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 3 a 4

TYPY TRESTŮ A PŘESTUPKOVÉ HODNOTY	
3) Ráda bych se zeptala, jaký typ trestu uvažujete jako nejvhodnější pro řidiče páchající trestnou činností řízení ve stavu vylučujícím způsobilost?	Já ukládám vždy zákaz činnosti, tedy řízení, pak podmíněný trest odnětí svobody a někdy i peněžitý trest.

Ukládáte i jiné tresty?	Ukládám i podmínku s dohledem probačního pracovníka, tato služba má i speciální programy pro řidiče, ale mohu uložit i ochranné léčení, ale to ukládám jen výjimečně, když o to nemají zájem, tak není motivace, a tu léčbu musí chtít dobrovolně.
Víte o nějakém rehabilitačním kurzu pro řidiče?	Ted' určitě ne, kdybych věděla, tak tento typ ukládám více, ale ted' nic takového neběží.
4) Jak se stavíte k nadlimitním hodnotám, které stanovilo nařízení vlády č. 41/2014 Sb., při kterých je řidič považován za ovlivněného NL?	Přestupkové hranice jsou jasně ohraničené, ale ty trestní ne, i když my se zde řídíme dle znaleckého posudku doktora Švarce z léčebny Bohnice, tyto hodnoty jsou pro nás inspirace, vodítko, takže přibližně víme, kdy je řidič ve stavu vylučujícím způsobilost. Bohužel toto dokazování je složité, protože to není ukotveno v zákoně, i když by to ušetřilo mnoho času, peněz a i práce nám soudům.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 14 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 5 a 6

STAV VYLUČUJÍCÍ ZPŮSOBILOST × TOXIKOLOGIE	
5) Jak jako soudce nahlížíte na řidiče ve stavu vylučujícím způsobilost?	Jako na lidi páchající trestnou činností. Tak jako krást se nemá, tak se nemá řídit pod vlivem. Myslím si, že by bylo dobré, kdyby řidiči při vyšetření při žádání o řidičský průkaz prošli toxikologickým rozbořem krve, tak by mnoho řidičů nemělo toto oprávnění.
6) Ráda bych věděla, zda jste jako soudce měla speciální vzdělání/kurz směřující k této problematice, uvádím jako příklad toxikologii a vyšetřování vzorků (imunochemické × chromatografické – hmotnostní spektrometrie), případně odkud čerpáte informace k tématu?	Navštěvujeme zde pravidelně školení/přednášky od Justiční akademie, kde jsou zahrnuty dopravně medicínské přednášky. Dovíme se zde spousty věcí přímo od odborníků toxikologů, myslím, že naposledy přednášela paní Balíková, bylo to zajímavé.
a. Jak se stavíte k faktu, že metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví z roku 2012 (č. 9) udává, že komplexní vyšetření krve/moči je nutné provést konfirmační metodou, jako jsou specifické <u>chromatografické metody v kombinaci s hmotnostní spektrometrií</u> , a soud se rozhoduje (dle předchozího výzkumu soudních rozsudků) dle výsledků imunochemických, přestože jsou pouze orientační?	Toxikolog dělá vždy hmotnostní spektrometrii.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 15 – Rozhovor č. 3 – otázka č. 7

ŽÁDOUCÍ LEGISLATIVNÍ ZMĚNA

7) Kdybyste mohla upravit legislativu k této problematice (řízení ve stavu vylučujícím způsobilost), jakým způsobem by to bylo?	Soudům by pomohlo, kdyby se odborná veřejnost shodla na koncentracích NL, při jejichž dosažení by byl řidič ve stavu vylučujícím způsobilost. Ale další otázkou je, že na každého ta droga působí jinak, takže zatím nic takového neexistuje.
---	---

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 16 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 1 a 2

TRESTNÉ ČINY V DOPRAVĚ A DOKAZOVÁNÍ	
1) Ráda bych se hned na úvod zeptala, zdali řešíte trestné činy v dopravě?	Ano.
Dokážete odhadnout počet případů měsíčně?	Přibližně mám 25 případů za měsíc.
Rozhodujete se ve věcech pouze trestním příkazem, který nabude právní moci?	Ne, k hlavnímu líčení jde přibližně 1/3.
2) Na základě jakých důkazů v případě spáchání TČ dle § 274 stavíte trestní příkaz a jak probíhá hlavní líčení, pokud je nařízeno?	Důkazy na základě krevní zkoušky a toxikologického rozboru, znaleckého posudku z toxikologie.
Kolik % případů ovlivněných jinou NL než alkoholem má toxikologický rozbor? A jak to vypadá u hlavního líčení?	1/3, a pak u těch, u kterých je ta hladina nerozhodná, okolo hranice, kterou stanovil doktor Švarc ve svém znaleckém posudku, ale i tak toto musí vždy potvrdit znalec toxikolog.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 17 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 3 a 4

TYPY TRESTŮ A PŘESTUPKOVÉ HODNOTY	
3) Ráda bych se zeptala, jaký typ trestu uvažujete jako nejvhodnější pro řidiče páchající trestnou činností řízení ve stavu vylučujícím způsobilost?	Zákaz řízení a u těch, kteří tuto činnost páchají opakovaně, tak vždy podmínku s dohledem Probační a mediační služby.
4) Jak se stavíte k nadlimitním hodnotám, které stanovilo nařízení vlády č. 41/2014 Sb., při kterých je řidič považován za ovlivněného NL?	Jsou to přestupkové hodnoty, které nespadají do mé kompetence.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 18 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 5 a 6

STAV VYLUČUJÍCÍ ZPŮSOBILOST × TOXIKOLOGIE	
5) Jak jako soudce nahlížíte na řidiče ve stavu vylučujícím způsobilost?	Je to nezodpovědný a ohrožující delikt, mnohdy může dojít i k vážné nehodě, ale to řidič pod vlivem nemůže předpokládat, nemá bystré reakce.

6) Ráda bych věděla, zda jste jako soudce měla speciální vzdělání/kurz směřující k této problematice, uvádím jako příklad toxikologii a vyšetřování vzorků (imunochemické × chromatografické – hmotnostní spektrometrie), případně odkud čerpáte informace k tématu?	Máme mnoho školení, naposledy bylo v Kroměříži od odborníků z dopravy a toxikologie a od Justiční akademie.
a. Jak se stavíte k faktu, že metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví z roku 2012 (č. 9) udává, že komplexní vyšetření krve/moči je nutné provést konfirmační metodou, jako jsou specifické chromatografické metody v kombinaci s hmotnostní spektrometrií, a soud se rozhoduje (dle předchozího výzkumu soudních rozsudků) dle výsledků imunochemických, přestože jsou pouze orientační?	Když je hladina alkoholu například 2 promile, tak mi stačí svědecké výpovědi a dechová zkouška a nemusím mít toxikologické vyšetření konfirmačními metodami (totéž pokud řidič nepodstoupí odběr krve), v takových případech i u jiných NL, kdy je hladina enormně vyšší, mi stačí orientační detekce – detekční konfirmační metody jsou drahé. V těchto případech je důležité svědectví policistů.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 19 – Rozhovor č. 4 – otázka č. 7

ŽÁDOUCÍ LEGISLATIVNÍ ZMĚNA	
7) Kdybyste mohla upravit legislativu k této problematice (řízení ve stavu vylučujícím způsobilost), jakým způsobem by to bylo?	Ve vztahu k drogám stanovit hladiny NL, kdy se jedná o trestný čin. Buď bych akceptovala nulovou toleranci nebo přísně stanovenou hladinu, tak jako tomu je u alkoholu. Takto je posuzování pro nás těžké, já vycházím ze znaleckého posudku doktora Švarce, který stanovil ve svém posudku hodnoty, kdy je řidič ve stavu vylučujícím způsobilost.

Zdroj: vlastní zpracování

**Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta
Kateřinská 32, Praha 2**

**Prohlášení zájemce o nahlédnutí
do závěrečné práce absolventa studijního programu
uskutečňovaného na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo kopie závěrečné práce, jsem však povinen/a s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci.

Příjmení, Jméno (hůlkovým písmem)	Číslo dokladu Totožnosti Vypůjčitele (např. OP, cestovní pas)	Signatura závěrečné práce	Datum	Podpis

